

BAWI KRI CAAH SERHSARNAK

Richard Wurmbrand

BAWI KRI CAAH SERHSARNAK
(Tortured for Christ)

Richard Wurmbrand

LOVE IN ACTION SOCIETY
V-31, Green Park, New Delhi-110016

Bawi Kri Caah Serhsarnak (Burma—Tortured For Christ)

A Lettu: John Siam Lian

©Richard Wurmbrand

1989

IIInd Edition

10,000 Copies

Printed and Published by Evangelist Dr. P.P. Job for the
Love In Action Society at Sabina Printing Press, Plot No.
387/Sector 24, Faridabad, Haryana (India).

A TIALTU KONG—LAM

Rev. Richard Wurmbrand hi phungchim thiam ngaingaimi asi. Amah ram, Rumania Comunist uknak tengah hin kum hleili tiang thong ah a tla. Rumania ram Krifa vialte hruaitu hna lakah min-thang bikmi asi.

Kum 1945 ahkhan, Rumania ram cu Comunist pawl nih an hun laak i, Krifa hna zong nawl ngeih an hun timh colh hna. Cu can liote ah cun Richard Wurmbrand nih cun a miphun hna le sal i an rak tlaihm i hna le anmah Russia ralkap hna sinah cun a thli tein Thawngtha Bia cu a chim. 1948 kumah khan a nupi Sabine he cun thongah an thlak hna. A nupi cu, sal bantuk in kum thum chung riantuan pahin thong a tla. Anih Richard Wurmbrand tu cu, a hremtu hna ti ko lo nih cun a mui hmuh khawh asi lo. Kum thum chung cu ti cun an chiah hnu ah thong-tla dang sinah an hei thial. Serhsatnak a phunphun le hremnak a phunphun tuarin kum nga chung thong chungah cun a um.

Mi vialte hngalhin Krifa hna hruaitu cu a hung si cang; a min cu a thang ngaingai i, ram dang Krifa hruaitu hna nih cun Richard Wurmbrand chanh an duhnak le bomh an duhnak cu Comunist Cozah sinah cun an hun theihter lengmang hna.

Asi nain, Rumania Cozah nih cun 'Ram dang ah a zam cang' tia h an leh hna. Thonginn cong tu cheukhat nih cun, "Richard Wurmbrand cu a thi

cang” ati na, “Thlanmual ah a liam cang, an phum lio ah kei zong ka va tel ve” ti i a chimmi hawi hna an um.

Cu ti asi caahcun, a chung le hna le ramdang a hawi le hna sinah cun, “A thi cang” tiin an theihter hna. Kum riatnakah cun a hung chuak than. A hmasa a riantuannak le a phungchimnak hna cu a hun peh zulh than. Kum 1959 ah cun an tlaih than i, kum 25 thong thlak dingin a bia cu an caih than. Van that ah, 1964 kum ah Rumania Cozah nih cun thongtla vialte luatnak nawl an chuah i, cu ah cun a luat ve ai! A chuah le cangka cun a riantuannak thing thiamthiam ah cun a tuan than. A voithumnak thong tlak than ding cu tihnung tuk asi lai ti an theih caah Norway ram Krifa-bu hna nih Communist upa hna sinah Rumania ram in chuah khawhnak nawl an hal piak.

Comunist pawl nih cun Politics ruangah thong-tla mi hna a cheukhat cu ramdang ah an rak zuar cang hna. An phungah hin ramdang zam khawhnak nawl cu £800/- in cawk khawh asi. Richard Wurmbrand tu cu, £2500/- lo cun an duh lo.

Kum 1966, May thlaah khan Washington khuapi, American Senates Internal Security Sub-Committe hmaiah biachimnak a ngei. A biachim lioah cun, a angki a keeng tiang an vun hlim i, an hremnak hma neh thuk pipi hna cu hmun hleiriat ah hmuh khawhin a um. A konglam cu cauk in wawlei pumpi ah an tial i an kuat dih. Kum 1966, September thla chungah hin, ‘Rumania Communist

Cozah nih thah an in timh' tiah a thli tein an hung chimh. Asi nain cu bantuk hrocernak nih cun a zehmanh a poih loh.

Hi pa hi, "A thupmi Krifa" an ti. Krifa Hruaitu cheukhat nih cun, "Martar Nung, 'Thir vampang phenah Paul bantuk' " ti zongah an ti. 'Thir vampang' ti hi Russia Communist uknak chung i a um mi Cozah hna khi, an konglam tha tein hngalh khawh an si lo caah, Churchil nih cun thil vampang phanah a ummi bantuk in a tahchun hna caah, cu ri thawk cun vawlei pumpi nih 'thir vampang' (Iron Curtain) tiin Communist Russia le a pawngkam ram hna khi kawh an si.

CA TIALTU BIA HMAISA

Hi cauk ka tialchannak cu,

Luatnak ram i a ummi Krifa vialte nan sinah 'thir vampang phen' i a thupmi Krifa hna Biacah cu nan sinah ka rak ken. "A thupmi Krifabu" can saupi ka rak hruaimi hna he cun luatnak ram vawlei hmun dangdangah an Biacahmi hna cu chim ding le phuang dingin ka ra. Khuaruahhar asi zia cu nan rel lai i nan theih ko lai. Dam te i ka rak chuah khawh le luatnak ram ka rak phanh khawh hi, hi cauk ah hin Communist ram i 'zumh awk tlak Krifabu hna' an Biacah cu ka hun tial.

Hi, "A thupmi Krifabu hna" an Biacah hi fakpi in na rak ruah ve nak lai kan nawl. Ahmasa bik-ah keimah konglam ka hun chim hmasat lai i, cu hnu cun 'a thupmi Krifa hna' konglam le an Biacah cu asi lai.

Caangkhatnak

Pathian a um lo a ti tu nih cun Bawi Kri a hmuh

Zumhnak a um lo nak chungkhar in a thangmi ka si. Ka ngakchiat liote in zumhnak lei kong hi theihnak ka ngei bal lo. Kum hlehrawng le bangah cungn ka hawi le nak hmanh hin Pathian a um lo a ti deuh tu hi ka rak si. Hi thil ka ruah tikah hin ka ngakchiat lio ah hin, ka sifah le ka retheih ruang cem ah hin asi rua ka ti, ka chuah ka te hin sifak retheimi kan rak si. Vawlei cung ralpi pakhatnak caan liote khan retheihnak he khua a sami kan rak si. Kum hleili ka si lio ah cun atu i Communist hna nih 'Pathian a um lo' tinak cauk an tialmi tete hna hi ka rak rel tawn. Pathian zong, Kri zhrimh-rim lo ti cun ka ruat thlu lem loh. Asi nain minung thinlung a rawhtertu asi ti in ka ruah caah a huat in ka huat. Cuticun Pathian a um lo nak chungkharin ka hung thang. Asi nain atu i ka hei ruah than tikah hin, Pathian dawtnak le a zaangfahnak cu ka rak ting co ve hi asi ko. Ka ziaza le ka nuncan a that lo tuk caah hin, Paul bantu kin ziaza that lo ruang i thimmi cu ka si lo.

Pathian a um lo ti cu ka ruat ko nain, dawtnak Pathian a um lo ti nih cun ka ngaih a ka chiatter than

tawn. Vuikhat cu, ka lung re a theih lio te ah hin Catholic biakinn ah ka va lut i, a pummi hna cu an khup anni bil i thla an rak cam luh ko. Kei zong cu anmah bantuk cun ka khup ka bil i thla ka cam ve. An thlacamning cu, “Meri dawtnak i a khatmi” tiin an au. An chim bantuk te cun ka chim pahin a hmanthlak cu ka hei zoh. Zeiti hlei hmanh in ak um lo caah ka ngeih a chia ko.

Nikhat cu Pathian a um lo ka ti ko na cun thla ka cam ve. Pathian na um lo ti cu fiang tein ka theih ko. Asi nain na rak um sual asi ahcun kan zum hlei lai lo. Nang zumh cu ka duh hrimhrim lo. Nangmah tu kha ka sinah na rak i langh awk asi deuh tiin ka cam. Pathian a um lo ka ti ko nain, ka hna a ngam tug loh. Hi bantuk i ka lung re a theih liote ah hin, lehtama pakhat a um i, cu pa nih cun hitihin thla a cam tawn. “Ka Patian, vawlei ah hin na rian cu ka tuan ko. Vancung Shuaah laksawng kan hmuh te lai bantukin, vawlei cung zongah na laksawng hmuh ka duh ko. Cu laksawng kan halmi cu, Zisu Kri kha Judah hna sin in a rak chuakmi asi caah Judah miphun pakhat tal hi Zisu Kri sinah hruai kho hna ning ti hi asi. Cu ka hruai khawh hna hlan cu thi hngin hlah ning. Kei nih ka tar cang fawn, san tlai lo sifak ka si i, kan khua chugah Judahmi pakhat hmanh an um fawn lo Judahmi pakhat in hun hruai hna law fak piin ka rak cawnpiak hna lai i, Bawi Kri na sinah cun hruai ka hun zuam hna lai,” tiin thla a rak cam tawn.

Zei thil hmanh nih kham khawh loin cu tarpa khua nih cun tanlaih dah bantuakin ka lung a ka hnuh. Rumania ramah hin khua thong hleihnih an um i khua dang zong i va kal loin, cu tlang sangpi cung i a um mi khua kherah cun ka va kal i, lehtama tarpa nih cun a rak ka hmuh. A ka hmuh le cangka te cun, ngaknu no-te duh khin a ka duh. Judahmi ka si a thieh le caangka cun, "Aw, Pathian nih ka thlacamnak a ka leh cang," tiah a ruah cang. Bible rel ding hna cu a rak ka pek i, Bible cu ka rak rel tawn ko nain, zei asi zong ka rak thei bal lo. Asi nain tarpa i a ka pekmi Bible cu ka hun rel i, ka thinlung hi mei bantuakin a ka kangh. A,B,C, sawhsawh in an tialmi asi ti lo, dawtnak in tialmi mei-alh bantuak asi!

Ka rel pah cun ka mitthli cu a tla thluahmah. Ka sualnak vialte hna cu a ka hngalhter. Ka rak huatnak le Amah nih a ka dawtnak hna cu ka hun ruat. Ka nunning vialte cu fiang tein a ka hmuhter. A rauh hlan ah khin ka nupi zong Zisu Kri ah nunnak a hung ngei ve. Kan pahnih sinah tarpa le a nupi thlacamnak cu Bawipa nih a tlinter i, saul ngaihthiam kan si cang. Kanmah lawng si loin, midang hna zong Zisu kri sinah a rak hruai lengmang hna. A rauh hlan ah Rumania ramah cun Lutheran Krifabu cu a hung dir.

Atu ah cun Nazi pawl nawl ngeihnak a hung phan cang. Nazi pawl cu anmah ruahnak lawng a tha, a ding ati mi an si. Protestant Krifa-bu hna le Juda mipfun hna serhsatnak kha an tumtah mi asi.

Nazi uknak ruang ah serhsatnak fakpi hi kan ing kan tuar taktak ko.

Pastor ah an ka hman hlan hi, ka Krifa-bu hruaitu le dirtu ka rak si caah, hi konglam ah hin sual phawt ka si i, kei le ka nupi cu voi tampi an kan tlaih tawn. Nazi uknak hi tihnung ngaingai asi. Asi nain, hi hremnak kan inmi hi cu, Communist pawl hremnak ding caah in-khawh-nak thawnnak tha-zaang kan rak laknak asi ko. Ka fapa Nihai cu, a himnak ding caah Judah min asi lo mi min sak a herh.

Nazi uknak caan lio hi kan caah miaknak ngai a um Pathian bomhnak thawngin tuk velhnak, hremnak a phunphun te hna hi tuar khawh asi ti hi a kan cawnpiak. A ra lai mi caan chungah hin caan chia deuh le caan tha lo deuh chungah Krifa hna nih a thlithup in rian va tuan a herh zia te hna zong kha a kan hngalhter i kan caah cawnpiaktu tha ngaingai asi.

Pathian a um lo a ti tu ka rak si nak thinlung nih cun, ka hrinthar le caangka tein Russia ram i Thawngtha Bia va chim hi a ka duh ter. Annih pawl hi an hmet liote in Pathian a um lo ti i a thangmi an si. Russia ram i Thawngtha Bia chim duhnak ka ngeihmi cu Pathian nih a tlam a tlin ter taktak. Nazi uknak caan lioah cun raltuknak hmun i an tlaihmi hna Russia pawl thong tampi hna cu Rumania ah cun an hun hruai tawn hna. Cu hna sinah cun Kri Thawngtha Bia hna cu ka chim tawn. Thil khua-ruahhar ngai pakhat, Russia thongtla pakhat ka

hmuh hmasa bik mi cu ka philh kho hrimhrim lo. Cu pa nih cun Engineer ka si ti te hna hi a ka chimh tawn. Kei nih cun Pathian na zum maw? tiah bia ka hal. Khuaruahhar ngai in a hun ka zoh i, "Cu bantuk zum ding cun kan bawi le nih an kan chim lo" i a ruah awk ka thei lo. Zumh awk asi tiah kan chim hna sehlaw, a zumh zong kan hei zumh ko hnga," tiah a ka leh.

Cu bia ka theih ah cun ka lung a fak tuk i ka biangah ka mitthli a luang thluahmah. Aw! Kan Pathian nih minung kan sinah Biakam a chiah takmi cu a caah cun a lak asi ko hi ta! An duhning paoh in Communist pawl nih an thluak an hrawk piak cangmi hna cu nawl peknak paoh kha a hmaan ah an ruah i, zumh ding an ti hna mi kha an zumh ko i, zumh lo ding an ti mi kha zumh lo asi ko. Caan saupi Communist kut tengah a um mi minung lian-gluang, an thinlung le an ruahnak cu hi pa ruahnak le thinlung bantuk hi asi dih ko lai mu! Hi pa sin hin Communist cawnpiaknak hi ka hmuh tikah, pathian sinah: "Hi mi hna nih an si nak an rak i theih than i, sertu Pathian kha an zumh i, an thang-that khawhnak lai", tiin ka nun chung ni le caan hna cu an caah pe dingin kai tim.

Cu caan lioah cun, Rumania ram minung 1,800,000 lakah Communist member cu thawnghra tluk ceu an rak si. Asi nain, Russia Foreign Secretary, Mr. Vishinky, hmaizah ngaingai mi pa hi, King Michal I ti mi zung ah hin a hung lut i, "Nan ram uknak hi Communist uknak in nani uk awk asi,"

Tiah a hung ti, Ralkap le palik vialte hna cu an hriamnam an chuh dih hna i, zapi duhnak um hling loin Communist nih cun uknak cu an lak cang.

Kum 1914, August ni 23 thawkin Russia ralkap hna cu millian pakhat tluk rumania ramah cun an lut. Cu thawk cun Rumania ram cu Communist uknak tengah cun kan um cang! Cuticun hremnak le tihnung serhsatnak cu ai thawk cang! Nazi pawl mihremnak kha cu chim awk tlak hmanh asi ti lo.

Minung hi Pathian hmaiah kanmah sualnak man lawng tuar ding kan rak si lo. Miphundang hna sin zongah mawhphurhnak nganpi kan ngei. Communist sal i an sermi tampi hna intuarnak zong hi American le England mi hna nih kanmah chamhbaunak ruangah asi ti hi an hngalh awk asi. Cucaah-cun, sal ah an tlaihi hna minung vialte hi American nih kan Bawipa Zisu Kri ceunak chungah a rak hruai hna awk asi caah thazaang fakpi in a chuah a herh ko.

Dawtnak aw cu tukforhnak aw he a lo

Communist nawl-ngeih-nak tang i an hung um tikah cun Krifabu hna sinah zumh awk tlak ngai bantuk in Communist phunglam hna cu an luh pi. Dawtnak aw a lo mi cu tukforhnak aw tu asi cang. Hlawhhleng nu hna nih zankhat an ih pi mi hna sin paoh i, 'kan dawt tuk' an ti bantuk khan, kan Bawipa Zisu Kri nih cun, kha bantuk thil hna lak khan i ralring ko u a kan ti; A chung lei cu cenghngia, a leng lei cu tuphaw a aih mi hna sin khan.

Communist nawlgeihnak tengah cun Pastor tampi le Krifa upa hna nih cun cu aw cu a thleidan awk an hngal ti lo. Communist Cozah nih cun an Parliment zungah cun Krifa vialte cu a kan kawh i, cu ka i a kal mi cu minung thongli kan si. Russia Communist President Joseph Stalin cu kan bawi asi tiah me an kan thlak ter i, duh zong duh lo zongah an kan thlak ter caah kan bawi ahcun kan thim ve. Stalin cu vawlei cungah Pathian a um lo ti in a tangmi (The World Movement of the Godless), Kfirfa mi hna a that lengmang tawntu a President asi. Bishop le Pastor hna cu Parliment zunginn ah cun an hung dir i, Communist le Kfifabu hna cu kalning a lo i, rualrem tein kan um awk asi tiah an kan ti. Communist thangthatnak le Cozah sinah zumh awk tlakin kan um awk asi ti cu an chim dih.

Keimah zong ka nupi he kan thut ko kio asi i, ka nupi nih cun a ka thawh i, "Richard, tho law Bawi Kri an soiselnak le a hmai i cil an chakmi cu hun hnawh piak tuah," tiah a ka ti. Kei nih ka thawh i, "Kan nu, va lo in pei na um lai," tiah ka leh. A ka leh thannak cu, "Kei cu cu bantuk mi ralchia va ngeih cu ka duh lo," tiah a ka ti than. Cu bia ka theih cun ka dir i, Krifa serhsattu le thattu hna thangthatnak pe loin a nungmi kan pathian cu thangthatnak ka hun pek. Zumh awk talk kan si nak cu Amah hmai ah asi hmaisa ding asi tiah ka hun chim.

Communist Prliment zung chung i bia kan chimmi cu Radio in a chuak i ram pumpi nih an rak theih. Hi tin bia ka chim ruangah hin kei cu harnak

pek ding cu ka si cang. Zei tal va phan ning law, lunglawm tein a miak tuk tiah ka ruah. Orthodox le Protestant hruaitu upa hna cu Communist Cozah-tangah cun an kun i, an duhnak tuah anni zuam. Orthodox bishop pakhat le bang cu a angki fual ah hin Sobul le faah' hmanthlak hi a cuan ter. A Krifabu hna sinah "Your grace" hung ka ti hlah u; 'Comrade bishop' hung ka ti cang u tiah ati hna.

Resita khua Baptist-bu i pumbnak ah vuikhat cu ka va tel ve. Alan an thlaimi tangah cun an dihlak in an dir i, Russia mipahun hla hi an sa. Baptist Krifa-bu hruaitu President Pakhat nih cun, Pathian lianngannak a tlam a tlin-tertu asi ko; Stalin cu Bible cawnpiaktu minthang dah kaw asi tiin an hun fak. Tlangbawi Patrascoiu le Rosianu le bang nih cun Stalin cu an uar tuk ah sungthoh police bawi zong an hmuh phah.

Rumania ram Lutheran Krifabu bishop a hun chawngtu Rapp nih cun, Theological Seminar ah bia a chimmi cu: "Pathian nih hin biaphuannak vuithum a ngei; pakhatnak cu Moses sinah asi i, pahnihnak cu Zisu Kri sinah asi. A pathumnak cu Stalin sinah hin asi. Ahmasa pahnih hna kha a pathumnak pa nih hin a tai dih hna," tinn a cawnpiak hna.

Ka dawt ngaingai mi Baptist Krifabu tu nih cun cu bia cu an duh in an zum lo. Hremnak zong an ing len ve. Asi nain Communist Cozah nih cun an hruaitu upa pawl cu an hun thim piak hna. Rak duh lo le asi kho ti fawn lo, atu an hruaitu hna zong khi

cu bantuk an thim piakmi hna cu an si.

Cu ti cun Bawi Kri cah riantuantu si ti lo in Communist ca i riantuantu hna nih cun, an Krifa hawi, Krifa taktak asi mi hna le an hawi le hna zong an thei ti hna lo. Russia Krifabu pawl nih Revolution tengah Krifa bu a thupmi (Under ground Church) an dirh bantuk khan Rumania ramah cun Krifa hruaitu cheukhat hna hi zumh awk an tlak lo tuk caah 'A thupmi Krifa-bu' cu kan dirh ve. Mi hme, mi lian, mi vialte nih kan Bawipa Zisu Kri kong an theih khawhnak hnga Thawngtha Bia chim cu Communist Cozah nih cun khap asi, Hi Bantuk in a khap mi hi Krifa dang vialte nih cun an hna tlak pi dih.

Midang Cheukhat hna he cun a thlithup in riantuan hram cu kan thawk. Pakhat le pakhat a thei hngal lo bantuk tein a thlithup tein kan cawl caang. Keimah hi Lutheran pastor ka si pinah Rumania ram World Council of Churches (W.C.C.) ai awhtu ka si. W.C.C. nih hin, Rumania ram Communist phung lam hi a hna tlak piin a zul lai ti hi ka rak ruat bal lo. A thlithup ka riantuannak an theih lo caah hruaitu dang hna sinah cun hmaihnagal ngai in ka tlumtla ve ko.

Ka riantuannak cu hmun hnih ah ka then i, pakhat cu Russia ralkap thong tampi hna sin i a thli in phung va chim hi asi. pahnihnak cu, Rumania sal i an tlaihmi hna, thong chungah a ummi hna sin i Thawngtha Bia va chim hi asi.

Russia miphun, thlarau ah ti hal mi

Kei ka caah cun, Russia mi hna sin i Thawngtha Bia chim cu, 'a nuam ko mu cu' ti hlei in zehmanh chim awk a um lo. Miphun tampi hnasinah Thawngtha Bia hi ka rak chim pah tawu ko nain Russia pawl tluk i Thawngtha Bia a ngai duh mi cu ka tong lem rih hna lo. Thlarau lei ah hin an ti a rak hall tuk ti nak asi ko.

Ka hawi pa Orthodox tlangbawi pakhat nih cun Russia Officer pakhat Pathian sinah pum pe dingin a ra ti hi a hun ka chimh. Ka hawi pa cu Russia holh a thiam lo caah ka umnak lei cu a hun chimh. A thaizingah cun cu pa cu ka sinah a ra. Pathian cu a duh i, a daw ngaingai mi asi. Asi nain Bible hi a hmuh zong a rak hmu bal lo mipa a rak si. Biakinn zong hi a pal bal lo mi a si. Cu ti asi na cun, Sertu pathian timi cu a rak dawt ngaingai.

Zisu Kri nih a zultu hna sinah tlang cung i a cawnpiak mi hna Bible cacaang kha ka hon rel piak i, "A va dawh dah! A va thlum hringhran dah, Bawi Kri thei loin zeitindah ka um khawh hnga ka rak ti tawn," ati i, a tho i a laam. Ka hmuh vuikhatnak asi; ralrinnak zong zehmanh ngei loin, kan bawipa Zisu Kri vailam cungah a tuarnak koing hna cu ka hon peh i, ka hun cawnpiak. A thutdan hmai ah cun a kun i fakpi in a tap; a zumhmi Zisu a thi ka ti caah cun.

A muihmai cu ka hun zoh i, Zisu Kri a intuarnak kong i a ngaihchiatnak hi, keimah zong nih hi tlukin

kai ngaihchiat pi kho bal loh. Ka hun zoh than i, Vailam cung i an tar lioah Mary Magdalin nih a tah i a tuar pi nak le an vuinak lei an kal pi lio can i a lung re theihnak mui hmai ko kha ka hon lawh ter. Cu tlawmpal ah cun, Zisu cu thihnak nih a tlai lo, a tho than tinak kong ka hun rel piak than. Zisu a tho than timi bia a hun theih tikah cun, a hmai leiah a bok i, a thom dih bantuk in a um; ring tung loin a hmur a phun i, ka ruahnak ah a thiangmi thlacamnak dah asi lai tiah ka ruah. Caan tlawmpalah cun lunglawm ngai in a hung tho i, "Bawipa cu a tho cang! Bawipa cu a nung than cang! "tiah fakpi in a au i a laam than. Ka hun thawh i, "Thlacam usih" tia ka hun sawm. thlacam ti mi cu a rak hngal bal lo mi a rak si hui ai! Thla kan camnak bia thlumthlum le bia thawthaw hna zong hi a rak rhei bal lo. Ka pawngah cun a ra i, a khup a bil i, a thlacam mi cu hi ti hin asi: "Maw pathian, nang cu na fel tuk. Kei cu nangmah hi rak si ning law, na sualnak hi kan ngaithiam bal hnga lo. Sihmanhselaw, nang cu na fel tuk, na tha tuk i, ka sualnak vialte na ka ngaihthiam caah ka thinlung dihlak in kan dawt i kan tlaihchan fawn," ti hi asi.

Cu Russia Officer pa, thinlung kekkuai i a thlacamnak cu vanmi thiang hna zong daidupin an um lai i an ngaih ve theu lai tiah ka ruah. Cuticun, cu pa cu Bawi Kri ah mithar a hung si cang!

Vuikhat cu dawrtlangah ka va leeng i, Russia Officer pa, a hawi, Officer asi ve mi nu he an leeng ve i Kanni tong. Chawdawrah cun thil cu an caw ve i,

Dawr ngeitu pa cu Russia holh cu a thiam set lo caah anni chawn kho ti lo. Ka hei naih hna i an holh cu ka leh piak hna. Hawikom zohin kanni zoh colh i ka innah rawl nan ka hrawng lai tiah ka sawm hna i, ka inn cu kan va phan. Rawl ei cu kan huni tim i, rawl ei lai ah cun hi ti hin ka hun ti hna: "Kannih cu Krifa kan si i rawl ei lai ah cun thla kan cam tawn. Nan hmai i hup ulaw thla ka cam lai," tiin. Anmah (Russia) holh cun thla cu ka hun cam i, rawl cu kan ei. An rawl einak darkeu cu an chiah i rawl hmanh ei ti loin, Pathian kong le Bible kong lawng cu an hun ka hal ko cang.

Cikkhat lo i fiang tein hun chimh awk zong cu a har ko i, tahchunhnak in, tuu zakhat a ngeimi pa nih a tuu zakhat lakah pakhat a thlaunak kong khan ka hun chimh hna. An thei kho hrimhrim lo; minung pakhat nih zeitindah tuu zakhat tai tai cu a ngeih khawh? Cozah nih (Communist Cozah nih) an chut dih hna lo maw? ti tu an ka hal. Ka peh than i, Zisu cu Bawi asi ka hun ti than. Anni thawh i, 'cu ti asi ahcun, bawi cu an duh paoh in mi ti an hmang; anih zong cu a hmang ve ko lai cu ta' tiah an ka ti than. Ka peh than i, mitsur dum tahchnuhnak kong kha ka hun chim than. An thawh than i, "A mawh tung lo, mitsur dum cu a ngeitu pa ta hrim pei asi cu," an ti than; Zisu Kri hrinnak kong ka hun chim than i, "Pathian na ti mi hi a nupi ah Meri asi ti?" tiah an ka hal than. Hi hna sin i phungchim khawh awk le riantuan khawhnak ah hin, an holh hi tha tein theih hi a herh mi hrimhrim asi ti hi ka lung a piang.

Central Africa an missionery hna nih cun Isia chung i, "Nan sualnak cu senduk in sen hmanh seh, hawrha bantuk in ka ran ter lai," ti mi hi a leh awk an hngal lo. Cu ka ram hrawngah cun hawhra a um bal lo caah a ruah awk an hngal lo i, hi ti hin an leh: "Nan sualnak cu senduk bengin sen hmanh seh law, ungthei chung ;i a mu raangte bantuk khin ka raan ter lai," an ti. Cu ti asi caah cun kannih zong Communist rammi nih an theih thiamnak dingin kan Bible zong hi kan leh a hau. Kanmah thil ti khawh-nak si loin Thlarau Thianghlim tanpi-nak thawngin a rak si deuh.

Cu ni bakah cun Russia Office r pa le Officer nu cu anni thleng bak i nun-thar-nak an ngei colh! Cu hnu cun Russia mi hna sin ah a thlithup in phung kan va chim tik zongah biatak tein a kan bawmtu le a kan tanpi tu an si cang Thawngtha Bia Ci cu Russia hna sinah cun a thli tein kan tuh i, an lungchung ca ahcun kan tial cang! Russia mi, a hung hrinthar mi hna poah cu ca phawtu ah kan hman hna. Russia ramah a thli tein ca phawt hi a har ngaingai mi rian asi. Asi nain Pathian nih rian atuan i, a har ngai mi ca phawtnak rian hi a tharin kan theih mi pakhat a um. Russia ralkap hna hi, an inn lo chuah takin ral tukah a lo mi hna hi an tam ngai i, an inn in an fa le hna kha an hmuh ti hna lo caah ngakchia an duh ngaingai. Cuaah cun, ka fapa Mihal le ngakchia dang hna kha an zal chungah Bible le cauk hmetetakah kan kenter hna i, khua lakah kan lenter hna. Russia Ralkap hna nih cun an rak tlaih hna i, an rak

pom, an rak cawi hna. Muthai le cekcek an rak pek hna i, ngakchia hna hih cun, 'Kanni lawm' tiah an lunglomhnak langhternak caah an Bible ca le, an cauk hmetete hna cu an thenh ve hna.

Kannah upa ca i tih a nung tuk mi cu, ngakchia hna caah cun, zehmanh tihphannak um loin an lunglomhnak langhternak caah fawi an va tuan khawh. Russia ralkap hna sinah cun ngakchia hna cu Missionery tling le thawng taktak an si ai! An theipar zong a tha hringhran ko. Zeitindah Thawngtha Bia kan chim lai tiah a phunphun in lam kan kawl lioah Bawipa nih fawi tein ngakchia hna hmangin rian a vun tuan. Cuticun, ralkap tampi hna nih Zisu nunnak thar an hmuh khawh.

Russia ralkap lenah thawngtha bia chimnak

Atu cu, Russia ralkap, pumpak sin lawngah si loin a bu tete sin zongah Thawngtha Bia cu kan chim khawh cang. Mi tlawmtete he cun pumhnak zong kan hun ngei kho cang. Russia phunhna hi suimilam a uar ngaingai mi an si. Suimilam ai khihmi hna, an tonmi hna paoh cu a chuh in an chuh dih hna ti awk asi ko. Khua lak anni chawhnak ah suimilam ai khihmi an ton ahcun, an dirter hna i an hal hna. Pek lo ngam an si lo caah, an pek hna tikah 'a ka thenh' an ti. Cuaah cun Russia ralkap hi suimilam ai khih lo mi an um lo ti anni lung si lo i, an hngawngah anni oih ti asi. Rumania mi suimilam cawk a duhmi hna cu, "Russia ralkap lenah va caw

ko" tiah anni ti. Ralkap hna nih cun mi ta an firmi cu an zorh tawn hna. Micheu nihcun anmah suimilam lila hna an va cawk tawn hna ti asi. Mi tampi cu cu it cun suimilam cawkah cun Russia ralkap umnak ah cun an kal cio. Cucu, kan caah can tha ngaingai a rak sive; kannih zong suimilam caw ding bantuk cun kan kal ve.

Russia ralkap len i phung ka chim hmasa bik ni hi Orthodox puai ni le Peter le Paul ni an ti mi ni asi. Hi ni tengah hin ka chim lai tiah kai sel hrimhrim mi asi i, suimilam caw ding bantuk cun ka va kal ve. An suimilam cu cawk taktak lai bantuk cun pakhat hnu pakhat ka vai zoh ter ve. Suimilam cawk a duh taktak mi asi rua tiah an dihlak cun an hun ka kulh i, capo khin, nan min ahodah asi? Paul ti hna Peter ti hna nan um maw? tiah ka hun hal hna. A cheu nih cun an min cu an hun chim i, "Nihin him pasal tha Paul le Peter ni" tiah Orthodox Krifa hna nih an ulh ni dahkaw asi, tiah ka hun ti hna. An upa deuh hna nih cun an theih; asi nain zapi nih cun an thei lo. Asi ah Paul cu ahodah asi? Peter cu tah ahodah asi? tiah ka bia cu ka hun peh. A thei fiang mi ahohmanh an um lo, an lakah upa nawn pakhat nih hin, "Suimilam cawk duhah a ra mi na si lo hih, Thawngtha Bia chim duhah a ra mi na si ko hih, ra law rak thu tuah law kan chim tuah hnek. A mah belte, i ralrin ngaingai a hau," tiah a hun ka ti i, cu vial ahcun a hun ka kulh mi cu an tam ngaingai cang.

An upa pakhat nih a thlite khin, "Vei, na khup cung i ka kut ka chiah paoh ah suimilam kong na

chim lai. Ka kut ka lak paoh ah na chim duhmi cu na chim lai, "tiah a hun ka ti. Haleluiah, Praise the Lord ka ti i, paul le Peter nih Bawipa rian an tuannak kong cu chim ka hun thawk. Cu ti cun, an zumh deoh lo mi an rat paoh ah ka khup cunah cun a kut cu a chiah i, an kal le caangka a kut cu a lak i, Zisu, Kri konglam tiangin ka chim khawh dih. Cu ti cun ka kal lengmang i, Zisu Kri ah nunnak thar a ngei cangmi hna Russia ralkap pawl bomhnak thawngin an hawi le mi tampi hna zong nih Zisu Kri cu an ton ve cang!

A thupmi Krifa kan hawi le tampi hna cu, hi ti rian kan tuan ruangah hin thong tlaknak tiang zongin an in phah. Sihmanhselaw Bawi Kri cu ahohmanh nih kan zam tak lo. Hi bantuan in rian kan tuannak hmunah hin 'A thupmi krifa-bu'tete hna zong kha kan va hmuh hna. An ralthatning le tette an khan ngamnak hawi hna ong kan hmuh hna. Can saupi Krifa hremnak a ing cia mi hna an si i, Communist uknak in an thluak an tawl cia mi hna an si nain le, mi tampi hna cu Communist University in a awng mi hna an si nain, rili ti al lakah a tlongmi nga an sa a thawt peng bantuan in thlarau lei ah cun fektein an rak nung kho ko!

Russia Krifa hna cu duh an nung hringhran ko. Ralkapkan si caah, kan lukhuh ah arfi le fa-ah le sobul hmanthlak (tascih) Kan cuanter mi hi, Krifa hna dotu hmelchunhnak asi. Kan riantuannak asi caah ngaichia ngaingai in kanni ching mi asi ko tiah an ka ti. Benh loin an um ngam tung lo, asi nain

Russia rakap pawl sinah Thawngtha Bia chimnak a kan bawmtu ngaingai an si ko!

Krifa zia vialte cu an tlinh dih ko-hlim laamnak ti ko lo cu. An hrinthar kaah cun an laam len ve ko. Can tlawmpalah cun an lam cu a dai than tawn. An hrinthar ka ah cun a chung lunglomhna k vialte an ngei ve ko; asi nain a rauh hlan ah a dai than tawn. Zeicaahdah asi hnga ka ti i ka khuaruah a har ngaingai. Vuikhat cu Baptist Krifa pa pakhat cu, "Zeicaahdah nanni lomhna hi cikkhatte ah a diah than tawn?" tiah ka hal. "Zeicaahdah a daih lai lo? Krifa taktak kan si nak le, thlacamnak in ka nung ti te hna, thlarau tlaumi kan kawlnak te hna zeitindah kan langh ngam hnga? Kan Pastor hna hi, a thli in mi ngiathlaitu, Secret Police an ti mi, Cozah ngiathlautu hna sin i a kan phuang lengmangtu cu an mah hi pei an si cu. Tuu run zohkhenhtu an si rua nan ti mi hna hi tuu run rawiphiartu pei an si cu?" tiah a ka ti. "Khamh lomhna hi fiang tein kan ngei ko. Asi nain a leng lang tiangin kan um ngam hrimhrim lo. Nannih cu Krifa ah nan canter mi hna cu hngamnak hmunah nan hruai hna. Kannih cu thlarau tlaumi kan hun tlaih tikah, zeitik dah thongah a tlak lai i a nupi le a fa le hna cu ngaktah bantuk in a chiah soal hna lai ti kan thin a domh in kanni domh. Bawi Kri ah lomhna an ngeihmi a man cu thong tlaknak lawng hi asi ko," tiah a ka leh.

'A thupmi Krifa zia' cu kanmah ah hin a lang; Hi ka zawnah hin theih ding le hmuh ding tapi a um Krifa ai ti i, Krifa taktak asi tung lo mi tapi an

um bantuk in Pathian a um lo a ti tu hna sin zongah a um lo a ti takah cun, hi ti hin an ka leh: “Kannih cu Pathian kan ngei lo, a um zong a um tak fawn lo. Bezboslniki (cucu pathian a um lo a ti mi) kan si i, kan cung i a tlungmi thil khuaruahhar kan in chim hmanh lai,” tiah an ka ti:-

“Vuikhat cu Stalin a milem hi kan ser i, cu ti kan ser lio pi ah cun, ka nupi nih, “Kan pa, a kutpi hi kutdong dang he i rem dingin kan ser khawh lo ahcun, sobul hna, hluah te hna, cauk te hna a tlai kho hnga lo hi mu. Minung kan sining ah hin, kutpi tel lo cun asi kho lo ti awk asi hnga hi mu. Asi ah tah, kan kutpi hi aho ser dah asi hnga? Sianginn i Carl Max cawnpiaknak kan cawnnak ah khan cun, van le vawlei cu amah tein a um (anmah tein anni ser) ti kha a va si. pathian ser an si lo tiin kan cawn. Cu ti ning te cun kan zumhning zong cu asi ko. Asi ah, van le vawlei cu Pathian ser an si loh ti va si ko sehlaw, kutpi pakhat te hi cu va ser ve tung sehlaw, zeitluk thangthat awk dah asi hnga?

Thomas Edison te hna, Mr. Bell te hna, Stevenson te hna kha Electric te hna, Telephone te hna Tlanglawng te hna an ser khawh ruangah kan hei thangthat ngai hna va si kaw, kutpi a sertu hi zeicah kan thangthat hna lei lo? Thomas Edison zong hi kutpi ngei hlah sehlaw hi thil hna hi a ser khawh hna hnga maw? Cu ti asi ahcun kutpi a sertu Pathian cu thangthat awk asi ko tung? tiah a ka ti.

Ka pasal hawi nih an ti cio bangin, kan nu cu, “Cu bang hruh bia cu chim hlah. Pathian a um lo ti

cu ca ah pei nan cawn cang kha. Hi inn ah hin aw laknak hna an rak chia̍h soal asi ahcun kan har lai dah kaw. Na thinlungah Pathian a um lo ti kha zungzal ca in cha ko," tia̍h ka hun ti. Cu bia nih cun ka thin a ka hunter ngaingai.

Ka nupi nih cun a bia cu a peh than i, "Van ahcun zeizong vialte thil ti kho tu cu rak um tak sehlaw, kan pu kan pa hna nih hin an hruh ruangah rak zum hna selaw, kutpi kan ngeihmi hi ngeih ding hrim asi ko hnga. Zeizong thil ti khotu Pathian nih cun kutpi zong a ser khawh ko caah vanah khin ahohmanh um lo hmanh hna selaw kei nih cun, cu sertu Pathian cu ka biak ko hnga," tia̍h a hun ti than.

Cu ti cun an nu pa in an Bawipa cu an thangthat. An kutpi lawng si loin an nunnak vialte sertu Pathian cu an fimnak an thazang le an ruahnak a dihlak in an thangthat cang!

Zeizong vialte sertu Pathian asi ti kha an hngalh cang! Hlanlio ah Paul khual a tlawn lio i Athen khu ah, "Kan hngalh lo mi pathian caah," tia̍h lung a donh mi hna he anni ton i bia an rak i ruah bantuk te kha kan si ko! Hi hna nupa nih hin, ka sinin Pathian Bia fiang tein an theih tikah hin an lung a fiang tuk i, anni lawm ngaingai ko. Van ah cun "Mi zehmanh" Pathian, a um i, Amah cu Thlarau asi i, dawtnak le fimnak le Biatak asi i, thil ti khawhnak vialte a ngeimi, a Fapa hmanh zuah loin a kan petu, Crossvailam-tahnak tiang kan caah a ingtu a um ti kha fiang tein an hngalh caah chimh awk tha lo LOMH-NAK in an khat cang! Haleluiah.

A hmasaah hin an rak i hngal lo i asi ko; Sertu Pathian cu an rak zumh ko. Kei tu hi cu hmai lei ah kaarkhat a hei kaartertu hna lawnglawng ka si.

Nikhat cu, khua lak kai chawhna ah nu ralkap Officer nu pakhat ka ton. Ka hun naih i, "Zangfah-nak tein, nu, khua lak i 'dir ta' ti zong cu thil dawh lo ngai asi ko; asi nain, Zisu Kri Thawngtha Bia hi tlawmpalte chim kan duh ko," tiah ka hei ti.

Cu nu nih cun a hun ka thawh i, "Zisu Kri cu na dawt maw?" tiah a hun ka ti. "Asi ka dawt. Zisu Kri cu ka lungthin takin ka dawt," tiah ka hun ti i, cu vial ah cun a hun ka zuan hnawh i, a hun ka kuh i a hun ka hnamh len ko. Pastor pakhat caah khua lai i cu ti ngaknu nih hnamh len ko cu thil har asi ko. Asi nain kei zong nih cun ka dawt tuk ve cang i ka kuh i ka hnamh len ve ko. "Keimah zong Zisu Kri cu ka lungthin tak tein ka dawt," ati i, cu ti cun lunglawm tein ka in lei ah cun ka hruai. Inn cu kan phan i Zisu Kri Thawngtha Bia cu ka hun ceih pi tikah cuu Bible ca zong zehmanh a hngal mi a rak si lo, Zisu Kri Amin lawnglawng hi a rak theih; Khuaruahhar ngaingai asi. Zisu Kri cu a dawt taktak fawn tung; asi nain Khamhtu asi nak le A khamhnak lam zong zehmanh a thei fawn tung lo. A nun lio kong le a thihnak kong zong zehmanh a thei lo. Ka caah hin, cu nu umtuning cu phundang ngaingai asi ko.

"Zeitindah Amin lawng theihnak in Zisu cu na dawt khawh?" tiah ka hal tikah hi ti hin a ka leh. "Ka ngakchiat lioah (ca ka rak cawng i,) A,B,C,D, rel hi kan rak cawng. A=apple pum, B=biaherh pang,

C=cauk thar ti hi kan rak cawng.

Asi nain High School i kan hung luh tikah cun kan ram Communist kalning kha an kan cawn ter. Cucaah cu, a thami thinlung le zulh awk phung hi zeihmanh ka theih mi a um lo i Cucaahcun, a thami cawnpiaknak cu ka herh hringhran ko. Kan pipu hna nih milem an ser i, cu milem an ser mi hna kong cu ka hngalh dih. Ka pi nih hin cu bantuk hmanthlak (milem) cu dawh tein a rak ser i, (a kun i) a (rak) biak tawn. Cu a biakmi cu a min ah "Cristos" a rak ti i, cucu "Kri" tinak asi a rak ti. Cu min cu ka duh ngaingai i, cu nih cun ka lung hi a rak ka lomhter ngaingai.

Cu bia ka theih tikah cun Philipi khua i, "Zisu min in mi vialte an khup bil ding" an rak ti mi kha ka hun thei, Zisu Kri a dotu hna nih cun, can sau nawnpi Pathian theihnak lam cu phit in hrawk hna hmanh sehlaw, Zisu Kri Amin a uhnak thawng lawng hmanh in thil ti khawhnak cu a um tung i, cu nih cun ceunak lamah a kan hruai lai.

Kan innchung ah cun Zisu Kri dawtnak cu a phan colh. Bawipa cu thangthat in um ko seh! A ram cu kau chin lengmang ko seh!

Ka hawi nu, tlanglawng dinhnak hmun ah phung a chim i, cu nu nih cun Officer pakhat pa sinah ka address cu a va pek. Cu caah cun nikhat cu ka inn ahcun Pathian nih Russia ralkap lieutenant pakhatc u a hun thlah i, rak ka leng tuah, Zeidah na duh? tiah ka hun hal. Annih nih cun "Ceunak hmuh duhah ka ra," tiah a ka ti. Bible ca ka hun lak i ka hun

rel piak. Cu tikah cun, ka kut a hun ka tlaih i, “Ka hruai tuah, ka thinlung dihlak in ka hruai ko. Hi na chimmi hi a dik mi Pathian Bia cu asi maw? Asi taktak ko maw?” tiah a hun ka hal. Kei nih cun, ‘asi ko’ tiah, fiang chinchin in ka hun cawnpiak. Cu hmun cun tho ti loin a pum ai pe i Zisu Kri nunnak cu a hmu colh.

Russia miphun hna paohpaoh hi biaknak lei paoh ah cun an duhmi cu duh bak. An duh lomi cu duh lo bak, an lungthin dihlak hi an pek colh ko. Cucaahcun Russia ram i Krifa asi cangmi hna cu Thlarau le Biatak in Missionery an si dih ko. Cucaahcun, vawlei cung pumpi ah hin Russia ram nakin Thawngtha Bia chim nuamhnak le vawlei tha hi a um lo. Russia ramah hin Biatak chuahin Thawngtha Bia hi chim kho usih law cu kan vawlei hi phundang pi in a um ko lhnga. Russia ram hi Thlarau leiah an rawl a tamnak hmun le ram asi.

Vuikhat cu tlanglawng cung i ka um lio ah, ka hmaika ah Russia Officer pakhat a thu. Thawngtha Bia cu ka hun chimh hna. A thawh ve i, “Carl Max, Satlin, Voltaire te hna le Darwin te hna cu a hun chim len hna. Pathian a um lonak kong kha langhter duhnak in suimilam pakhat chung cu a hun chim. A chim dih cun kei nih, “Asi ah, na vansan lio canah zeitindah thla na cam tawn?” tiah ka hun hal. Mifir nih thil a fir lio kan va hmuh bantuk khin a lau i, Khuaruahhar ngai khin a vun ka zoh.

“Zeitindah thla ka cam le cam lo cu na hngalh?” tiah a hun ka ti. Bia an hal hmasatu ka si caah

tlaih caah van i a ummi nupi thi tu pa sinah lomh-
nak um ko seh," tiah ati hna. A hawikom hna le, a
chungkhat vialte le a vat ding tlangval pa hmai ah
cun an hnuh i, cuticun mitthli le tah ai nakin anni
then ai!

Cuticu, hremnak a phunphun le nihsawh
zomhtaihnak phun kip he kum nga chung thong
chungah a caan cu a hman ve. Hi ti hun zoh ahhin a
mui cu kum sawmthum minung mui a keng cang.
Kum nga hnuah cun a hung chuak i, a tlngval pa nih
cun a rak hngah ko. Lunglawm tein anni tong than i,
Bawi Kri caah kan tuan khawh tawk asi ve tiah an ti.
Cu bantuk in zumh awk tlak Krifa hna hi an tam
ngaingai ko.

Thluak tawl

Nitlak lei minung hna nih cun ' thluak tawl'
timi hi, Korea ral le Vietnam ral an tuknak ah hin an
theihnak bik cu asi. Kei zong hi ka thluak an ka tawl
piak cang. I ti-hraamank thil ah cun thil khuaruah-
har pakhat a tlingmi asi.

Kum tam nawn cu, nifa tin suimilam pasarih
chung lengmang hi, "Communist a tha, Communist
a tha, Communist a tha, Communist a tha," "Krifa
phung hruh phung asi, Krifa phung hruh phung asi,
Krifa phung hruh phung asi," "Krifa in chuak ko,
Krifa in chuak ko, Krifa in chuak ko, Krifa in chuak
ko," ti bia hi an kan theihter.

Ni tampi le zarh tampi le thla tampi chung hi ti

tuah lengmang hi zeitindah ka celh lai? tiah Krifa tapi nih an ka hal tawn. Hi thluak tawlnak tuar khawhnak lam cu, lam pakhat lawnglawng a um. Cucu hihi asi, "Zisu Kri a kan dawtnak thawngin 'Lung saunak le Zisu Kri dawtnak thinlung' lawnglawng in cu thil cu tuar khawh asi", tiah ka ti hna.

Dawtnak a ngeitu nu nih cun a va pa sin ah zeitlukin dah ai pek khawh? Nu hna nih a fa dawtmi caah zeitindah zuam lomi a ngeih? Zeitluk in dah a fa caah ai pek khawh? Kan Bawipa Zisu Kri a ngakchiat lio tein a rak cawi thlirtu le a rak zohkhenhtu nih a caah zeitlukin dah ai pek i, zeitlukin dah a zuam? Mary bantuan in Zisu Kri hi na dawt asi ah cun a caah zehmanh zuam lo mi na ngei bal lai lo.

Pathian nih hin kan tuar khawhmi nakin Amah kan dawtning tu hi a zoh deuh. Krifa hna Communist thong chung i an tlak lio ah him, pathian an dawtnak le an hawi le an dawtnak hna hi a hngal bik tu cu keimah hi ka si kko lai. pathian cu an lung dih um-nak in an dawt ko.

An mi hremnak le an mi serhsatnak cu dongh a thiam ti lo. Vuikhat cu an ka hremnak a fah tuk caah mah hngal loin ka um. Cu tanah cun ka kengruh hmun li le ka ruh dang tapi an ka khiah. Meiah an ka hrem i, hmun hleiriat ah nam in an ka chunh. Ka taksa cu nihin tiang hi an kuar i a hmape anni hngal dih.

Oslo khuapi i a ummi Dr. Pawl nih an ka zoh i, T.B. le a ngei fawn i, a ruh zong hmun tam tukin a kiak fawn. Atu tiang a nun rih mi hi khuaruahhar

ngaingai asi tiah an ti. Sibawi hna nih an cawning lawng hin nun khawh sisehlaw cu kei cu hlanpi ahkhan ka thi cang hnga.

keimah hrimhrim zong nih hin, ka thih lo hi cu khuaruahhar asi tiah ka ti ve tawn. Pathian cu khuaruahhar Pathian a rak si taktak ko. Thir vampang phenah a ummi 'Ai thupmi Krifabu' hna sinah au khawhnak a ka petu cu kan Pathian hi a rak si.

Krifa nan unau zumh awk tlak i a tem-ingmi hna, an konglam hi nan sinah chim a herh tuk caah dam tein ka rak chuah khawhnak hi asi. Bawipa nih khua a khan i, can tha le can rem a kan pek caah, Bawipa cu thangthat si ko seh!

Luatnak can tawi-thlaih thannak

Kum 1956 cu kan hung phan i, kum 8½ tiang thong ka tlak caah ka taksa cu a rawk ngaingai ko. Ka hnakpang hrawng ah cun hmape hna cu a khahin a khat. Fakpi in tuk-velhnak le nihsawhnak le ti hal rawl taamin chiahnak, awlokchong le lung sivangin biahalnak cu ka hun tong than. Communist duhnak cu ka zulh hlei lo caah an ka chuah than. An ka chuah than hnu zongah cun ka sualnak phunkip in an kawl than. "Na dirhmun na thial lai maw thial lo," tiah zarhkhat lawng can an ka pek. Phungchimnak vuihnih ka ngeih ah khin an rak ka auh than. Thawngtha Bia zeitikhmanh ah chim ti lo ding le biaknak leiah i tel ti lo dingin an ka fial. Kha lioah khan zeि bia dah ka rak chim kha?

Krifabu hna sinah ka rak chimmi bia cu, "Velngeihnak, dawtnak toidornak hi nan ngei lai," ka rak ti tawn hna kha nihin ni ah cun bia an ka puh ve than hoi mu! Sungthoh pakhat nih cun hitihin bia a ka puh: "Khua can ai her lengmang mi nih hin, thil tha a phanh pi te ko lai. Communist kut tangah hin sau kan um ti lai lo. American nih can tlawmpal ah an rak kan chanh te ko lai," tiah na ti tiah a ka ti. I tuknak dingah lih an ka puh 'asi cu.

Mi tampi hna sinah ka phungchim donghnak can cu asi. Nawl ngeitu hna nih cun, 'Thawngtha Bia cu a chim ngam ti lai lo' tiah an ka ruah men lai dah tiah ka ruah. Asi kho lo-Bawipa Thawngtha hi chim lo kho ka si ti lo. Cu tluk in bia zong an ka puh na cun a thli tete cun Thawngtha Bia cu ka chim thiamthiam ka chungkhar hna zong nih cun an ka bomh ngaingai ko.

Bawipa caah zumh awk tlak minung hna sinah cun Thawngtha Bia chim cu ka awt than. Zumhnak a fek lomi hna caah zumh fehnak a petu le Pathian a um lo a ti tu hna riantuannak a langhtertu hna, zumhnak a fekmi hna zaang thawnak a petu hna cu ka si.

Cunglei in a thawngmi Thiang Thlarau nih Communist mit a cawtter caah Thawngtha Bia cu ka chim khawh than. Sihmanhselaw, ngol loin ka chim caah cun, sungthoh nih an ka theih than i, an ka tlaih i thongah an ka thlak than. Tutan ka thongtlak hi cu, ka min hi rak ngai cang selaw, mi tampi hna nih ka thei hna selaw, cu ruangah cun rak puang

ning law a dawh. Ka nupi le ka fa le tu cu an tlai hna lo. Kum $8\frac{1}{2}$ kha thong ka rak tla cang va si kaw, tutan zong hi kum $5\frac{1}{2}$ tla than dingin degree pek ka si hoi.

Tutan ka thongtlak ah hin, hmasa nak khan fak chinchin in an ka hremnak hmun tampi a um. Nikhat hnu nikhat in ka zorchin lengmang. Sihmanhselaw, 'Ai thupmi Krifabu' rian cu Communist thong chung vawlei tang zongah cun ngol loin ka chim lengmang ko.

Remnak kan tuah-phung ka chim i an ka hrem

Thongtlami hna sinah Thawngtha Bia a chimmi hna paoh cu hrem an si lai ti cu fiang tein hngalh asi ko. Ka sinah a ummi hna mi tampi hna nih cun, a man pek tiangin Thawngtha Bia ngaih cu an duh. Remnak kan tuah—kei nih phung ka chim, annih nih an ka hrem. Kei nih Thawngtha ka chim tikah ka lung ai lawm; annih nih an ka hrem tikah an lung di a riam-kan pahnih in kanni lawm ciocio.

Tlangval pakhat nih a haw pa sinah Thawngtha Bia le Zisu Kri nih a kan dawtnak kong hi a rak chim cuahmah i, cu lioah cun sungthoh pakhat a hung lut i, a bia chimmi cu ngol awk a that lo caah a bia cu a peh ko. Anni thawh i, ze i bia chim loin, a banvar in an hnuh i, lengah an chuah pi i, an tuk an velh len ko; A thi cang lai tiah a umnak khaan ah cun an hun luh pi than i an kal tak. A thi cang tiah an ruah; sihmanhselaw, a rak thi lo, duhsah tein a huni hriim i, "Ka dua le, an ka velh hlan deuh ah khan ze i

bia dah ka chim?" a hun ti pah cun Zisu Kri konglam cu a hun chim than. Hi pa bantuk hin kei zong vui tampi an ka tuah ve tawn. A zat zong hi ka thei cawk ti lo. A canah cun mihrut asi mi hna zong nih hin Pathian Thawngtha Bia hi an au pi len ve tawn. Mihrut hna phungchim ko hi Thlarau he an si ahcun hmual a rak ngeikhun. Hi tluk can thalo lio i Thawngtha Bia chim hi thil fawi asi lo. Cu ti asi caahcun, thinlung dihlak, thlarau dihlakin in peek le chim hi a hau. Tlawmpal kan chim cun thongvengtu hi a hung lut i thi dengmangin a kan velh tawn.

Cherla thonginn ah a tla mi Grecu an timi pa hi thah dingin a kong ceih asi Cu pa cu, hmakhatte ah that duh loin zarh hnih zarh thum chung an hrem hmasa. An hun hrem tukah hin, a chia-tha tiangin an tuk piak. Voikhat cu a nem-dok ah plastic in an sermi fung pum in an tuk. An tuk lengmang ko i, a celh ti lo caah a tlu i, cu le caangka cun Dr. Pawl nih an thawh i si thatha an chunh i an tuammuai.

A hung dam deuh in rawl thawthaw an pek. A hung tha deuh i, an ti ning kel cun an velh than. A tuar kho ti lo i, Bawi Kri caah a nunnak cu a dih ve ai! Cutlukin a hremtu an bawipa min cu Mr. Reck asi. Cu pa nihcun, "Zoh hmanh, Communist nih annin hremnak hi na hngalh. Hi chungah hin, keimah hi na thih na nunnak ah nawl ngeitu ka si i, Pathian zong ka si," tia a ti tawn. Hi pa cung lawngah asi lo, Krifa tampi hna sinah a chim tawnmi bia asi. Zumtu Grecu nihcun, bianem le bia thlum in ral bawipa cu

a leh. Na bia chimmi cu, a thukin a sang tuk ko. Na hngal thiam lo i asi ko; a hmanning in kan chim asi ahcun, caterpillar pangpar zong hi pelep dawh ngaiah a cang tawn va si kaw, nang zong hi Pathian nih mi hremtu ding le mi cungah duh paoh kut zau ding in a rak in ser lo dah kaw? Zisu Kri nih cun Judahmi hna cu, "Nannah cu Pathian fa le nan si," tiaah dah kaw a rak ti hna cu. Pathian thinlung cu nangmah ahhin a um ve ko. Mi tampi nangmah bantuk in Krifa hna hremtu hi an um ve. Zultu Paul bantuk in, thiltha kan tuah an ti lioah hin thilthalo tu an rak tuah kha anni hngal i, ningzak asi an rak ti tawn. Cuticun, a nungmi Pathian riantuantu ah an cang.

Cucaahcun, Mr. Reck, na si ning hi, mi hremtu si loin, a nungmi Pathian thangthattu ding le a riantuantu ding tu hi na si deuh, tiin Reck cu a cawnpiak. Reck nihcun Grecu bia cu zehmanh ah a rel lo; Tursus khuami Saul nih Stephen an thah lio i a bia ze i a rak rel lo bantuk khan. Asi nain, a bia chimmite cu a lung hrapah ai bang peng. A rauh hlanah khin, Grecu bia kakhat cu Pathian nih thluachuah a pek i, Reck cu hrintharnak a hun hmu ve.

Communist hna nih minung an hremning le an tauhtauning hna cu a zoh tikah a thinlung ah thil pakhat a hung lang. Kan pumsa a kil vengtu cu Thlarau hi asi, ti hi Pathian lianhngannak nih cun kan pumsa tuahnak hna cu lam hlatpi ah khin a hei chiaah ti hi a ka theihter.

Zarhkhat chung i changreu parkhat le an-haang

hrai khat an kan pek lio can zongah hin Bawipa sinah cheuhra cheukhat pek ka timh ko. Zarhhra a tlin paoh ah hin an kan pekmi changreu le an-hang cu kan hawi le lakah a der bikmi paoh hi ka pek tawn hna.

Krifa tha ngaimi pakhat cu thah dingin bia khiah asi. A thih hlan deuh ah a nupi le a fa le tonnaw nawl an pek i, bia a chimmi cu, "A ka thattu hna cungah thinhunnak zehmanh ka ngei lo. An caah thla za cam piak bu in ka thi ko lai," tiah a ti. A huni thawh than i, Bawipa, na fa dawtmi an ka thah le sifakin an ka tuah ruangah hin "hun hua hna hlah. An sualnak hi hun ngaithiam ko hna, vanah khin kanni tong te lai," tiah a vun ti. Cu bia nih cun sungthoh bawi pakhat cu a thin lung a suk ngaingai i, a rauh hlanah Krifa ah a hung cang ve. Haleluiah, Bawipa cu thangthat in um ko seh!

Tirgu-Ocna thonginn ah hin, Mtchevini an timi tlangval no te pakhat cu thong a tla ve. A thongtlak voikhatnak asi. Fak tukin an hrem caah a lung retheihnak in a rauh hlan ah T.B. nih a tlaih colh. A konglam cu a chung le nih an theih i, streptomycin dur 100 an rak kuat. Thong uktu bawi pakhat nih a hun put i, Matchevini tlangval pa cu a hun kawh. "Tlangval, zoh hmanh, atu na thi deng ko va si kaw, na chung le nih na dam khawhnak ding caah sii dur 100 annin kuat. Dam na duh asi ahcun na hawi le kong hi hun kan chim law, sii hi kan pek lai i, na dam ko lai. Na chim asi ahcun keimah ca zongah a tha lai i, nangmah ca zongah a tha lai," tiah a ti.

Matchivini nih cun hitihin a leh: "Bawipa, ka theih thiam ko. Asi nain hawi sinah zumh awk tlak lo minung si i dam hi ka tlaihchan mi asi lo. Zumh awk tlak lo si bu in ni fate thlalang i bih lengmang cu ka ruat kho lo. Cu nak cun thih hi ka duh deuh, ' tiah a leh.

Thong-uk bawi Reck nih cun, a lu a thin i, "Tlangval, kan fak ngaingai ko. Asi nain na hawi le sin in a hmanmi bia hi na theih lo caah asi. Thongtla mi hna hi, phunhnih in nan um caah nan konglam hi fiang tein hngalh kan duhnak hi a sau tuk cang. Na hawi le an si ning tu cu na chim duh lai ti cu ka ruat ve lo. Asi nain midang thongtla pawl nihhin na konglam hi a thatlonak lawngte in dah kaw an kan chimh cu. Cucaahcun, tlangval, an huatu hna midang kong hi fiang tein chim ko," tiah a hun ti than. Matchevini nih cun, "Kei cu Zisu Kri zultu ka si. Bawipa nih hitihin a ti: 'Na ral kha va daw hna' ti hi a kan cawnpiak. Na chimmi hi a hman ko. Annih cu ka ral an si i, a ka lei-rawitu cu an si taktak ko. Asi nain sualnak cu sualnak in lehrulh ka duh lo," tiah a hun ti than. Thong-uk bawipa cu a hnabei a dong i, tlangval pa cu ka umnak thong chungah cun a hun kir pi than i, zumh awk tlak tlangval matcheni cu a tlu i a thi! Dawtnak nih cun a pumsa nunnak cu a thlem. Pathian thangthat bu tein a thi. Reteih sifahnak he um hmanhseh, Bawi Kri dawtnak a ngeimi hna nun cu a dawh ko. Chaw le va ngei lo hmanh-selaw, a hawi le adawtnak hna ruangah khan lunglomhnak in a khat ko!

Kei zong hi thong chungah saupi tla ko hnanhning law a har ka ti lo. A dawh tukmi nun le ziaza ngeimi tampi ka hmuh hna i, kan hmaiah a kal cia mi Krifa mithiang hna nunning le si-nak tluk zong ka hmuh hna caah, Bawi Kri caah lunglawm tein ka tuar tawn. Bawi Kri caah nunnak a pe siangmi hna an nunnak cu Lilli pangpar nakin a dawh deuh. A chim zia zong hi ka thiam lo.

Ai thupmi Krifa bu hi, zeitikhmanh ah ai thleng lo; Ai thupmi Krifabu hi dawtnak Krifabu cu asi. Thonginn kan tlak hlan hin Bawi Kri cu kkan rak dawt ngaingai ko. Nunnak ai pe mi hna tampi ka hmuh hna caah ka lungthin dihlah in ka dawt. A dawhnak hi ka chim kho lo. Minung thil ti khawhnak asi lo, Bawipa Thlarau thawngin asi. Haleluiah Bawipa cu thangthat in um ko seh.

Ka nupi le ka fa le cungah a tlungmi thil

Ka nupi le ka fa le he cun thongtlaknak nih cun a kan then than. Kanni then hnu cu ze ti an um zong theihnak zehimnh ka ngei lo. Na nupi kha thongah a tla ve ti thawng belte ka theih. Nu hna nihhin thonginn chungah pa nakin hremnak le serhsatnak hi an tong deuh. Ngaknu le bang hi cu thongtla vengtu misual pawl nih hin an tlaih-hreem hna i, zoh ngam lo awkin an tuah tawn hna. Nu thong tlami paoh cu tilaknak kahcham an cawhter hna. Pa tlukin nan tuan lai tiah an ti hna.

Khuasik cingling te zongah hin cawhleek le vai-

tuhmui he an pawk i fakpi in vawlei cu an cawh ter hna. Hlawh-hlang nu pawl belte hi hremnak cun luatter an si. Asi nain kduh paoh in i hzau pi ding tu ahcun hman an si ve. Ka nupi cu a nunnak chanh dingin ram hring hawi hna a ei tawn. Hi ti an hremmi hna nu pawl hi kan nu bantuk in thingram hnab a eimi zong tampi an um. An rawl tam tuk ah hin rul sa, zu sa hna tiang hin an ei tawn.

Zarhpi ni zing paoh ah hin, thongtla vengtu hna nih cun, nu paohpaoh cu Danube tive ah an kal pi hna i, ti chungah cun an thlak tawn hna. Fakpi in ani soal. Hni lo le angki lo dnag lawng i an hung chuah le anni tuai hi zohdawh ah an ruah. Ka nupi zong cu ti cun voi tampi an rak tuah ve.

Ka fapa cu a nu le a pa thong i kan tlak karah cun umnak ngei loin a rak vakvai. Ka fapa Nihai hi a ngakchait tein biaknak lei ah a rak i zuam ngaimi a rak si. Sihmanhselaw hi bantuk harnak nih a hun ka phak tikah cun biaknak lei zong-ruat kho ti lo deng-mang in a um. Amah cu kum kua lawng asi i, a nunnak caah kuli tuan le kawl hawl cu a hau ve tung; Krifa harnak tongmi hna chungkhar a rak bawmtu hna paoh cu hrem le lserhsat cu an rak si ve tawn tung i, ka fapa a rak zohkhenhtu nu pahnih hawi hna cu an tlaih hna i thongah an thlak ve hna. Hremnak fakpi in an tong ve. Krifa an rak zohkhenh hna ruangah cun kum riat chung thong tlak ve ding ti an si. An ha zong tlong dihlak in an velh hna. An ruh zong an khiah dih hna. Vawlei cungah dam te le lawm te i khuasa mi le tlongleng kho ding an si ti lo.

Bawi Kri an tanhnak cu harnak le thihnak asi ve ko.

Nihai nih bawi kri a zumh

Kum hleikhat a hung si cnag i, Nihai cu biatak tein a nunnak caah rian a tuan kho cang. Nifa tein kuli a tuan ve tawn. Asi nain a in-temnak nih Bawi Kri leiah a thazaang a der ter deuh. Asi nain ka nupi thong chungah a um kum hnihnak ahcun ka fapa Nihai he cun i chawnh-biak khawhnak nawl an pek hna. Communist thongah cun a nu cu a va ton. A nu cu a rak der i, a thurhnawm ngaingai. Angki thur ngaingai mi cu a rak i aih i, a fapa Nihai zong nih cun a palh dengmang. Nu le fa ani ton tikah cun, anni ngaihnak le an lungfahnak anni ruah rua lai tiah an ruat nain, a nu nih cun, "Nihai, Zisu Kri cu zum ko," tiah a hun ti. Cu tikah cun, a nu cu hmuh khawh lonak thong dangah an thial. Cu ti a nu an hun thial cun Nihai cu a lung a fak hringhran i, khua a ruat. Cu tluk harnak chung hmanh ah a nu nih Bawi Kri a tanhning a hmuh tikah a thinlung a suk ngaingai i, hrintharnak cu a hmuh colh ve. Kan pathian cu a hmaanmi, zumh awk tlak taktak cu asi ko, tiah ati.

Krifa si-nak nihhin, dirhmun ngei loin um hmanhselaw, ka nu zumhnak lawng hmanh hi kei ka caah cun cawnpiaktu a tling ko, tiah ati. Cu ni cu Kri he anni ton ni taktak cu asi. Hi tluk harnak lakah hin Nihai cu sianginn a kai pah, ngakchia tha ngaingai asi caah minih an dawt i, laksawng hngawng awih

zong a hmuh. Cu hngawng awih cu, Communist mino hna (Young Communist Pioneers) chungtel sinak chinchianak asi. Sihmanhselaw, ka fapa nih cun, ka nu le ka pa harnak phunkip a petu hna hngawng a wih cu kai awih bal lai lo, tiah a ti. Cu ti a ti ruangah cun, sianginn cun an daw. Kum khat a luan hnu ah 'krifa hna fa ka si lo' tiin ai pheh caah sianginn ah cun an kai ter than.

Cu hnu cun, saya te nih cun, Bible he ai tlak lo mi ca tial an fial. A thawh hna i, "Bible he ai rem lo mi tannak cu a der thawm i, Bible he ai tlak lomi thil hi, thil hmaan an um lo. kan saya kyi nih hin Bible hi rel bal lo caah asi. Bible le science hi anni rem awk asi." ti tu in a tial. Cuti a tial caah cun, sianginn cun an thawl than. Nihai cu sianginn kai loin kum hnih tluk cu i dinh a hau cang.

Can saupi hnu ceu ah khin sianginn kai cu an sianh than. Cuka ah cun, Carl Max bu cawnpiakn-ing (Maxist Theology) hi cawn ter asi. Zeizong vialte hi Carl Max ruahning in cawn dih asi. A donghnak ah cun Nihai nih cun a al than hna. A hawi le zong nih Nihai chimmi cu an thohkhan cio. Cucaahcun, a cawnmi zong cu dih manh loin an daw. than.

Voikhat cu an saya kyi nih 'Pathian a um lo' tiah bia a chim Nihai nih cun a duh hrimhrim lo i a rak al. A hawi le vialte zong nih an rak bawmh. Cu bantuk in a chim ngammi rak um hi a herh ve hirmhirm mi asi. Cuti asi caah cun, Krifa thongtla Wurm Brand fa asi ti cu an theih than tawn i, a phung bantuk in an saya te sinah an auh i an daw.

than tawn.

Nihai cu rawltamnak siseh, serhsatnak siseh, a in-tuar dih ko. Krifa thongtla hna chungkhar cu rawltam in a thih lo lawng hi asi ko. A rak bawm chantu hna paoh cu phung buar sang bik an si tiah ruah an si.

Kaimah hrimhrim nih chungkhat hna an in-temnak cu ka hmuh mi ka hun chim hmanh lai Bawi Kri ah ka unau pakhat cu, a nupi le a fa le paruk cu thongah a tlak taak hna. A fanu le pahnih, kum hleikua le kum hleisarih nih cun, rian an tuan kho tung lo, Communist ramah cun Cozah lawng nih rian cu pek khawh asi. Krifa hna chungkhar cu rian an pe duh hna lo.

Hika zawn hi fakpi in nan rak ruah nak lai ka duh: An chungkhar nunnak a um ti lo caah, Krifa tha tuk an si ko nain a fanu le hna cu hlawh an hlaang. An ta pa kum hleili nih cun, a far le umtuning cu a theih tikah a lung a fak tuk i, a hrut ai; A hrut le cangka cun Mihrut thongah an thlak ve.

Kum tampi hnuah cun thong chung cun an pa cu a hung chuak i, a chungkhar hna khuasak ning cu a hun hmuh tikah a lung fah a celh ti lo i, Pathian sinah hitihin thla a cam: "Bawipa, Kan nun can ning hi ka ing kho lo. Thong chungah khan ka tlak ter than ko," tiah thla a cam. Bawipa nih a thlacamnak cu a bomh i, ngakchia hna a cawnpiak hna ruangah thongah cun a tla than taktak. Atu ah cun a fanu le zong cu hlawh-hlang nu an si ti lo. Sungthoh hna duhning in an rak um caah rian an hmu cang Atu ah

cun mi leirawi hmangmi tu an si cang. Krifa hna cu an cawl-canghning kha a thli tein an ngiat hna i, Cozah sinah an report tawn hna. Krifa chungkhar in hi bantuk i an hung um hi, an mawh lo ti ko hna usih. Bawmh awk caan i an um lioah nang le kei nih kan bawm hna lo. Anmah nakin nangmah le keimah sual deuh asi na ti lo maw?

Caang Thumnak

Tlanhnak in luatnak — nitlak lei ram riantuan awkah

Adihlak komh cun ka thong tlak hi kum hleili chung asi. Hi chung paohpaoh ah chun Bible siseh, cauk dangdang zong ka rel bal hrimhrim lo. Catial zong hi ka philh dengmang hi asi ko. Kan rawltamnak ah siseh, sii thalo an kan dinhnak ah siseh, an kan tuk-velhnak ah siseh, Pathian Bia thiang hmanh hi ka philh dih ti awk asi ko. Kum hleilinak a hung dongh tikah hin, Pathian Bia hi ka philh dih ko rua ka ti lioah," Jakop nih Rachel caah kum hleili rian a tuan. A duh ngaingai mi asi caah can tawite in a theih," timi hi ka thinlung ah a hung lang.

A rauh hlan ah khin, "Thongthla vialte luat Ni" tiah Rumania cozah nih thawng an hun thanh. Hi thil hi, kan ram, American mi zapi hna nih biatak chuah in an rak halnak ruangah asi.

Zapi luatnak asi caah, thong chung cun kan hung chuak cio i, ka nupi zong cu a thi lo, lunglawm tein kanni tong than. Thongtla paohpaoh cu an thil ngeihmi vialte zong cu chuh le lak kanh dih asi caah, kannih zong cu a tharin inn le lo cu dirh than kan si.

Tlangbawi hna le Pastor hna, thongtlaknak in a rak chuak mi hna nih cun, Krifabu hme tete lawng

an rak ngeih khawh hna. Kei cu Orsova khua Krifabu ah tuanvo an ka pek. Communist Cozah in biaknak lei Vuanci nih cu khua Krifabu hna cu minung sawmthum an um i, sawmthum le paruk leng cu an karh awk asi ti lo tiah Order an chu ah mi cu an ka chimh. Cu lawng si loin, an sinah ka luh ter lai i, sungthoh hna sinah ka report tawn hna lai. Hi Krifabu chungah hin mino ngaknu tlangval hna cu anni tel awk asi lo tiah an ti mi kong zong cu an ka chimh than. Communist hna nih cun, cucu an tuah tawn mi thil a rak si. thawngtha Bia chim ning law cu, mi tampi cu an ra lai ti cu ka thei ko nain, chim nagam cu asi fawn tung lo. Cucaah cun, ka Krifabu chung hmanh ahhin phung ka chim duh lem ti lo. A thupmi Krifabu chung tu ah rian cu ka hun tuan than.

Kan inn chungkhar ah pathian nih fakpi in a hun tuan i, cu hlan bantuk men si loin, ai thupmi Krifa bu cu biatak chuah in a hung um. American hna le Krifabu kipin thlacamnak cu kan chungkhar caah ngeih hram an hun thawk cang. Nikhat cu, Bawi Kri ah ka hawi asi mi pa inn ah ka tha a bat deuh caah ka it ko. Cu can lioah cun inn ngei tu, ka hawipa nih cun a hun ka tawh. "Tho tuah! Ramdangmi kan unau hna an ra khi!" tiah a hun ka tongh. Innkhaan pakhat ah ka hung lut i, minung paruk an rak thu ko. A kan bawm dingin a ra mi an si. Bia cu kan huni ruah i, kan umnak inn ahcun kum hleili chung thong a tla cang mi a um i, cu pa bawmh dingah a ra mi kan si tiah an hun chim i, cu

tikah cun, kei zong cu a lau in ka lau i, "Nan hmuh duhmi cu keimah hi ka si," tiah ka hun chimh hna. Annih nih cun, "Um rih, ngaihchia ngaingai in a um lai tiah kan ruah. Hmuh kan duh mi cu nanamah cu na si lai lo. Zeicahtiah na mit hmai a panh tuk ai," tiah an ka ti. Ka thawh hna i, "Thonginn in a hung chuak ka um khawhnak cu 'nan ka philh lo i, keimah tong dingah nan rat ka theih caah asi' tiah ka ti hna.

Annih cu an lung ai lawm i, Krifa hna caah bomhnak le Bible in siseh, cauk dangdang in siseh, bomhnak cu dong lo tein ka hmuh cang. Ai thupmi Krifabu zong atu cu rian kan tuan kho ngaingai cang Pathian Biathiang hna le an kan dawtnak tampi kan hmuh le kan theih caah kan lung ai lawm i, kan hna a ngam ngaingai ko. Kan thluak an kan tawl lio (Brain Wash) ah khan, cun ka thinlung chungah hin, 'ahohmanh nih annin daw ti lo, anin daw ti lo, anin daw ti lo.' ti hi ka thinlung ah a hung lang tawn. Atu ah cun American le Mirang Krifa hna nih dong lo tein thla hawi an rak kan cam piak hi asi. Cun thlacam lawng zong si loin, a nunnak dihlak in le an chaw an va tiangin an kan dawt ti kan hun theih fawn A thlithup in fakpiin an hun kkan tan pi. Sungthoh hna le palik hna nih an daw hna hmanh ah mi kawmtang hawi hna in an lut i, an nunnak cu kan cah an kan pek zuam.

Thawngtha Bia a phunphun an hun kan pek tawn hawi hna hi cu, a sunlawi zia hi chim khawh asi lo. Kannih chung cu, ramdang Krifa hna bomhnak

hmu hlah usih law cu kan nung kho hnga lo. Kanmah lawng si loin pastor dangdang hna zong an si cio. thlacamnak le thil peknak, Mirang ram le Zurup Krifa Riantuannak (Great Brittain and Eorupian Christian Mission) lei in an kan bomhnak hna cu a tingco mi kan rak si ve. A sunlawi zia hi a theitu ka si ve. Pathian nih a vanmi thiang hna a hun thlah hna tluk asi ko. Ai thupmi Krifabu nih cun biatak kan hun chuah than i, ka caah cun thong tlak nolh soal ding zong cu thinphan awk ngaingai asi ko. Hi can lioah hin Krifa riantuannak pahnih, Norwagian Mission ti mi le The Hebrew Christian Alliance ti mi hna nih hin, keimah tlanhnak caah Doller 10,000 Rumania Cozah sinah a hun kuat hna. Cucaahcun Rumania Cozah nih cun Rumania ram chuahtak nak nawl cu an ka pek i, hremnak le intuarnak ram asi mi Rumania ram cu ka chuah taak cang!

Zeicahdah Rumania Communist ka chuah tak?

Ai thupmi Krifa bu upa hna nih vawlei cung ram kipah 'Ai thupmi Krifabu' tuanbia cu chim dingin a ka fial caah asi. Keimah nih cun zeitluk hmanh in har hmanhsehlaw, Rumania ram chuah taak cu ka duh hngin lo. Nannih vialte sinah hin an temh - innak le an harnak chim ding ah tlanh ka si. American ramah ka ra cang ko nain ka thinlung cu anmah sinah a um zungzal ko. Ai thupmi Krifabu hna an internak le zumh awk tlak an si ning hna cu nannih vialte sinah chim herh tuk le theihter a hau mi cu si hlah sehlaw, Rumania ram cu ka chuah tak

kho rua hnga lo.

Rumania ram ka chuah taak lai ah cun Sungthoh pawl nih vuihnih an ka kawh. Keimah tlanh-nak caah Rumania Cozah sinah phaisa an rak pek hna nak kong cu an ka chimh. Rumania Cozah nih cun, "Kan ram hin chuaklaw, na duhnak hmunah ka law na pathian phung cu va chim cang. Asi nain, na cungah kan tuahsernak le kan rak hremnak tu hi cu va kan chim hlah. Na chim asi ahcun nangmah that dingin musual pawl Doller 1,000 kan pek hna lai i an rak in thah ko lai; annin thah lo hmanhah a fir in an fir ko lai." tia an ka ti.

Orthodox Bishop Vasile Leul an timi pa hi, cu ti cun an fir cang i, Rumania i thong ka tlak lioah hmunkhat ah kan tla ti cang. ram dangah cu bantu-kin na hei kan phuan an ti i, a kutdong vialte an tan dih, lminung tit le sa nung na hringhrim i kutdong le kedong hun tan cu a zoh hmanh ka zoh ngam lo, tuksum le tihnung asi ko. Cucu, ka mit hrimhrim in ka hmuhmi asi. Berlin khua in an hun firmi pa zong kanni hmu. Italy in siseh, Paris khua in siseh, an duh lo mi an chim ruangah an firmi hna tam nawn he kani hmu cang. "Hi pa hi mifir asi, ti zong; ngaknu lei ah a tha lo ti zong in, a phunphun in na thang hi kan in chiat khawh. American hawi hna cu a hlen a fawimi minung an si hi philh hlah," tia an ka ti tak.

Cu ti an ka hroceer cikcek hnuah, kalnak nawl cu an ka pek. Mi tampi, cuti an hroceer cio hna caah an ram an phak hnu zongah zehmanh chim ngam

loin a um mi zong an um taktak ko. Kei zong cu a chim ngam lai lo tiah an ka ruah ko.

Kum 1965, December thla ah kan chungte cun Rumania ram cu kan chuah tak. Rumania ram kan chuah tak lai i kan tuah tak mi cu Krifa vialte le kanmah chung-khar zong a kan hremtu bik Col. pakhat pa thlan va zoh i, pangpar kual va pek hi asi. Hi thil ka tuahnak a sullam cu Communist pawl, Pathian thlarau a ngei lo mi hna sinah Bawi Kri dawtnak kong ka chimmi hi, an hngalh khawhnak lai le, cu dawtnak cu an ngeih hrimhrim ve nak caah asi.

Communist pawl kalning cu ka hua tuk hringhran ko. Asi nain anminung hna cu ka zaang an fak tuk fawn. Sualnak cu ka hua i, sual a thei lomi hna cu ka dawt hna. Krifa hna cu an thah hna, asi nain, Krifa hna nih anmah thattu hrimhrim an dawt khawh hna nak kong hi an hngal kho lo. Communist hna le a ka hremtu vialte hna sinah huatnak le lungthatlo nak zehmanh ka ngei lo, zeicahtiah an hngalh lo caah asi.

Caang Linak

Communist Uknak cu kri dawtnak lawng nih tei

Judahmi hna nih hin tuanbia an rak ngei. LZipt ram in an rak chuah lioah Izipt ralkaptampi Rili Sen ah an thih lioah khan, Judahmi hna cu lunglomh-nak chim khawh lo he hla cu an rak sa i, an hla sak cu vanmi thiang hna nih an rak sak pi ve hna. Pathian nih vanmi hna sinah cun, "Judahmi hna Rili Sen an tan khawh caah anni lomh khi, aa lawm ding hrim pei an si cu. Nannih zong khi hna nakin nani lomh awk deuh asi. IZipt mi hna zong hi ka ser mihna an si ko. Annih zong khi ka dawt ve ko hna dah kaw. An rawhralhna le thih dihnak ruangah ka ngaihchiat-nak hi a hmuh zia nan thiam lo mu?" tiah a rak ti hna.

Joshua cu Jericho khua pawngah a um lioah khan khua a hei cuan i, a hmai zawnte ah mi pakhat hi vainam zuh cia in a dir ko khi a hmuh. Joshua nihcun a hun naih i, "Kan lei tang maw na si, ral lei tang dah?" tiah a hei chonh (Joshua 5:13)

Joshua nih a hmuhmi hi, minung taktak siseh-law cu, 'nan lei tang ka si,' ti tal, 'nan ral lei tang ka si' ti tal, 'aho lei hmanh ah ka tang lo' ti tal a chim hnga. Asi nain Joshua nih a hmuh mi cu van in a ra

mi asi caah. Thleidan dawh har ngai mi in, "si hlah e," tiah a hun leh. Hi biahalnak lehnak dingah 'si hlah e' ti hi, ze i a ti duhnak dah asi hnga?

Cu a hmuh mi cu, van in a ra mi asi caah, 'nan lei' kan lei' ti loin, mikip cu dawtnak a ngeimi asi caah, cu lungthin ngei cun khuazei lei hmanh tang loin a hun lehnak asi.

Minung nih hin mah le ti khawh tawk ciokan ngei i, kan ti khawh mi cu, Communist hna hi biatak tein kan doh awk an si. Asi nain Krifa hna cu Pathian fa le kan si caah Pathian dawtnak thinlung kha a ngeitu kan si. Cucaahcun Communist thong chungah can saupi rak um cang hmanh ning law, Communist hna hi ka hua kho hna lo. Pathian ser mi an si ve caah, zeitindah kan huat khawh hna lai?

An hawikom cu kan si kho lo; Asi nain dawtnak lung thin taktak in kan zoh hna lawngah i komh khawh asi hnga. Communist hna nih cun pathian tanhtu paoh cu an kan huat tung; kei nih Pthian cu ka tanh ve tung. Nang tah, Communist cu na tanh ve maw? na huat dah? tiin bia hung kan hal hna swhlaw, ka caah cun a lehnak a har ko hnga. Communist pawl hi minung kan caah thatlonak a chuah pi tu bik an si. Cucaahcun communist ruahnak le kalning hi a zakpathal in ka leh hlan lo hi cu cawl kai tim. Ka thlarau tu cu Zisu Kri he van khualipi ah khin an thu ti ko cang.

Cu kong ka ruah ahcun, Communist hna hi an sualnak cu tam ko hmanhsehlaw, ngaih thiamnak ram, dawtnak ramah vanmi thiang hna he a leengmi

ka si caah ka lungthli tum cu, Communist hna sin i Thawngtha Bia chim le annih he Bawi Kri ram i tlik hi a si.

Kan Bawipa Zisu Kri nih cun Communist hna zong hi a dawt ko hna. Miding 99 nakin a tlaumi pakhat kawl dingah a kal deuh nak kong kha a kan chimh cang. Thawngtha Bia chimtu minthang tampi hna nihcun hi dawtnak hmang hin an rak cawnpiaak tawn hna.

St. Mercury nihcun hitihin a chim: "Mi pakhat-nih mi vialte hi daw hna hmanh sehlaw, mi pakhatte lawng hi daw loin va um selaw, cucu Krifa tling asi hrimhrim lo. A dawtnak nihcun mi vialte a dawt dih hna lo caah," tiah ati. St. Augustine ve nihcun, "Mi vialte hi mitha dih si usih law, pakhatte lawng hi misual va sisehlaw, Zisu Kri nih khan vailam cungah a rak thih piak thiamthiam ko hnga, "tiah a rak ti ve. Pum pak cio in a kan dawtnak hi a fak tuk hringhram.

Krifa cawnpiaaknak hi a fiang ngaingai mi asi. Communist hna zog hi kan mah bantuk minung an si ve kko caah pathian nihcun a dawt ve ko hna. Bawi Kri dawtnak a ngei mi hna paoh cu Zisu Kri thinlung cu an ngeih awk asi ko. Sual cu tuah hna hmanh-selaw, sual a tuahtu minung cu kan dawt awk hna a si ko.

Kanmah nih kan dawt hna tikah hin, Bawipa nih Communist hna hi a dawt ve hna ti hi kan theih awk asi. Communist thong chungah cun an ngalrek ah thir cuai 25 a ritmi an thlaihmi hna, thir lin in an

tuk hna le an ti hal an celh lo tikah cite darkeu khat an tuh hna i, khuasik lakah an chiah mi hna; cutluk in an tuah mi hna hmanh nihcun mitthli tla in an caah thla a cammi tampi ka hmuh hna. Hi bantuk dawtnak hi minung si-nak/lawng cun tuah khawh mi asi lo. Zisu Kri dawtnak a Thlarau thiang tel pinak thawng lawnglawng in hi bantuk thil hi tuah khawh mi asi.

Ni le thla cu a hung liam i, thil umtuning zong cu an huni thleng lengmang i, Communist upa tampi hna zong kha kan tlaknak thong chungah cun an hung tla ve. Cheukhat hna nih cun thong Chungah cun an rak zoh hna i Thawngtha Bia cu an rak chimh tawn hna, Nikhat caah changreu hlum khat le ti hrai khat lawng an kan pek lio can zongah anmah a hremtu hna hrimhrim, an ral asi ko mi hna hmanh kha Zisu Kri dawtnak in an ei hnga changreu le ti hrai khat te zong kha siang ngai in an rak pek tawn hna. Cu bantuk Krifa tak hi Communist thong chungah cun hmuh ding an um len.

Hlan deuh Rumania ram ah Prime Minister a rak tuantu Iuliu Maniu an ti mi pa hi, Krifa a rak si i, thong chung i a rak thih laiah hin ro a vui ta. "Kan ramah hin Communist hna hi tei an hung si soal asi ahcun, Communist hna cungah mi vialte nih thinhung in an umnak lungthin in teirul chamnak thinhung an ngeih soal asi ahcun ram kip Krifa hna nih Communist hna cu nan nunnak dihlak in nan chanh awk hna asi; cucu Krifa rian a thiangmi cu asi," tiah a ti.

Ka hrinthar ka te ahcun lam i ka tonmi hna paoh hi, an hrinthar ve hnga maw? tiah lung rethei ngai in ka ruat tawn. Hrinthar lo mi musiam ka hmuh hna ahcun ka thinlung hi fei chunh bantuk in a fak. Mi pakhat nih thil soal a tuah lio ka hmuh soal ahcun can saupi hi ka tap tawn. Mi thlarau tlaih hi ka thlarau nih ti hal in a hal. Nihin tiang hi ka si ko, Communist hna hi philh ni a um lo.

Thong chung i mah telawng hung um cu a har ko. Kan rawltam ruangah hin thla zong hi kan cam kho tuk lo. Sii zungah sii tha lo an kan din ter can hawi ahcun mihrut bantuk kan si ko. Bawipa Thlacamnak hmanh hi thong chungah cun a sau tuk kan ti. Thong chung i kan thlacamnak bik cu, "Bawipa kan dawt ko," ti hi asi.

Nikhat cu thla ka cam i, Bawipa Zisu kri nih ka thla camnak cu a hun ka leh colh. "Richard, na ka daw maw? kei nih kan dawtnak hi kan hmuhsak hmanh lai," tiah a hun ka ti. Veikhat cu ka thinlung hi mei bantuk in a alh bantuk khin ka hung um i, Emau lam i a zultu hna pahnih sin i Bawipa nih bia a chim lio zingah khan an thinlung cu mei bantuk in a hung alh ve kha. Kei zong cu bantuk cun ka um ve i, vailam cung i kannih vialte ca i a ka dawttu dawtnak nih cun, Communist hna zong cu a philh hna lo.

Communist hna sualnak cu atu zongah hin chim khawh asi lo. Sihmanhselaw, dawtnak tu cu tilian bantuk in an ram ah a luang ko. Asi nain an thei kho hlei lo. Dawtnak tilian nih cun an sualnak

cu a hmit kho hrim lo. Huatnak cu thlan khur bantuk asi i misifah le retheih zong a thei lo i, mitha hna khuakhannak zong a theio lo. Nu tar pa tar, ngakchia le mitha mifim dang loin, mi vialte cu sualnak thlankhuar ah cun a liam pi ko hna. Cu bantuk thiamthiam in dawtnak nihcun mi vialte cu a hngah ve ko hna.

Pasaltha phungchimtu pakhat cu, ka tlaknak thong chungah cun lung fim lo khin an hun hlonh i, a hmai le a pum cu thi lawngte in a khat. Fak tukin an rak hrem caah ze hngal lo lcun an hun chiah ko i, a thi hnai hna cu ka hun hnawh piak i, ka hun tawl piak. Kan hawi le a cheukhat nihcun, Communist pawl cu holh phunchia kip in a volhpamh hna. An hremi pa cu a holh kho na lo tein a hung holh i, "Ka dawt le hna, holh phunchia cun tl sawh hna hlah u, dai tein um ulaw an caah thla ka cam ta lai," tiah a hun ti.

Thonginn hmanhah kanni lawm ko

Kum hleili chung thong chung i ka rak um kha, a canah cun ka hun ruat theu tawn. Kha bantuk harnak chung i kanni lawmh tawanning kha, thongtla dang hna le thonginn vengtu hna a khan hremtu hna zong nih khuaruahhar asi tiah an ti ve ko. Hla hi din tein ka sa tawn, an kan thlauh i an kan vel tawn ko nain. Asi nain hla cu sa lo ngaingai cun kan um kho lo. Inn zuat satal hna le ram lak vate hna zong hi thah dingin i put hna hmanh usihlaw, awn loin an um kho lo. Cu bantuk cu kan si ko. Krifa taktak hna

cu thong chung zongah laam lo le hlasa loin an um kho hlei lo. Zeicahdah hi ti tai-tai hin kanni lomh khawh hnga?

Thong chungah cun ka thinslung ah hin a zultu hna sin i atu i nan hmuhnak mit hi cu a van a tha ko, a rak ti mi hna kha ka hun thei. Kha bia a chim lio kha, a zultu hna he Palestine ram ah an rak vahvaih lio asi. Palestine ram hi mi kut tangah harnak a rak ing ngaingai mi ram pakhat asi. A zultu hna nih khan ti hal rawl tamnak le serhsatnak le thongtla-knak phunkip kha an rak tuar i, i then liangluang in an rak um. Sifah retheih a tuarmi hna le, fihnung teifiak in a ummi hna sin zongah khan Thawngtha Bia chimah an rak lut ve theu lai mu? An hmuhmi thil hna hi hmuh nuam cu asi bal lai lo.

Zisu nih cun, "Nan hmuhnak mit hi a van a tha," ati fawn tung hna. A umtuning cu, a Zultu hna nih hin thil tha lo lawng hi an hmuh mi asi lo i, mi vialte nunnak a rat pi tu Zisu Kri an hmuh caah hin asi. Pumsa in kan nunnak pinlei ram khi fiang tein theitu le hmutu an si Kei zong hi cu ram dawh cu ka cuan i, a thatnak le a dawhna cu a hmutu ka si ve.

Ka pawngkam ah hin Job nakin a tuar deuhmi hi tampi an um ko. Job nihcun harnak a tuar hlan nakin a tuar hnu ah chawva hna cu a let tampi in a ngeih than. Lazarus Bantuk in rawl taam le a thi dengmi zong tampi an um. Vanmi thiang hna nih Abraham taang cungah an kal pi kha an si te lai ti hngalhnak in ka zoh tawn hna. Ka pawngah a ril ko mi hna, fihnung le teifiak asi ko mi hna zong hi, a

rauhhlan ah suiluchin he vancung khua ah an leng te lai ti kha ka hmuh.

Cu tlukin a kan hremtu hna lak zongah hin, Tarsus khua Saul bantuk mithiang Paul bantuk asi ding hna zong hi ka hmuh hna. Acheu cu si zong an si taktak. Sungthoh Officer pakhat, a sin i Thawngtha Bia ka rak chimh cangmi pa zong Bawipa a tanh ruangah thong chungah cun a rak tla ve. A kan hremtu vialte hna nih hin, zeitikah hin khamh i ka um khawhnak hnga zeidah ka tuah lai? tiah an ti khawh ve cio te hnga? Vailam cung i kan Bawipa Zisu Kri an rak tah lioah capo saih awkah an rak ser le an tuahtaunak kha ka thinlung mit in ka hun cuan tawn. Thong chung kan phak hnu lawngin Communist hna zong hi khamh an si khawhnak hnga duh piaknak taktak cu ka ngei kho. Cu hnu ceu cun, hi hna caah hin keimah hi mawhphurtu ka si ti hi ka huni hngal.

Kan thongtla hawi tampi hna cu thah an si cang. A kan thattu tampi hna zong cu hrintharnak an hun hmu ve. Cu thong chung cun Krifa si nak hram cu a huni thawk. Kannih hmuh ning le hngerhte hmuhning ai dan bantuk in, Pathian hmuhning le kannih hmuhning hi ai dang ve. Pathian nuhcun kan hmuhning in a hmu ve lo. Minung mit ahcun vailamtah cung i thihnak hnahi cu tih a nung hringhran ko. Bible nihcun martar hna thihnak hi zehmanh lo ah chim hmanhselaw, kannih ruahnak ah cun kum hleili chung thong i hung tlak hi cu a sau hringhran ko kan ti. Bible nihcun

mitthep karah kan ca i lenhngannak langhnaq ding caah tiin a chim.

Cucaahcun Communist hna tuahsernak cu, minung sining cun ngaihthaiam khawh lo awk sihmanhselaw, Pathian mit hmuh ah cun zehmanhlo asi ko. An kan serhsatnak kum 50 chung zong hi Pathian caah cun, kum 1000 cu nikhat tluk ti asi caah nikhat tluk hmanh asi lo, Khamhnaq hmu kho ding an si ko.

Van Jerusalem cu a kan hringtu kan NU bantuk asi i, kan Nu bantuk in kan dawt. Vancung kutka cu Communist caah khar asi hlei lo; an caah ze paoh onh asi ko. Midang bantuk in, an sualnaq hi thenh khawh asi ko. An nun thenh dingin kan sawm awk hna an si. Dawtnaq lawnglawng nih Communist hna cu a tlaih khawh hna lai. Krifa hruaitu cheukhat hna dawtnaq cu Communist duhning si loin Bawipa dawtnaq tu kha asi. Huatnaq cu a mit a caw. Hitler cu Communist dotu asi nain huatnaq a ngeimi asi. Thong chungah Missionary tuan dingah cun dawtnaq hi a herh bik. Cucaahcun an hruaitu hna kha a hmasa bikah kan cawnpiak hmasat hna a hau.

Missionery hruaitu cheukhat hna hi Krifa sining sawhsawh hi an chim tawn deuh asi men lai. Norway ram kha Krifa hna nih an tei khawhnaq cu, an siangpahrang Olaf pei an tei hmasat bik kha. Russia hna zong hi an siangpahrang Vladimir pei Krifa ah a hung cang i, mi vialte nih Thawngtha Bia an theih ceu ko kha. Hungary cu an bawipa St. Stephen Krifa a hung si in an ram cu Krifa ramah a

hung cang. Poland ram zong kha cu bantuk thiam-thiam asi. Africa ram zong kha cuticun asi kko. Atu i kan riantuannak hi cu, sifak santlailo hna sinah asi i, an Pathian hmuhning cu a fek ko. Asi nain huhaam an ngei kho hrimhrim lo. Cucahcun, an milian hna le an bawi hna hi Bawi Kri min in kan tei awk hna asi. Cu hna kan tei hna ahcun an tangmi cu tei an si ve ko lai. Missionery hna kan cawlcanghning ah Communist hna hi tei fawite an si ko, hmunkhat pi ah ai hluummi an si caah midang bantuk an si lo, kan ti.

American President pakhat hi Mormonism ti mi bu ah i thial ko sehlaw, American an dihlak in anni thial theng hnga lo. Asi nain Mao Tse-tung le Brezhnev le Ceausescu hna hi Krifa ah hung cang hna selaw, an rammi dihlak in an si ko hnga. Hruaitu hna hi huhaam ngeimi an si caah hruaitu hna tei hmasa hi a herh ko.

Asi nain Communist hruaitu hna cu Krifa ahcun an cang duh kun hnga maw? Can duh lo cu. Atu an dir hmun hi an lung a nuam lo dah kaw. Communist hruaitu vialte hna hi an donghnak cu thonginn asi loah, thisen chuahnak in an caan cu a donghnak cu thonginn asi loah, thisen chuahnak in an caan cu a dong ko. An Minister lagoda, Yesho le Beria te hna zong kha meithal kah in an caan a dong cio ko. Atu naite zongah khan Russia Minister pakhat, Shelepin an ti mi pa le Yugoslave ram Minister Rankovic hna zong kha puanchia tlek hlonh in an hlonh ko hna.

Bawipa thangthat in hla ka sa lai,
Ka tlanhtu asi caah, hla in ka sak lai;
A ka dawtnak zungzal in ka sak lai.

Pathian dawtnak hlasak cu man lia m asi zongah, tuk le velh asi zongah, sa kho kan si cu kan van a va tha dah! Atu cu Thawngtha Bia chimtu hna dawtnak ramah kan um cnag i, Bawi Kri ah kan unau Rumania ram le Communist kut tangah a ummi hna caah kan chawva in bawm kho hna hmanh hlah usihla, kan thlacamnak tal cun bawm cio ko hna usih. Cucu, zumtu hna kan rian cu asi.

Kan hrinthar cang va si kaw, kan chungah Bawi Kri dawtnak a ummi kha luat tein kan knun ter maw? Asi loah thong chungah dah kan thlak? Zu hna kan din ter maw? Phung hna cu kan hei chim ve tawn i, zu le sa hmunah cun kan luh pi ve theu tung. Zisu cu a lu le a hnakin thisen chuakin tuah tawn hmanh usihlaw, annih nih cun a kan dawt ko. Pumsa in sal kan taannak khan a kan chuah i, kan thlarau damnak caah a internak kha asi. Kum zeizatdah Bawipa cu thongah na thlak lia? Voi zeizatdah vailam ahcun tah than na timh? Seitan ramah a hung in kaw! i, zungzal nunnak na ngeihnak ding caah hruai an duh i, cucu maw hngal loin vailam ahcun na tah than?

A fak tuk ko a in-tuarnak,
An hngah ko rih Bawipa nihcun,
Na dawt ve nak hngakin.

Thiang thlarau in Communist kan doh khawhnak
Communist hruaining nih hin laho lung

hmanh a lomhter kho lo. An ram lutlai hna hmanh nih hin anuam an ti kho lo. Zeichtiah hi hna zong hi ruah loah tlaih le khieh in thong thlak an si tawn ko. Thinphang le dide ngai in a ther in an ther zungzal ko. Communist hruaitu hna hi ka theih hngalhmi tampi an um. An phorh a rit ko, an chawng kho tu hna cu Zisu Kri lawng asi.

Bawi Kri min in Communist hna kan tei hna ahcun Nuclear ral hriamnam chungin kan chanh hna tluk asi hnga. Cu lawng si loin. ral hriamnam an sernak ruangah rawl tam ti hal in a ummi hna zong hi nun nuamhnak ramah kan hruai hna zong asi ko hnga. Communist kan tai ahcun ram khat le ram khat i-erteu-nak zong hi a dai ko hnga. Communist tei hicu kan Pathian le a vanmi thiang hna lomhnak bik asi ko hnga. Atu lio i Missionery tampi hna nih fakpi in rian an tuannak New Guinea te hna Madagascar te hna zong hi an tha ko lai. Communist kan tai ahcun duh paoh riantuan khawh asi cang hnga.

Kei hi ka tlanval tiang zongah pathian a um lo ati mi ka si. Communist hna lakin Pathian a hun hngal mi hna an zumh fehning ka hmuh tikah an rak sual tuk caah khan asi kho men ka ti.

Missionery ri antuannak hi phundang deuh tein a um. Thlarau lei in kan zoh ahcun mi vialte hi kanni khat dih ko. Asi nain Missionery hna ruanning ahcun asi lo. Mi huhaam ngei deuh le milian deuh hna sin i riantuan hi a biapi bik. Zisu Kri zong kha tlang cung khua fa tete ah si loin Jerusalem thengah a luh kha asi. Cucaahcun Paul zong nih

Rom khuapi chung phak hrimhrim a rak i tinhnak kha asi. Bible nih, "Nu hrin fa nih rulhreu lu a rial lai," ati. Atu hi, rulhreu cu a paw lawng kan zat i, kan nihter men hi asi ko. **Rul lu** cu Moscow le Peking karah hin khoika zawnah **dik a** um ko. Missionery tam bik hna le Krifa hruaitu tam bik hna nihcun Communist ramah luh i riantuan hi a herh bikah an ruah cang. Krifa thinlung a ngei mi hna paoh nihcun, hi hna ram hi kan philh awk asi lo.

Can tawite ca i riantuan hi **kan** ruah ti awk asi lo. Depdetnak he Pathian riantuan **cu** chiatserh in um ko hna seh, tiah tial asi. Atu cu **Communist** lei hoih in riantuan a cu cang. **Ral do ding bang**, mah le mah i ven can asi ti lo. An chungah va luh i rian va tuan hi a herh hringhran ko. Krifa hna nih Communist hna sinah ram tampi kan pek cang hna. Krifa hna nih kan riantuan ding hi kan theih a hau. Pathian nihcun kahpathir hmanh khi a titter dih tiah ati (Sam cauk chungah kan hmuh khawh). Cucaahcun Anih caah cun thir vanpang zong cu zehmanh asi lo.

Krifa hmasa hna riantuannak cu a thli tein aning cang thenglo zongin an tuan i an hlawh a tling ko. Cucaahcun kannih zong hi cu bantuk cu kan cawn ve awk asi ko. Communist a chuah hlanah hin, Bible cathar chung i min-hleng Simeon, Niger, John le Mar ti te hna i an rak i auh nak hi ka rak thei thiam lo. Atu ahhin, Communist ramah rian kan tuan tikah min-hleng kanni bunh lo ahcun riantuan khawh a rak si ve lo hi min-hleng kong hi ka lung a

fiang cang.

Zanriah hmanung bik duum anni timh lioah Zisu Kri nih aho min chim loin, "Khua chungah va lut ulaw, um in ti a cawimi nan hmuh lai." A ti mi hawi hna kha cu hlan cu ka hngal thiam lo, atu ceu ahhin ka lung a fiang. Cu bantuk cun kan riantuannak hi a thlite hin kan langhter tawn. A kal hmasami Krifa hna riantuannak bantuk khan rian kan tuan asi ahcun Communist ramah hin kan hlawh a tling ko lai.

Nitlak thlanglei ram ka hungphan ii Krifa hruaitu upa hna thinlung ka hmuh tikah ngaihchi-atnak tampi ka ngei. Communist hna rua hning bantuk ceu kha an si ko. Carl Max tefa hna thlarau chanh dingin Samaria mitha pa mui kha hmuh ding aum lo. Thawngtha Bia a chim in chim len hi a za ti awk asi loh. Bawipa caah a pek in i pek i, zumhnak tling taktak cu kan ngeih awk asi.

A thupmi Krifa hna nihcun thih tiangin Bawipa ram cu an tanh ti ka chim cang kha. Atu ah hin Communist ram i thong ka tlak than zongah, tuknak le velhnak ka in than zongah thir vampang phenah a ummi hna caah cun rian cu ma lo tein ka tuan ko lai.

Hitihin bia an hal kho ding ka si tiah kai ruah: American ram i a ummi Krifa bu hna, Communist ramah na zumhnak hi thih pi na ngamh maw? Nichuahnak ramah kalin Pastor rian cu tuan in Communist hna he lungkhat thinkhat tein umkho dingin riantuan cu ze i nih dah an donh? Na dirnak hmun sang khan tum in cu ramah rian va tuan cu ze i

nih dah an donh? Nihin tiangah cun ni tlaklei rammi hna cu, cu ram kaldingah ai pe ngammi muisam a de rih loh.

Minung holh hna hi pakhat le pakhat i theihthiamnak ka duh caah ka theihnak le ka theihthiamnak hna cu a tam chinchin. A herhning bantu kin ka chim khawh. Asi nain Pathian Thlarau holh belte minung fimnak nihcun a phan lo. Cuti asi caahcun sualnak nih dawtnak a ngeih lo zia hi ahodah kaa in a chim kho hnga? Nazi uknak phung zul pawl nih an fa le meiphu chungah an rak paih piak lio hna ah hin, an nu le thinlung zeidah a lawh hnga ti hi a hodah a chim kho hnga?

Cuti asi caahcun, Communist hna kut tangah a ummi Krifa hna an hrem liomi hna le an hrem laimi hna an tuarnak kong zong hi ka chim kho lo. Rumania ram Communist a thawnter tu Lucretiu Patrascanu he zong thongah hmunkhatte ah kan tla ti. A riantuannak theipar a hawi le sinin a hmuhmi cu thong tlak cu asi. Thinlung tlamtlin lonak zeihmanh a ngei lo nain mihrut thongah an thlak. A donghnak ahcun a hrut colh. An ram Secretary a thing pa Anna Pauker zong cu hi pa an tuah batuk cun an tuah ve ko. Krifa tampi zong cu hna bantu cun an tuah ve hna. Electric zong an tlah ter hna. An hnar an huh hna i ti an toih hna.

Tuluk ram khuapi chung lamlian i thil untuning hi vawlei pumpi nih an ruah tikah tuksuum asi an ti cio ko. Tuluk pawl thong chung hi zeidik a va lawh hnga? Aho tal va hmuh khawh lo nak hmun hi

zeitluk in dik a nuncan hi a va chiat ve hnga hun ruat ve hmanh. Kan theih hmanung bikah cun Krifa hna cu an zumhnak anni thial duh lo caah an baan, an ke le an lei an tan piak hna ti kan theih.

Pumsa cu hrawk in an duh paoh in tuah hna hmanhsehlaw, hihi cu a biapi asi loh. Ngakchia mino hna sinah thlaici thalo an tuh mi hi a poi bikmi cu asi ko. Krifa timi min hrimhrim hua dingin an cawnpiak hna. An nu le an pa hna cu thong chungin an hung chuak i, an fa le vialte cu pathian a um lo a ti tu ah an rak cang dih. Cu bantuk thil hna cu a fahning cu chim khawh asi ti lo. Hi cuak te zong hi cafang menmen in tialmi asi lo. Thinlung chungah thisen in tialmi asi hi rak philh hlah.

Daniel le a hawi le pahnih cu meiphu chungah an rak thlak hna i, an hung chuahah cun mei rim hmanh an rak nam lo. Cu bantuk cun Communist thong chungah Krifa hna cu tla hna hmanhsehlaw, Communist rim cu an nam hlei lo. Pangpar zong hi na tawh tikah a rim tha'wnak kha an chuah piak i na theih bantuk khin Communist hna nih Krifa hna cuhrem in serhsat hna hmanhsehlaw, an rim hmui-nak dawtnak cu hmuh khawh le theih khawh in a um ko. Thil pakhat pek duhmi ka ngei-a ka hremtu bik cu-Zisu Kri dawtnak kha pek ve hrimhrim ka duh.

Ka hawi le hna bantuk in thihnak tiangin van-neihnak ka ngei kho ve lo. Thonginn ka chuah i, Romania ram zong ka hun chua taaknak cu asi. Nitlaklei ram Krifa bu hna nih hin, thir vampang le

mau vampang phen i a ummi Krifa bu hna caah hin dawtnak an ngei taktak rua lo ka ti.

Judahmi hna le Mosolman hna le Buddhist hna zong hi Missionery an ngei cio ko. Sihmanhselaw Communist hna sin riantuannak ah Missionery an ngei lo. Hi hna zong nih hin, Communist hi daw hna selaw cu hlan deuh pi khan Missionery an chiah ko cang hnga. William Carey nih India mi a dawt hna. Hudson nih Tuluk pawl a dawt hna. Cu ti an dawt hna caah cun Missionery cu an dirh ko.

Communist an dawt lolawng asi lo; anmah le anmah anni cawi san sawhsawh pei asi ko tiah. Anmah le an tuurun hna hmanh pei an dawt hna lo cu. A cancan ah cun ni tlaklei Krifa hna nih hin Communist ram cu an hei bomh pah tawn. Communist ram Krifa hna hi philh dengmang in an um ta wn.

Krifa hmasa hna nih khan Thawngtha Bia chim dingin Nero sinah khan thohkhanca an lak theng tung lo tiah an hei ti. Communist hna hi kan tei hna lo ahcun ni tlaklei ram hi an hun tei soal lai i, Krifa ram hi an hrawh dih ko lai.

Tuanbiain cawn ding thil hnacu anni hngalhter lo

Kum tam nawn lioah khan Africa ram hrawn-gah hin Krifa an rak tam ngaingai. Cu can thawk cun St. Augustine, St. Cyprian, St. Athanasius te hna, Tertulian te hna zong an rak chuahnak asi. Sihmanhselaw, thlanglei Krifabu hna nih an rak daith-

lanh hna caah Mohamad hnu zul pawl nih cun an hun tuk hna i, Krifa zong cu an hun hrawh dih. Atu zongah hin cu ka ram hrawng cu Moslim ram asi cang. Krifa hna Missionery pawl zong nih tei khawh an si ti lo.

Tuanbia hin thil zeimaw tete hi cawng in teei ko hna usih. Reformationchan ah khan Pope seihnam thlaumi cu pei ceih a rak si Cu canah cun mi vialte caah thil hnahnawk a rak si. Zapi duhnak cu Husste, Luther le Calvin te hna nih khan an hnatlak pi ve hna. Cucaahcun atu lio vawlei cungmi hna nih luat te le lungrual tein kan kal khawhnak hnga tiin Ai thupmi Krifabu hna zong nih Communist ramah cun Thawngtha Bia chim dingin mi tampi an thlah hna.

Communist hun tei dingah hin cun Politic lei cun asi kho lo. Tha zaangin tiah le Nuclear ral hri-annam hna cu a ngei bik an si fawn, an ralkap hna cu vawlei pumpi hna hnawh kho ding an si Nitlak lei ram mifim tampi hna cu an thinlung an tei cia mi an si fawn tung. Zawtfahnak a phun phun hna cu damh anni zuam i, teimak ngaiin an tang fawn.

Russia ram catialtu pakhat Ilya Ehrenburg an timi pa nihcun, Stalin nihhin a thahmi hna le a hremmi hna min hi ze i tuah lo tein ca ah tial sehlaw, a nun chungah hin a tial dih kho lai lo, tiah a ti. Kruschev nih cun Communist party Congress a vui hleihnihnak ah khan Stalin nih khan sualnak ngei lomi minung thong thampi a thah hna. Congress a vui sarihnak zongah khan Central Committee

Member thimmi hna le Parliment upa 139 chungah 98 hna le minung za-ah 70 hna cu thong chungah an thih tiang a thlak hna, tiah a ti ve.

Asi ahcun Krifa hna cungah na ruahning hun chim cang kun?

Kruschev nih Stalin cu a chawn. Asi nain Kru-schev zong nih cun Stalin tuahsernak bantuk thiam-thiam in a hruai hna. Kum 1959 i Krifa biakinn a dirmi a zatceu lawng atu ah hin a dir cang. Tuluk ramah asi i, Stalin chan lio nak khan a zual deuh ti hi ka hngalh. Russia le Rumania ramah cun Krifa hna cu an tlaih than hna ti a si fawn. Russia ram Krifa hna cu a zaza in an tlaih than hna ti zong ka theih fawn. Ruahnak hmaan lo le thihphaihnakin mino vialte cu an hruai dih hna. Minung million tampi umnak hmun asi.

Biakinn lam i ngakchia pumhah a kal mi paoh cu misual hna nih cun an rak velh tawn hna. Nitlak lei ram Krifa hna serhsattu dingin Russia Cozah nihcun minung tampi a cawnpiak lio hna asi. Communist tei kho ding hi cu thil pakhat lawng a um—cucu, Thawngtha Bia hi asi. Communist ram chung i ai thumpi Krifabu hna hi Communist teitu ding cu an si. Ai thupmi Krifabu hna bomh hi kan unau hna he i pehtlaihnak nganpi asi hleiah, nangmah le kei-mah umnak Krifabu thazaang a petu zong asi fawn. Cu rian cu Krifa hna kan rian lawng zong asi loh, a luatmi Cozah ramkip hna kan rian zong asi ko.

Ai thupmi Krifa hna nihhin Communist hruaitu tampi cu an rak tei cang hna. Rumania

Prime Minister Georgheu Dej zong Krifa ah an can ter khawh i a sualna hngal buin thlan chungah a liam. Communist ramah hin Cozah riantuan Krifa tampi an si nain a chim ngam lo mi tampi an um. Hmailei ahcun Communist Policy zong hi a hrawk khotu an si te ko lai. Cu riantuan ding cun a tu hi can a rem lio te asi.

Krifa hna nih kan zumhmi cu fek tein kanni tlaih bantuk in, Communist hna zong hi an si ve. Atu ah hin cun an uknak ruangah harnak tampi an tong cang Communist cu uico anni bauh luh bantuk khin an um cang. Communist nih cun an ram hruainak hi a dong ti lo dingin anni ruahchan, an lung a tha ve ngai. Asi nain an ei le an din zong cu kum fate in aluatmi ram (Capitalist) ramah cun puur an phiar tawn. Communist hna nih cun an hruaitu upa hna cu Pathian tlukah an rak ruah tawn hna. Atu ahcun Stalin cu mithah hmang asi, Kruschev cu mihrut asi ti hawi hna cu ca ahcun an rel cang fawn tung i, atu cu an hruaitu hna cu an palh kho ve ti hi an hngalh cang.

Communist hna hi an thinlung a lawng ngai mi an si. A lawnnak zawnte cu Zisu Kri lawng nih hin a rawlh khawh. Minung paohpaoh nih hin an thinlung in kPathian cu an kawl. Mikip kan thinlung ah hin Thlarau leiah lawnnak a rak um cang. Cucu Kri nih a rawlh lo ahcun a lawngpi hi a rak si ko. Cucaahcun Thawngtha Bia nih hin a chunh ngaingai hna ti hi ka hmuh.

Communist Krifa hna cu nihsawh le zomhtaih-

nak hmang hmanh hna selaw, Krifa hna nih an chung a lawng tikha an hngalh caah an inn le an lo, an nupi le an fa le harnak phunkip tuarin Communist hna caah an nunnak an peknaak cu asi Hi kongah hin nang le kei kan cawl ve lai lo maw?

Bawi Kri dawtnak nih cun vawlei pumpi hi a huap. Asi nain hi dawtnak hi Krifa hna cingah a tlawm tuk ko. Zisu Kri nih, "Pathian Ni cu mitha hna ca lawngah si loin misual mi hna ca zongah asi," tiah ati. Zisu Kri dawtnak cu ruat ve hmanh. Nitlak lei ram Krifa hna nih cun communist cu an unau bantuk ah an serhna, Asi, nain Zisu Kri nih a kan cawnpiaknak he cun ai dang deuh. Mah le unau zong hngal tung loin kan ral lawng va dawt cu asi kho hnga maw?

An hawikomhnak cu Kri Thawngtha leiin asi lo. Krifa an hremnak hna an kut thisen he rawl va dum ti le ti va dinti cu asi ko. Communist hna nihcun zeiah an rel fawn tung hna lo. Annih zong dawtu cu an tling fawn lo. German Nitlak lei ram i Evangelist hna le Catholic Krifabu hna nihcun Bawi Kri ram i rawltammi hna caah kum sarh chungah Doller Million 125 an pek hna. American Krifa hna nih cu nak tam cu an pek ve hna.

Rawltammi hna an tam ko; asinain Bawi Kri ram caah rawl a taammi hna nakin rawltaammi ka hmu hna lo. German, England, Scandinavia ram Krifa hna nih hi bantuk i bomhnak an nge ih khawh ahcun Bawi Kri ram caah ai pe mi hna paoh nihcun ei ko hna seh. Ahmasa bikah martar hna le an chung

le hna nih ei hmasa hna seh.

Kei zong hi Krifa cheukhat hna nih an ka tlanhmi cu ka si. Keimah an ka tlanhnak ka ruah tikah, Nitlak lei Krifa hna nihhin an tuan ding rian cu an tuan rih lo ti cu ka hmuh. Pakhat hmanh an tlanh ve hna lo caah. Krifa hmasa hna nih khan an Krifa bu cu Judahmi hna ca lawngah maw asi? Asi-loah Jentailmi hna caah tah asi ve lo maw? tiah an rak ti ah khan fiang tein an rak chimh hna kha. Atu hi cu biahalnak cu ka sinah a hung lang ve. Krifa sinak hi Nitlak lei ram ca lawngah asi lo. England le American bantuk Democracy hna ca lawngah asi lo. Vailam an tah lioah khan Nitlak lei le Nichuah lei zoh in dah kaw a ban kha an zau ter kha. Judahmi hna siangpahrang lawng si loin, Jetailmi hna siangpahrang zong asi ve. A zultu hna sinah, Va kal ulaw, thil ser vialte hna sinah ka Thawngtha Bia cu va chim u," tiah pei ati kha.

A thisen cu mi vialte hna caah a thlet. Cuaah-cun a Thawngtha Bia hi mi vialte nih an theih awk asi. Communist ram i Tawngtha Bia chimtu hna nih ka lung an ka lomhternak bik cu, 'dawtnak le taimaknak' fakpi in an ngeih khawh hi asi. Russia ramah hin Krifa kik tung lo, lum tung lo minung hi pakhat hmanh ka hmu hna lo. Communist tlangval hrinthar mi lawlaw cu an fek tuk i zumh awk hi an tlak tuk hringhran.

Bawipa nih Communist cu a dawt. Communist kuttang i a ummi hna cu chanh a duh hna. An sualnak chungin chuah a duh hna. Nitlak lei Kri-

fabu upa hna nihcun Communist hna sinah cun ruahnak hman lo ngai in an lung cu an phum. Hi an ruahnak le an lung putning hi Communist ramah Krifa hna riantuannak a dawntu le a phentu bik asi.

Thong ka chua kaah ka hmuhmi thil

Thongin ka chuah cun ka nupi he cun hmunkhat Leah kan um than. Hmailei ah zeitindah khua kan sak lai? tiah a ka hal. Kei nihcun hmun kingah Thlarau he um hi ka duh bik tiah ka leh. Ka nupi zong nihcun cucu a rak duh bikmi cu asi ve.

Ka tlanval no lio ah cun ka thekvak a tha ngai ve ka ti nain thong chungin ka hung chuah hnu cun duhsah te i khuaruah ceu hi ka si ko. Ka thinlung tisuar bantuk i a cakmi cu atlau dih ko cang. Atu cu Communist hna zong hi fak tukin ka ruat kho ti hna lo. Atu cu van chum cungha kan Bawipa Zisu Kri sinah khin ka um cang. A ka serhsattu le a ka hremtu hna sinah cun Zisu Kri thinlung pu in an caah thla ka cam piak tawn hna.

Thongin in chuah lai hi ka rak ruat kho hrim lo. Atu cu chuah ka si cang i, nupi thitu he (Zisu he) mi um lo nak i i hawi komh lawng hi ka saduhthah cu asi ko cang.

Pathian cu a hmaanmi Pathian asi. Bible hi a hmaanmi Biatak cu asi. Theology hi Biatak a langhtertu Biatak asi. Fundamantalism hi Biatak a hmaan-ning konglam a hmaan zia langhtertu cu asi. Krifa hna hi, cu Biatak a langhtertu Biatak cu kan si. Hiti

asi ko nain, hmun tapi ah kan kawi cang. Kanmah ahhin cu Biatak cu a um kho ti lo.

Ti hal rawl tam le serhsatnak phunkip kan tuar lioah cun Bible Biatak le a hmaanmi Biatak cu kan thei kho ti lo. Asi nain kan nun ah hin a hmaanmi Bia cu a rak um cang. Mi Fapa cu nani ralrin lo karah a ra ko lai tiah tial asi. Cucu zumh khawhnak ah ruah khawhnak zong hi kan ngei kho tawn lo. Harnak chung i kan um lioah cun Mi Fapa cu kan sinah a ra tawn. Thonginn vampang hna cu a ceunak nihcuna hun chunh. A kan hremtu hna nun cu niamte asi kha a kan hngalhter. Kannih Thlarau cu Bawipa Ahcun a um i, lomhnak in kan khat.

Kanni lomhnak cu siangpahrang thutdan he zongin thlen kan siang lo. Aho hmanh nih phaisa tapi in kannin cawk lai ti zongah kan siang lo. Cu bantuk thil cu ka huat bikmi asi. A nungmi Kri he cun hna thiang lungdai tein i hawikomh cu zeitlukin dah a nuamh. Asinain thong chungin ka chuah ka teah Communist hna tihnung an si zia cu ka hun hmuh than. Krifabu tapi an Pastor hna le phungchintu minthang mi hna le an Bishop hna cu an Tuu khalhmi hna lei-rawitu ah an cang ti cu ka mit hrimhrim in ka hmuh than. Anmah hrimhrim nih thilung fak ngaiin an ka chimh tawn. Hi thil nan tuah mi hi ngol ulaw thong zongah cun tla ko ngat u, tiah ka ti hna. An dihlak in an ngamh lonak kongkha an chim. An soal ruangah si loin, Communist hna nih hi thil hi nan tuah lo asi ahcun Krifa hruainak hrampi hi kan chah lai an rak ti hna caah mitthli

he an rak tuah mi tu hi a rak si. Cu bantuk nun le can cu kan caah cun a fak tuk ko.

Khuakip Krifabu hruaitu upa hna lakin sungthoh an chiah dih hna. Communist hna nihcun an auh tawn hna i, ahodah Krifabuchungah tai a ma bik? Aho dah pumh a zuam bikmi cu an si, tiah an hal tawn hna. An chim lo asi ahcun an tlangbawi kha an phuah hna i, a ai-awhtu ah Communist sungthoh kha an chiah piak hna. An biakinn zong khar piak an si. An tlangbawi tampi hna zong hi anni lo cio lo. Cheukhat hna nihcun mitthi tla bu-in an rawi hna. Cheukhat cu an hazawh ah a cang. An hruaitu deuh paoh cu harnak chim khawh lo hmun thonginn lei cu an phanh ter tawn hna.

Krifabu tam deuh hna cu Communist hruaining deuh in an kal., A thiangmi biaknak hmun zongah cun sualnak nih bia a ceih. Pastor le phungchimtu chung zongah a chia deuh le a tha deuh an um. Asi nain atu ah cun General Committee nihcun Krifabu cu hruai a timh cang. Krifabu rawknak ti ko lo cu zeihruainak dah an chuah pi hnga? Lenin nih cun hi ti hin ati: "Biaknak lei le Pathian ruahnak te han hi, chim awk tha lo i tih a nung mi le fih a nung mi cu asi. Sualnak tampi le pumsa zawtnak tampi nakin tih a nung deuh," tiah a ti.

Russia Communist vialte hna hi Lenin a zultu lawngte an si dih. Cuocahcun Krifa sinak cu a caah cancer zawtnak le T.B. zawtnak le phacu zawtnak nak in tih a nung deuh. Cucaah cun Krifabu hruai tu ding in anmah nih an thim tawn hna. A hmaanmi

Krifa bu hna cu cu hna he cun rian an tuan ti tawn, an caah cun a har ko lai mu!

Ngak chia tampi hna thinlung ah cun Pathian aum lo ti mi thlaici cu an tuh. Cu thlaici thalo hrawk khotu Krifabu cu an um fawn tung lo. Kan ram khuapi Bucharest zongah hin Krifa tamnak asi ko nain ngakchia le ngaknu tlangval biakinn lam a panh mi hi hmuh awk an um lo. Zumtu fa le hnah-manh hi pathian a thei mi an um lo.

Cu bantuk minung ka hmuh hna ah hin cun Communist hi ka hua tuk ko hna. Minung rel cawk lo thlarau hremhmun lei ah an kal lai ka ruah ah, ka thinlung cu mei bangin a liin. An ka tuk le an ka hrem ruangah ka huat hna asi lo. Dum le lo ngeitu hna zong ka sinah an ra tawn i, hlanlio Krifa hna nih an ngeimi thil an rak i hrawm bantuk khan kan ngeihmi cu i hrawm ve ko hna usih, tiah an hung ti tawn. Asi nain, cu hna cu an lo chung chuak mitsur le thei thlai hna cu an fa le ei awk hmanh um loin an chuh dih mi hna an si.

An duhnak lo Communist hna duhnak cu kan duh lo. Communist Cozah nihcun kanngaih kanni hrawm ko an ti nain riantuantu hna ei awk cu an pe hna lo. Anmah thlawh tuan mi hmanh cu a thli tein an ei din An kan theih sual lai tiin anni pheh. An tuan le an thlawh mi cia cungah lih le hrawk-hrawl an co dih. Seh ngan pipi in riantuantu hna nihcun zan mang hmanh in an manh bal lo mi Democracy hruainak a that lonak kong cu an kan chimh tawn. Mifim vialte hna thluak chung zongah thlaici thalo

cu a kheu dih. Vawlei cung minung cheuthum ah cheukhat cu a hmaan lomi lamah an hruai dih hna.

Ngaknu hna cu an ra i, ka sinah an hung phun-zai. Zeicahdah asi ti ka hal tik hna ah, Communist Youth Organisation pumhnak i tlangval an hnamh hna ruang i an mawhchiatnak hna kha asi. Zeizong kan nun cannak hi zoh a chia i fih a nung tuk ko cang.

Ai thumpmi Krifabu ka riantuan pi hawi hna cu ka hunhmuh than hna. A cheu cu thonginn phan lo tein a rak i thup kho mi zong an um. A cheu cu thonginn in a chuak ka te hna hi an si. An hung ka veh i an sinah riantuan dingin an hung ka sawm. An sinah ka vai pum i, an hla cauk cu kut in tialchommi hi asi.

Anthony a lianhngan ning cu ka hun thei. Ram car lakah rawl ulh in kum 30 chung thlacam bu in a vahvaihnak kong kha ka ruat. Pathian an tanh ruan-gah Areus le Athanasius anni tuknak kong a theih in a hung tlungi Pathian Biatak kha a tanh. Clairvaux ka hun thei than. Anih zong a thiangmi Krifa i tuknak kha a theih. Arab le Judahmi hna an zumh-nak ai dan ruang i anni tuknak kong kha ka ruat than. Cuti cun kei zong nih Zultu mi thiangmi hna le Paul te hna nih rian an rak tuannak kong kha ka hngalh than. Cucaahcun Thawngtha Bia chim le sual riantuannak ral doh cu kai tim than.

Zei bantuk ral dohnak dah asi lai? Thong chung kan um lioah khan, Zumtu hna nihcun a kan dotu hna caah khan thla kancam tawn. Kan thlacamnak

cu Bawipa nih thluachua a pek i, hrintharnak kha an hunhmu. Lunglomhnak in kan khat theu tawn.

Communist sualnak cu ka hua i, an sual rian-tuannak vialte a rawk kho ding cun Ai thupmi Krifabu hna cu cak hna seh ti cu ka saduhthah asi. Rumania ram lawng hi ka ruat lo. Communist ram vialte hi ka ruat i ka philh kho hna lo. Saniavski le Daniel cu an miphun hna ruangah thong thlak ding an rak si lio ah khan an rak hramh ngaingai hna. Asinain Kri zumhnak ruangah thong tla ding an si ahcun a hramtu hna ahohmanh an um ti lo.

Brother Kuzych cu Krifabu cauk le Bible catlap tete a phawt hna ruangah thong ah thalk asi. Kha lioah khan hraamtu ahohmanh an um lo. Brother Prokofiyav zong kha sermon a tial mi a phawt ruangah thong an thlak. Thong a tlak ah khan a hohanh nih an hngal duh lo. Ahodah Hebrew Krifabu hna hi a ruat in a thei. Grunvald zong sermon ca a tial i a phawt ruangah khan thong ah an thlak. A fa pa an thah piak fawn, cu lioah ahodah a thei?

Ka fa pa Nihai sin i an ka tlaih lio i, mui hmanh hmu kho ti lo i kan um kha ka philh kho lo. Brother Grunvald - Ivaninko - Grawny - Shevchuk - Taisya - Tkachenko - Eketerina - Vekazina - te hna le martar dang vialte hna zong an in-temnak ka theih pi thiam hna. Ka ngaihchiat pi hringhram ko hna. Krifa a kal hmasa mi hna tuarnak vialte sahrang lak i an piah lio hna ah khan an kut khihnak cincik an rak hnamh piak hna bantuk khan kei zong nih an thir cincik hi ka hnamh piak ve hna.

70 Nitlak lei Krifabu hna nihcun ze i ah an rel rua hna lo ka ti. An thlacamnak ah martar hna min hi an telh bal lo. Russia ram Baptist le Orthodox Krifabu hruaitu hna, an tuu hmanh a leirawi duh tu hna cu New Delhi le Geneva hna ahcun lianngan ngai in an rak don hna. Russia ramah cun Krifa hna an thangcho i, duh paoh in Thawngtha Bia cu an chim kho, ti hna in lih cu an hung chim fawn.

71 W.C.C. hruaitu pakhat nih cun lih lawngte in an tuan lo mi rian kha phungah a chim. Asi tak rua tiin W.C.C. min in rawl danghnak hawi cu an hei tuah piak. Cu can lioah cun Russia ram Krifa thong tla pawl cu rawl loin an hren hna, i, an tam hring hna salam an ei ter hna lio kha asi. Hihi lih chim rumro hin cun asi kho lai lo, Krifa kan si tung ai.

72 Ki bantuk in asi caah hin, Ai thupmi Krifabu hna nih kei hi an si cannak vialte nan sinah hung chim dingin an ka fial.

73 Communist hna hi kan dawl ko hna tiah ti ko hmanh usih law Communist hi cu thangchiat ka timh ko. Mi a cheu nih cun Gospel kong lam hi chim ko ti hawi in an ka ti tawn. Sungthoh hna zong nih hin, Thawngtha Bia cu chim kolaw Communist kong tu hi cu chim ti hlah tiah an ka ti. Asi kho lo, Communist thatlonak chim chih lo cun asi kho hrimhrim lo. Thawngtha Bia ka chim ti tung i Communist kong an chim chih lo ahcun kei nih cun sungthoh tluk in ka hmuh hna. Zan nih khan Thawngtha Bia lawng maw a chim? Si hlah e . . .
“Nan sualnak vialte hna cu i ngaichih ko cang u,

Bawipa cu a ra deng cnag," ti lawng kha a chim lo. "Herod, nang zong hi misual," ti ah pei ati kha. Cu ruangah cun pei a lu zong kha tan asi cu.

Zisu zong nih khan a cawnpiaknak hna lawng khaa chim lo dah kaw. "Maw Faraasi mi depde hna, rul hrinsor hna," a ti hna caah pei vailam tiang an tah nak cu asi cu.

Sual cu a min in kan kawh awk asi ko. Communist zong hi vawlei cungah a sual bik le tih a nung bikmi cu asi. Communist thang a chiat ngam lo mi hna cu Thawngtha Bia chimtu tling an si lo. A thupmi Krifa bu zong nih thih tih loin Communist cu an thangchiat ve ko. Nitlak lei ram le bangah hin cun thawng thang ngai in Communist hi kan sawi awk asi ko. "An ti," ti men si loin, Communist cu thangchiat hrimhrim ka timh. Hitlar kha cu Communist asi ko nain ram ca tu ah a sualnak kha asi. Sualnak cu ka hua i sual a hua tu minung cu ka dawt.

Nitlak lei ramah ka tha a ba

Communist ram ka um lio nakin Nitlak lei ram ah ka tha a ba deuh. Ai thupmi Krifabu dawtnak ka ngei. Communist ram ahcun Mi Fapa zumtu hna nih lu chiahnak hmanh an ngei lo. Cu hmun ahcun Krifa hna nih inn an sa lo. Zeicahtiah, thongah kan tla lai i, awngbali ah an tuah thiamthiam lai tiah an ti caah asi. Inn tha le lo tha tuk an ngeih ahcun thongah an tlak taak ding asi tung. Na pa ruak na vui dih ka te zongah khan na chung le sinah ze bia chim

manh lo in na um kho men ko dah kaw. Hodah na u nau hna cu? Hizawnah hin na unau hna cu Zisu Kri ah nunnak a ngei mi vialte hna hi an si ko cu tiah, pa le fa sinak, nu le fa sinak, nu le va sinak hna hi cu, nikhat khat cu i huat nak can a um te lai. Hi dawtnak zong hi a tling lo mi dawtnak men an si ko. A fekmi dawtnak tu hi cu Thlarau in i dawtnak hi zungzal a hmunmi cu asi ko.

Ai thupmi Krifabu hna hi kik tung lo lum tung lo Krifa pakhat hmanh an um hrimhrim lo. Ai thupmi Krifa hna pumhning cu kum 1900 hrawng i an rak i pumhning bantuk te kha asi. Bible thei ngaingai zong an um fawn lo. Peter nih Bawipa bia a theih fian lo bantuk kha asi. Penticost a tlun ni i Peter nih phung a chim lio te kha atu lio kan mifim pawl nihhin thei hna selaw, mark tlawm te lawng an pek ko hnga. Communist ramah hin Bible hmuh ding zong a um tuk lo. Thawngtha Bia a chimtu tam deuh hi cu thonginn in a hung chuak ka deuh hi an si.

Pathian an zumhning hi a fek ngaingai. Thong chung an tlak lio i an thlacamnak cu 'Pathian rawl ei awk kan pe' ti hi asi bik. Communist hna nih cun antam par fihnung ngaingai mi hi tlawm tete in an pek hna. Cu antam par an hmuh mi te zong cu kan Pathian nih a kan pek mi asitiah lunglawm tein anei tawn. Cu harnak chung an um bu cun pathian cu zeizong thil ti kho tu asi ti hi an theih. Job cu Pathian nih fahnak phunkip pe hmanh selaw, pathian cu a thangtaht. Zisu Kri zong vailam cung i a thih lai te ah

khan Pathian nih kal tak tim hmanhselaw, “Ka pa, ka pa,” tiah a auh bantuk kha asi.

A thupmi Krifa bu nuncan hmutu hna kancaah cun Nitlak lei Krifabu hna sin i thutto hi a har tuk ko. Nitlak lei ram Krifabu kal ning hi at hi cuahmah in ka hmuh caah atu ahhin Zurup ram a cheu ah cun Democracy zong hi a thi cuahmah ko. A cheu ah cun anni hngilh dih fawn; Cuba tiangin an thi cang.

Communist hna hi cu anni hngilh lo. Kannih Krifa ai ti mi tu hi a cancan lawngah biadik kan tanh. Communist hna cu lih le hrawkhrawl hi an thin lung dihlak in an tanh. Atu lio Nitlak lei Bible thiam sang pawl hna le Krifa hna nihcun kan pathian Bia hi zehmanh ah rel loin an um dih.

Kum 1498 kumah Mohamad II nih Constantin Khuapi a kulh lioah Balgan ram pumpi cu Krifa hruainak tengah maw a um lai, Mohamad hruainak tengah dah a um lai, tiah anni tuai lioah khan Krifa hruaitu hna cu ngaknu Thiang timi hi a mitmu zedah a lawh hnga—vanmi Thiang an ti mi hi tah nu maw asi hnga pa dah ti te hna, ti cungh hin tho hi tla sehlaw ti hi a thiang hnga maw? ti te hna, an rak i caih tawn mi kha ka lungah a chuak tawn.

Ceih le chim men hi cu atu lio Krifa bu tampi nih cauk an chuahmi hi rel hmanh. Communist tih a num zia le an soal zia, Krifa hna an hremnak le an internak kong hi hmuh awk a um lo.

Pathian Bia cu dong lo tein ka chim lengmang ko. Mi tampi nih ‘Kannih Krifabu cu’ ti hi biapi ah chiah in an chim lengmang ve. Hi nak hin cun Krifa

vialte nih luatnak kan hmuh i thinlung pakhat tein kan luan hi a biapi deuh hnga lo maw?

Zisu nih cun hi tin ati: "Biadik nihcun an luat ter hna lai," tiah ati. Cucah cun zeital khom si ai kun, thil hme tete ahhin i tuai len ko hlahusih. Communist tang i a ummi hna Krifa tapi hna ca tu ah khin thinlung pakhat tein rian tuan ti hna usih. Thir vampang phenah a um mi retheih nak le sifah nak a ingmi vialte kong ka ruah tikah ka lung a fak i ka tha a ba ko. An internak vialte khi ka rak ton cangmi a si caah ka theih thiamnak hi asi.

Nikum June thlaah khan Russia thawngthan-nak cauk Zvestia le Derevenskaes Jisu ahcun Russia ram Baptist pawl nihcun an fa le kha soal raithoinak caah kan thah hna lai an ti tiah an puh hna. Hi thil hi hlanlio i soal an rak i puhnak bantuk kha asi ko.

1959 kumah khan Rumania ram Cluj khua thong chungah Lazaravici he thongah cun kan tla ti i, cu pa cu ngaknu no te pakhat hi a thah tiah an puh caah thong a tlaknak cu asi. Amah cu kum 30 minung hi asi ko nain an hremnak a fah tuk caah a sam hawi hna zong a par dih. A tin an phawi piak dih caah tin zong a ngei ti lo. A donghnak ah cun a soal lo ning cu theih than asi ko. Sihmanhselaw, cu tluk thil hnu i chuah zong hi a caah cun a nuam hlei ti lai lo. A pum cu pum cheubang asi ko cang.

Russia holh in an chuahmicauk pakhat chungah cun Baptist Krifa soal an puhnak hna hi mi tapi nihcun an nih sawh ko hna lai. Asi nain kei cu, an soal ning le an ziaza kha fiang tein a hngaltu

ka si cang caah ahmaan lo ti kha ka hngalh i kei nih cun ka nihsawh hna lo. Russia ram Kaluga khua an Bishop Yermogan nih, Arch Bishop Nikodim le Alaxei hna riantuannak cu cenghngia tha lo bantuk an si tiah a rak au pi mi cu an caah temh innak tu ah a cang dih ai! Kha mitha hna kha, atu hi khuazei dik an phanh cang hnga. Rumania ramah hi bantuk mitha hi thong chungah tampi ka hmuh hna. Hiti asi caah hin, a kal hmasami zumh awk tlak mithiang hna hi ka philh kho hna lo.

Thawngtha Bia chimtu Nikolai Eshliman le Gleb Yakumin te hna zong biaknak kongah fak tukin an rak chim ruangah an nunnak cu a dih. Mi hmuh ahcun tuk velhna an ing lo, asinain mi hmuh lo ah a fak bik mi hremnak le serhsatnak cu an pek hna. Cu hna zong cu philh hna hlah usih. Communist kut chungah a ummi Krifa hna ka ruah can paoh ah hin, ka tha hi a ka therh zungzal. A serhsattu hna nih an ton te lai dingmi hremnak khi ka ruah piak tik hna zongah ka tha a ka therh chinchin.

Tha dam te le lung dai te in um zong hi a cancanah cun ka ruat i ka duh ve tawn. Asinain cu ti a um kho ding ka si lo. Riantuan ding a tam tuk, ai din manh ding ka si lo. Ka tuan ko lai bawipa caah; ka caah tihnung phunkip um hmanhseh, nan hngalh lo in ka tlaw sual ai ahcun Communist nih an ka fir asi ko lai. 1948 kumah khan voikhat an rak ka fir cang. Cu lioah cun Sweden ramin an rak thlahmi Kusale Sir Patric Von Reuter swaerde zong cu a ra i, thong chungah ka um ko kha a hngalh. Kan ramah a

va kal i, kan ram secretary Anna Paukaer sinah cun hitihin a va chim. Atu ahcun Wurm Brand cu Copenhegen khua chungah nuamtein a leng i a um ko tiah lih in a va chim. Cu ti a chim lio ah hin, a thlite in kan ramah ca ka tialmi cu a angki zalah ai sanh ko. Lih lawngte a chim ti cu can tlawmpal ah ka theih than.

Cu bantuk thilcu a um lengmang kho mi thil asi ko. Khua lakah ka lennak zongah ka thih sual asi ahcun Communist hna riantuannak ruangah asi ko lai. Midang nihcun an ka that bal lai lo. Thang chiatnak phunphun in an ka ti zongah Communist khuakhannak thiamthiam asi ko lai. Zumh awk tlak ngai mi pakhat nih a ka chimhmi cu, American ram Senate hmai i bia ka chimtlawmpal ah khan, Rumania Communist hna nih thah an in timh asi. A ka thattu ding sile ka min chiatnak kawl tu si cu anni zuam ko lai. Rumania ram ka hawikom hna le ka unau hna lila zong kha an hun fial ko hna lai; hi hna hi thil ti kho ngaimi an si.

Sihmanhselaw dai tein a um khoding ka si ti lo. Careltu, nang zong hi konglam hi tha tein rak ruat ve hmanh. Hi hna ram caah hin riantuantu cu nangmah le keimah hi kan si ko. Bawi Kri caah serhsatnak le teminnak kan hun ngeih tikah hin, kan phur hi a zaang deuh ko hi a lo. Communist hna serhsatnak kan tuar hnu cun sual hi a ngan zia le upa pi asi zia hi ka hngalh. Nitlak lei Krifabu hna sinah hin, Civui ah vui tam nawn kai tel. An ceihmi cu Bible chung bia ah hin, hi ka zawn hi a hmaan lo, Zisu Kri a tho

than lo ti hawi hna hi an chim len ka theih. Cu bantuk Krifa hna cu ze i dah an tuan i an zumh kun?

Voikhat cu Rumania ram i Orthodox Krifabu an tlangbawi pakhat ka ton. Cu pa cu an Krifabu chung minung dawtnak ngei lomi, mi zam taak hmangmi pakhat hi a rak si. A dum chungahka va leeng i, fa pa tlaw kong kha ka va cawnpiak. Kan Pathian nihcun misual vialte kha a dawt hna. Mi depde le zumh awk tlak lo mi hna zong kha Amah sinah an kal ahcun a ngeihthiam ko hna tiah ka chimh. Hla ka sak pi i, a donghnak ahcun asi ning kha ai hmu i pumpeknak a ngei. Cu ni ah cun, "Hrintharnak taktak cu ka hmu," tiah a ti.

Voikhat zong Orthodaos tlangbawi pakhat hecun thong cu kan tla than. A nih tu cu, chuah a duh caah Pathian a um lo nak kong kha cauk in tial i chuah a tim. Asin ah cun Zisu Kri a kan dawtnak kong kha biatak chuah in ka va cawnpiak. Ka cawnpiaknak cu Bawipa nih thluachuah a pek i, a ca tialmi vialte cu a thleh dih i, zungzal chuak ti lo zongin um ko ning tiah a ti.

Mi vialte nih hin kan duh bik awk cu 'Bawi Kri ngeih' hi asi. Communist tu nihcun an duh lo bik-mi an doh bikmi cu Krifa si hi asi. Communist ramah mi pakhat nihcun, Alfred Adler tialmi Individual Psychology timi cauk hi a rel i, cu ruangah cun thongah an thlak ve. Pumpak tuan ding (Individual duties) ti mi te hna hi a bu in kan tuan awk asi an ti. Pakhat khat i an riantuannak le an si ning hi, Com-

munist nihcun hrawh an duh bikmi asi. Zisu Kri nih
khan cun pakhat pumpak cio luatnak kha a duh
bikmi asi. Cucaahcun Krifami hna cu Communist
hna sinah kan um khawh lo nak hi asi. Science le
Biaknak an ti mi cauk (Science and Rleigious) ahcun
Krifa hruainak le Communist hruainak cu hmunk-
hat ah a um kho lo, tiah an tial. Communist nih a
tinhmi cu Krifa hruainak hi lo seh ti hi asi ve. Cu ti
asi ahcun Krifa lo Communist cu hmunkhat ah an
um kho lo ti nak asi lai cu.

Caang Nganak

Tongh khawh lomi ai thupmi Krifabu

Ai thupmi Krifabu ah khan hung lut ta rih tuah usih. Hi hna hi harnak hmunah riantuantu cu an si. Communist ram cu Pathian a um lo ti hi anni hruainak cu asi ko i, upa hi cu an duhmi biaknak paoh zul ko hna seh anti. Asi nain hngakchia nihcun an duh paoh biaknak cu an zulh awk asi lo, an ti. Biscope te hna le Radio te hna hi Pathian a um lo nak langhter nakah an tuah mi asi. Khi tlukin a cak mi Cozah doh ding ahhin, Ai thupmi Krifa pawl hi hriamnam an ngei tlawm ko. Bible sianginn zong an ngei lo; an Pastor te zong hi Bibal rel awk hmanh a hmu lo mi hi tampi an si.

Krifabu hna caah ordain pek tlak Bishop zong an um lo. Communist duhning paoh in a kal mi an si ko. Voikhat cu martar in a thi mi kan Bishop hna thlanah ngakchia pahra he kan va kal i, a thlanlung cu pahnih nih kan tlaih i, a dang nih a kam in an dir. Thla kan cam i, "Bawipa, na Thlarau in kan dihlak cungah hin rak i phuang ko," tiah kan au. Kan hal bantuk in Bawipa Thlaru in kan dihlak cungah hin rak i phuang ko," tiah kan au. Kan hal bantuk in Bawipa Thlarau cu kan sinah ah cun a rak i phuang.

Bawipa Thlarau nih mino hna thlarau tapi sinah fakpi in ai phuan ka hmuh tikah tapi ka lawm ko. Cu bantuk fiannak taktak a ngeimi, Bible cawnnak le thiamnak zong a ngei lo mi hna tu hi Pathian riantuantu taktak cu an si ko.

Ai thupmi Krifabu nihcun Biakinn tha pipi zong an ngei lo. Ram lakah an kal i pumhnak cu an ngei tawn. Biakinn canah van hna khi asi ko. Va-te awnh thawng hna cu kan caah tingtang le thanglawi aw thawng bantuk an si. Kan thlacamnak aw hna cu vanah rimhmu in a kai. Tlangbawi angki fual dawhdawh hna caah martar hna angki chia cu, Bawipa hmaiah ai dawh deuh. Van arfi le thlapa hna khi kan meiinn cu an si ko. Vanmi thiang hna nih an rak kan van piak tawn. Hi tluk in a har mi hna Krifabu nih hin kanmah bantuk Biakinn hna khi an va ngei kho ve te hnga dik maw?

Hi Krifabu ai dawhning hi kaa in ka chim kho lo. Biakinn hmanh a ngei lo mi Krifa, pumh ningcang set zong a um loin, pumnak cun lunglomhnak in kan inn cio ah kan tiin tawn. Kan hawi le a cheukhat hna cu inn hmanh phan manh loin an tlaihi hna zong hi tapi an um tawn. Bawipa nihcun a rak kan pom i kan biangki te ah a rak kan hnamh tawn. Vawlei chawhlawn le lenhgannak vialte zongin thlen kan siang hrimhrim hnga lo. Ai thupmi Krifabu cu lamhchih in um hmanh hna sehlaw, a thlithup in bawmtu cu tapi an ngei ve. Sungthoh tapi hna le Cozah riantuantu tapi hna zong Krifa asi mi an rak um ve. Cu hna nih cun an

rak bomh ve tawn hna. Atu nai te ah khan Russia holh in an chuah mi cauk pakhat ah cun “Hi bantuk in Krifa hna an karh lengmang ko hi kan lung a tling lo,” tiah an tial. Hi ti an tialnak chan cem hi a thli thup in Krifa hna nih biatak an rak chuah caah asi.

Communist tadinca pakhat i an chuahmi ahcun proganda department i rian a tuantu mi pakhat kong hi hitihin an tial: Zung in a tum hnu ah, a ihnak khaan chungah Bible relnak le thlacamnak hi a ngei tawn i, a innpa a chakthlang hna kha a thli in a sawm hna; pumhnak le thlacam nak a ngeih pi tawn hna. Cu bantuk cun Communist ram ah hin mi tampi cu a thli in Krifa an si hna. Ai thupmi Krifa bu nih hin member tampi a ngei cang hna, tiah an tial.

Russia ramah cun upa tipil innak, ngakchia tipil innak, kong hna le, Pope nih cu ti cun thil a ti sual tinak kong te hna hi an ceih lo. Kum thongkhat biaceihnak kong zong an ceih loh. Phungchim thiam le thiam lo zong an ceih fawn loh. An ceih duh bikmi cu ‘Nunnak a ngei lo mi hna sin ah Thwngtha Bia chim’ ti hi asi ko. Pathian zum lo mi hna sin i an bia chimmi hi zehmanh lo te hi asi ko. Sa a phunkip ei dingin sawm na si. Cu rawl dumnak a tuah tu cu, aum lai lo tiah na ruat maw? Vawlei pumpi hi cu rawl dumnak hmun ah cun sawm kan si. Thilri vialte a ngei i cawhnuk le khuai hli ti he a ngeitu hi aho dah asi hnga? Hi thil vialte a sertu hi ahodah asi hnga? Vawlei nih a ser kho hnga maw? an va ti.

Zungzal nunnak a um ti zong hi fiang tein an chim khawh ko. Pakhat panih a chim lio hi ka va

theih i, ngakchia semte hi a nu paw chung a um lioah chawnh khawh hei si sehlaw, bia hei hal usih law, 'atu na nunnak kha cu nunnak tling asi rih loh, na nu pum in na chuah hnu ah nunnak tling cu asi te lai' tiah hei ti usih law. Pathian a um lo ati tu hna bia lehnak bantuk hin a kan leh ve theu hnga tiah ka ruah. Asinain a hmailei thil umtuaning khi hei ruat kho sehlaw, cu, 'Asi. nan chimmi hi a hman ko lai. Atu hi ka ban hna cu an thang chin lengmang ko. Ka ban hna cu ka ban hna cu an thang chin lengmang ko. Ka ban hna cu ka nu pum chungin ka chuah tikah riantunnak asi te lai. Ka ke zong hi an thang chin lengmang ko, ka mitmu zong a um cang, ka nu pum chungin ka chuaah tikah ceu ka hmuhnak asi te lai. Ka pum chungah a ummi kut le ke, mit le hnar, hi thil vialte hi vawlei ceunak chungah ka hman te lai ding cu an si te ko lai,' tiah a ti theu hnga. Cu bantuk cu kan si awk asi. Kan ngakchiat lioah cun kan tha zong a um i, kan upat deuh cun kan cawicang huam ti lo. Kannih vialte hna cu, thlan khur nih a kan hngah ti cu kan hngalh fawn; Cu ti asi ah-cun, hi nunnak zungzal ca asi mi hi zeicaahdah kan fian khawh lo i, kan theih thiam khawh lo tiah a chim.

Communist pawl nihcun Zisu Kri nan ti mi hi a umhrimhrim bal lo mi asi tiah an ti hna. Asinain Ai thupmi Krifa hna nihcun awl tein an leh khawh hna, "Na angki zal i cauk kha ze i bantuk dah asi?" Ka hun zoh hnek lai, a, 1964 kum ti pei asi hi; asi ah kha kum kha zeitik in rel thawk asi? Aw, kha kha pei asi cu,

Zisu Kri chuah in hen pei rel thawk asi cu. Communist nan cauk zong hi Zisu Kri a chuah in thawk mi asi i, Zisu Kri a um ti a langhtertu pei an si cu. Zisu Kri a chuah ni in pei hi kum hi rel asi cu," tiah a leh hna.

A thupmi Krifabu hna riantuan ning hi a thli te in an tuan chel, zapi theih in an tuan chel asi. Hi Krifabu chung i riantuantu Pastor hna zong hi Communist Cozah riantuan bu hna sinah a tuanmi zong tampi an um. Hi Smd thupmi Kirfa bu riantuanning hi thangthat awk an tlak ngaingai. Communist hna nih Krifabu hna hi pom awk an si ko an ti lio te ah hin ruah ding thil tampi aum. Russian Socialist Revolution thawkin a nungmi Krifa bu ti hi Sergius hna zong nih an rak dirh cang.

Cu a nungmi Krifa bu nihcun Moscow khuapi chungah hi ti hin an ti: Krifabu an dirh thar mi hi kan hrawh dih lai. Cucu kan rian asi tiah an ti. Hi Krifabu hi an rak thawk ka ah cun a muisam a rak i dawh tukmi asi ko nain. Ram kipah hin Sergius bantuk hna cu kan um cio. Hungary ramah cun Catholic hruaitu cu Father Bologh asi. Communist nih an ram laak an timh ah khan a bawmtu hna cu anmah le Protestant cheukhat hna an si.

Rumania ramah cun Facist a rak si mi Orthodox thangbawi Burducea bomhnak thawngin Communist hna cu nawl ngeitu an hung si. Anmah hrimh-rim cu Communist nakin an puar hrang deuh. Russia Secretary Vishingski nihcun, hi Cozah nih hin vawlei hi vanram ah an ser cang lai. Atu i vanram

an ti mi hi cu a um lo mi pei asi cu a ti lio ah, lungmui hringhran i a rak ni len mi pa cu hi pa hi asi.

Russia ram Arch Bishop Nikodim kong zong record ah a um ko. Sungthoh Major Deriabin nihcun Nikodim cu sungthoh pei asi ko cu tiah a chim. Hi bantuK Krifa hi mi tampi kan um. Rumania le Russia ramah cun Baptist hruaitu upa hna cu communist ruahning paoh i a kal ding ah ruah an si. Rumania ram Adventist (Seven Day) President tachici zong nih sungthoh mi rawi hmang an si ko tiah a ka chimh.

Communist uknak a rak luh ka ahcun Krifa biakinn tampi cu an rak hrawk hna lo. Krifa nun can zoh duh le khual tlawng chawk let zoh awk ah an ti i, an rak hrawk hna lo. Cucu Krifa mi hna Krifa mi hmakhat te i hrawk khawhnak ding caah an rak i timh nak cu asi. Khuaruahhar asi ko, mah le hawi dawl hmanh hngal lo in mi lei rawi hmang mi hna zong nih Thawgtha Bia cu an chim ve ko. An phungchimnak in a hung hrinthar sual an um ahcun anmah lila nih an rawi hna a thong chungah an thlak hna. Mi lei rawi hmang an si ti an hngal ko nain, thlarau lei ah an ti a hal tuk caah an hrinthar thiamthiam ko. (Livitikus 11: chungah Bawipa nih a rak chim bantuK kha asi.)

Asi nain Krifa hruaitu tampi hna le Cozah rian-tuan bawi tampi hna hi Communist an sitheng lem lo.

Krifa bu a dir taktak mi hi a tlawm ngai te.

Russia ram pumpi ah hin krifa hi minung thong-ruk hlei an si lai lo. American ahcun krifa hi minung million pahra tluk an um. Communist ram i Krifa kan ti mi hna hi meng 80 dan pipi hna i a um mi hi an si. Russia ram communist hna sinah cua minung 100 ah pariat hnanh hi biakinn lam a thei mi an si lai lo. Hi hna hi philh hna hlah usih. Aithupmi Krifa hna sin hin biatak hei chuah hnawh hna usih.

Communist an cah deuh paoh le Krifa hna cu anni thup. Thli thup in an cak deuh ti nak asi ko. Biakinn an khar piak mi hna hmun paoh ahcun communist nih pumhnak an hrih ve i, Krifa dohnak khua kha an khang hna.

Ai thupmi Krifabu nih Pathian a zum lo mi hna cauk in kanni cawm

Elizah cawntu cu Mu lukolh (Mupi nakin a ngan deuh mi va) asi. Cu bantuk cun, Pathian a um lo ati mi hna cauk in kannih zong kanni cawm ve. Bible soisel hi an uar ngaingai i, Comicle an ti mi Bible cauk pakhat le 'Zumtu le zumlotu Bible' ti te hna hi tampi an chuah. Cu an chuah mi ahcun Bible caang tete cu an telh hna. A chuahtu hna nihcun caponak le nihchuahnak ah chuah ko hmanh hna sehlaw, kannih caah cun Bible caang tete hna cu kan rawl thaw bik an rak si. Ahmaan mi Bible bia cu an tlaw ter kho hlei lo.

Cu bantukan ca chuah mi cu rak kan chuah piak than u tiah can kan hei tial tawn. A chuahtu hna cu

anni lung hmuih ngaingai i, a rannak in an ser than tawn. Cu ti ati tu cu Ai thupmi Krifabu hi kan rak si ko, lam tampi a kan hmuhsaktu a si.

Communist pawl anni pumhna hmun pi ah professor pakhat nih hin, "Zisu an ti mi kha daw thiam pei asi ko cu, zoh hmanh u, kei zong nih ka thiam mi thil pei a rak tuah ko cu," tiah a ti. Um nganpi chungah tia khat tein a chiah i, thil dipte phun khat a hun paih. A paih tlawmpal ahcun a ti cu a sen dih. "Khuaruahhar nan ti maw? Zisu zong cu a angki banah khan pei hi bantuk thil dip te hi ai ken i, cucu ti chungah khan a paih ve i asi ko cu. Misur zu a tuah mi kha hihi asi ko," tiah a ti hna. Zisu nak khan ka thiam deuh ko lai. "Hi ti a sen mi hi a var than dih lai," ati i, thil dipte phunkhat a hun thlak than. Can tlawmpal ahcun ti cu a var dih taktak. Krifa pakhat cu a hung dir i, "Saya pa, na thil tuah mi cu khuaruahhar ngaingai asi ko. Asi ahcun ti kha zu ah hun can ter law kha zu kha hun ding hnik tuah," tiah a hun ti. Saya pa nihcun, "Hi ti hi thi h nak hmual a ngei mi asi. Cuaahcun na ka fial mi cu ka tuah kho lo," tiah a hun ti.

Krifa pa nihcun, "Zisu nihcun ti kha mitsur hang ah a can ter i mi tampi nih an din. Cu an din. Cu an dinnak thawng cun nihin ni tiang hin lomh-nak an ngei kho. Nang na tuah mi zu cu thihnak zu ceu a rak si tung," tiah a hun ti. Cu Krifa pa cu an tlaih i thongah an thlak Cu a bia cu nihin tiangin an ramah rian fak piin a tuan tu asi.

Kannah cu David bantuk ngakchia kan si. Cah-

nak kan ngei lo, Sihmanhselaw, Pathian zum lo tu goliethanakin kan cak deuh. Bawipa cu kanmah lei ah a tan caah Biatak cu kan ta asi. Voikhat cu Communist Lecturer pakhat pa nih hin Pathian a um lo nak kong kha a chim Sehzung ngan pipi i riantuantu vialte cu ngai ding in a auh hna. Cu lakah cun Krifa tampi anni tel ve. Zisu Kri a serhsatnak le zumh tlak asi lo ti nak kong cun tampia chim i, 'Thlarau zong a um lo, Pathian zong a um lo' ti cu a phunphun in a chin. Zei zong vialte hi 'thilri' (Mater) lawngte an si tiah ati.

Krifa pakhat cu a hung dir i, bia chimnak can a hun hal hna i chim dingin nawl an pek. A tho i a thutdan cu a hun tengh i, Lecturer pa cu a hei fuh. A biangah a bengh. Lecturer pa cu a hmai a sen dih i, "zeicahdah nangmah nih hin na ka bengh e?" tiah a ti. Communist pawl nihcun, "Kha pa kha Krifa asi. A rannak in tlai ulaw, thong chungah khumh ko u," tiah an au.

Krifa pa nihcun, "Atu ahhin, nangmah nih lih na chim nak kong cu na hun fian ter ko. Zei zong vialte he 'thilri' an si dih na ti. Na kaa hmanh a dai rih lo, ka tho i ka thutdan cu ka lak i vawlei ah ka tengh. Ka thutdan cu a thin zong a hung lo. Nang cu ka hun in bengh i na thin a hung. Ka thutdan he cun nani lo hrimhrim lo. Phun dang te na si hi ta! Thilri cu a hrut i a thin a hung lo; nang cu na thin a hung. Cucaahcun, saya pa, lih lawngte na rak chim ko kun hi ta?" tiah a hun ti. Minung hi thlarau ngei mi kan si. Cucaah cun zum lo tu hna cu holh awk hngal lo in

zumtu hna nihcun an tuah tawn ko hna.

Thong i ka tlak lioah cun politician pakhat pa nih cun aw hrang ngai khin, "Zei can dah hruh phung asi mi Krifa cu na si lai?" tiah a ka ti. Kei nih cun, "Pathian zum lo tu hna hi cu an thih lai ah cun anni ngaichih tawn dah kaw. An thih lai i anni ngaichih zongah Pathian nih a leh duh lo mi hna hi ka hmuh hna dah kaw," tiah ka hun ti. "Nih bu in biachim na thiam ngai," tiah a hun ka ti than. Ngol duh lo in ka bia cu kaa peh i, Engineer pawl nih hlei an donh tikah hin chizawh nih a zawh khawh cang an ti ah minung caah zawh awk a tha ko tinak asi bal lo. Cu bantuk in na nun ah Pathian Thlarau a um lo ruangah na zumhning hi a hmaan bik tiah ruat duh hlah. Awlokchonnak le vansannak a tlun taktak ni ahcun atu na zumhnak nih hincun zehmanh an pe te lai lo. Prime Minister Lenin hmanh kha vansannak taktak a ton ah cun Pathian sinah dah kaw thla a cam tawn ko," tiah ka hun ti.

Kannah tu cu thil umtuning kha tha tein kan hngalh khawh. Communist pawl hi cu zehmanh an ruah khawh mi a um lo. Krifa hna doh le serhsat ceu hi an ruah khawh tawk asi ko. St. Augustine i 'Nangmah ah a um lomi hna thinlung cu a hna a ngam lo' a rak ti mi kha asi taktak ko. An hna cu a ngam taktak bal lai lo.

Communist zong tei khawh an si

Luat tein a ummi Krifabu vialte hna, 'Ai

thumpmi Krifa' hna hi na bomh hna ahcun Communist cu tei an si ko hnga. Cuti asi ahcun kan vawlei hi phundang in a um ko lai. Communist hna nunning hi minung kan nun phung a kalhtu asi caah tei hrimhrim a herh ko. Anmah Communist hna zong hi, an nunning tha lo le zoh dawh lo tuk nih hin a neng ve tawn ko hna.

Minung hi Communist ruahning ah cun thilri le dah anni cawh i a semmi kan si an ti. Kan thih hnuah cun thilri pakhat khatah kan i cang than lai tiah an ruah. Asi ah, Communist minung hna hi, an thil duhmi pakhat ruangah thih zong an ngamh ko tung. Thilri (Matter) le dah a cawh men mi lawng kan si ahcun zeicahdah a duhmi ruangah thih zong cu a ngamh kun hnga? Cu bantuk in thilri le dah a cawh men mi kan si ahcun ' duhnak ruangah nun hloh' hi a ngamh kho hnga maw? ti-in bia kan hal tikah an kan let kho bal lo.

Communist ram i an zu din le an sa ei hi ruah tikah thil pakhat cu a um ko. Russia miphun hi mi thinlung ngan ngaingai mi an si. Communist ruahning tu hi cu a thuk fawn tung lo, Nunnakkong lam ah thuk ngai in khua an ruat nain zeihmanh an hmu fawn tung lo. Zu le sa an din ei lioah cun an nunnak a harning cu an hun philh tawn. Mitthep karah anmah ning thiamthiam cu an si theu tawn.

Bucherest (Hungary ram khuapi) ah Russiam pawl an rak luh lioah khan, voikhat cu banglao i va kal kha ka duh i, ka nupi cu kal ding ah ka sawm i kan va kal. Cu ka cun Russia Captain pa pakhat cu

meithal putin a rak dir ko i a rak i cer hro lengmang. 'Zu ka pe than u' tiah a rak au lengmang. A hawi le nihcun a riit cang caah an pe ngam ti lo. Cu ka i zu zuartu pa cu ka hawi pa thing a rak si. 'Zu cu pe ko, na innah len kan duh, hna an hnawh nak hnga lo,' tiah ka va ti. Cu tikah ka hawi pa nihcun zu cu a pek i, a inn khan chungah cun kan lut i kan thu. Captain zuri pa cu a zu thawl he cun a rak lut ve a zu thawl he cun kan sinah cun a rak thu ve. Hrai pathum ai lak i a zu cu kan dihlak ca in ahun thlet. Kannih cu kan din lo caah amah cu k an pek than i, kei nih cun Pathian kong theu cu ka hun chim i, anih nihcun tha tein a ngaih ko. Zuri pa nih cun a hun ka thawh i, "Kha, Saya pa, ka si-ning ka hun in chim lai;" "Cu hlanah cun Orthodox tlangbawi ka rak si ve. Asi nain kan zumhnak cu ka rak zam tak. Hi lio hi, Stalin nih hremnak a rak thawk ka te kha a rak si. Khuapi ah ka kal i, mi sinah hin, 'Pathian a um lo.' Kei zong hi tlangbawi ka si ve ko nain Pathian kong kan chim mi hi kan lih lawngte pei a si cu, atu ka ruah ahhin ka nih lawngte a chuak cang," tiah ka rak au.

Cu ti ka ti caah cun Communist pawl nihcun an ka thangthat i sungthoh Captain tiang ka hmuh khawhnak hi asi. Keimah ka kut hrimhrim hin Krifa tampi cu hrem in an rak um. Cucaahcun atu ahhin pathian nih a ka hrem ve i, lomhnak hrimhrim ka ngei kho ti lo. Cucaah cun pei, ka lawm deuh rua lai tiah hi ti zu ka dinnak hi asi cu, tiah a ti.

Communist mi tampi hna hi mah le mah ai that mi tampi an um. An hla phuah thim bik pa Mr.

Essenin te hna, Maiakovski te hna zong kha anmah te in ai that mi an si. Tuanbia tialthiam Fadeev zong kha 'Lomhnak tuanbia' timi a tial dih in pei amah tein ai thah cu. Communist ramah cun, kanni lomhnak bik cu riantuan i rethei hi asi ko. Lih le hrawkhrawl lawngin nun cu asi kho ti lo. Russia bawi, Communist hruaitu Mr. Jffe le Mr. Tomkin hna zong kha, Communist riantuan le cawlcanghning taktak an hun hmuh tikah cun, asi ning taktak an hun hngalh i, an ing kho ti lo i, anmah le anmah anni that ve.

Communist pawl hi lomhnak an ngei kho lo. An hruaitu upa hna zong hi anni lawm kho hrimhrim lo. An hawi tha hna le an chung khat hna zong tam pi an thah hna caah zeitindah anni lomh khawh hnga? Thin phan dai lo in anum ve ko. Stalin hrimhrim zong kha zeitikhmanh ah a hna a ngam bal lo, Ihnak khaan khaan riat a ngei i, a ihnak khaan cu thir in (tangka chiahnak thingkuang bantuk in ser mi asi) ser mi asi i, zeitik zanah khawika khaan ah a it ti hi ahohmanh nih hngalh khawh asi lo. Rawl a ei lai ah a rawl chuntu nih a hmuh hngan hrimhrim ah an ei hmasat lo ah cun a rawl cu a ei ngam lo. Aw! vawlei cung mitam bik uktu si tung, mi ngan bik ka si ti tung i, mi hmuh le mi sin um hmanh ngamh tung lo, zeitikhmanh i hna ngamnak hmuh tung lo mi uk cu, a va har hringhram lai dah! A caah Bawi. Kri cu a va herh hringhran dah! Hna ngamnak cu Bawi Kri sin lawngah a um cu ta!

Communist hi kan tei asi ahcun midang tampi

hna zong kha thong chungin kan chuahter hna hi asi hnga. Kan minung tampi, sal taannak ramah a ummi hna hi, bawm ko hna usih! Ai thupmi Krifabu hna hi bawm ko hna usih!

Ai thupmi Krifabu hna hi phundang ngaingai an si ka ti nak cu, "An zumhna a fah ngaingai hi" asi. Phungchimtu pakhat, George nihcun Ai thupmi Krifabu kong cu hitihin a tial:

Russia ram ralkap Captain pakhat hi Hungary ram phungchimtu pa pakhat sinah hin ava kal i, cu Captain pa cu tlangval note asi nain ninghngal ngaingai in bia a chim. Phungchimtu pa cu amah te lawng a um lioah innkhaan pakhat ah hin a va ton. Cu innkhaan ahcun, Zisu Kri vailamtah lio hmanthlak kha ai taar. "Phungchimtu pa, zohhmanh, khi hmanthlak khi lih asi," tiah a hun ti. A bia cu a hun peh i, "khi bantuk lih kong khi maw nannah phungchimtu hna nihhin nan chim lengmang ko; mi tampi nan hrawk hna," tiah a hun ti than. "Zisu Kri cu Pathian Fapa asi lo, tiah ti ko," tiah a hei ti than. Cu tikah cun, phungchimtu pa nihcun a nih bu in, "Ka nau, zangfak na si ko mu! Kei cu ka zumh cu ta," tiah a hun leh.

Captain pa nihcun, "Na nih bu-in ka chawn hlah, biatak in ka chimmi bia asi," ati i, a meithal kha a laak i a sawh chih. "Lih asi," na ti lo asi ahcun kan kah ko lai, tiah a hun ti than. Cu tikah cun, phungchimtu pa nihcun, "Lih asi ka ti kho lo, a hmaan i asi taktak mi asi ko; Pathian Fapa taktak asi ko," tiah a hun ti. Cu ti ral tha ngai in a chim a theih

cun, Captain nihcun, a mei thal cu tuangah a hlonh i, phungchimtu pa cu a zuan hnawh i a hnamh. A mitthli cu chim cawk lo in a luang, "A hmaan ko, asi taktak, Pathian Fapa asi ti cu ka hngalh," tiah a au i, "Cu biatak cu ka hawi le dang nih hin anthih pi ngam hnga maw? Fiang tein ka theih hlanah cun ka zum ngam taktak lo, ka rak ti. Ka lawm tuk, ka zumhnak cu fakpi in na feh ter ko. Atu cun Bawipa caah ka thi ngam ve cang lai," tiah a hun ti.

Kei zong nihcun, cu bantuk cu ka hmuh ve hna. Euamania ah Russaia pawl an rak luh ka te ah khan, Russia ralkap pahnih kan biakin ah an meithal he an hung lut i, "Nan nih pawl zumhnak hi kan in zumh pi ve hna lo; hi zumhnak hi lih asi," nan ti lo asi ahcun nan dihlak in kan in kah dih hna lai, tiah an hung kan ti. Mi vialte cu an hun kan dir ter i, "Khah, lih asi a ti mi cu orh lei ah, ahmaan ko ati mi cu keh lei ah kal u," tiah cun an meithal cu ankan enh hnawh i, an hun kan hro. Cu tikah cun, mi tampi nihcun an zumhnak cu an zam taak i, orh lei ahcun an kal. Cu tikah cun, ralkap nihcun orh lei ah a kal mi paoh cu inn ah an tiin ter hna i, an tin dih cun, a taangmi hna sinah cun, an thil thuam le an hriamnam cu an chiah dih i, "Kannah zong Krifa kan si," an ti i, fakpi in an tap. "Nanmah sin pumh duh ah pei kan rat cu, nan thin phang hlah u, Bawipa ahcun i lawm ti usih," tiah an kan ti i, lunglomhnak in kan khat!

Cu bantuk mifel hna cheukhat nih hin kan ramah hin rian cu an tuan; thlarau ca lawngah rian-

tuantu an si lo, mi vialte nih zalawng tein kan tlonlen khawhnak ding caah riantuantu cu an si. Nitlak lei ramah cun Radio an chuah i, vawlei cung hlasak thiam mi hna kha hla an sak ter hna. Kannih tu cu, kan thawng an kan theih soal lai ti phan ruangah Radio hi fakpi in kan chuah ve tawn. Nitlak lei Krifabu hna nan luat i nani lawm ngaingai ko. Asi nain kei cu zehmanh santlaihna a ngei lo mi ka si ko nain, aw zong a ngei lomi hna (Hremnak a ingmi hna Krifa bu) aw cu ka si. Cu hna min cun Krifa vialte nan sinah dawtnak in biatak chuah in riantuan dingin kan sawm hna. Communist ramah a ummi Krifabu hna caah cun philh lo tein thla rak cam cio u tiah kan sawm hna.

*

*

*

Communist cu kan tai lai, zeicahtiah: pakhatnak ah, Pathian cu kan sin i a tan caah: pahnihnak ah cun, an thinlung chungah an duhmi bia kan phanhter caah.

Nazi uknak kut tang i Communist pawl tiongah a rak tla mi hna cu thal an rak cara ve tawn i, an thih lai le bangah cun, 'Zisu, Zisu' tiah an rak tap tawn i, cucu keimah hrimhrim nih ka rak hmuh hna. Communist cu kan tei ko lai, atu ahhin Krifa lei cauk cu khaphmanh hna selaw, hlanlio an pi le an pu hna nih an rak tial mi cauk, an duh na lo i biapi ngai ah an chiah mi Tolstoi tial mi cauk, E. German mipa Goethe tialmi cauk, Poland mi Szienkiewicz tialmi

cauk le Rumania ram mi Sodavianu tialmi cauk te hna hi Communist hna nihcun upat loin an um nagam lo. Sodavianu nih, 'Mithiang Kal cia mi hna' (The Legend of Saints) ti-in a tial mi cauk cu a tharin an ser than ve cah an tuanbia cauk zongah 'Krifa zumh tlak mi hna' kong cu ai tel ve ko. Pung suai lei zongah hin, Raphael, Michaelangelo le Leonardote, Vinci te hna tialmi cauk hna cu, an kut neh tampi a um caah Communist hna nihhin an zum lo ngam lo.

Voikhat voihnih cu Communist upa deuh hi ka va komh tawn hna i, hlan lio kong tete kan hun chimah hin an lungchung taktak cun an rak kan tanh ko. An lungchung te cun ka bia chimmi hi a tha an ti ko lai. Asinain chim ngam loin an thin lung chung i a pil tertu cu Communist hruainak hi asi. Communist Professor, pathian a um lo ti i a au len mi hna zong hi Pathian sin i thla a cam len mi an si ko. Mi cheukhat cu Ai thupmi Krifabu sinah hin an rak i pum tawn i, an tlaih hna tik paoh ah anni pheh than tawn. Zisu nihcun mipfun mipfun vialte kha ka Thawngtha cu chim ko hna u, tiah a ti. Thir vampang phen le Communist ramah cun kan kal i kan chim awk hrimhrim asi ko.

A thupmi krifa sinah tuanning phunthum

Pakhatnak: Pastor hna le phungchimtu hna Communist ruahnak a duh lo mi hna, thongahan tlak hmanh ah an chuah le cangka in an riantuannak kha an peh

zulh thhan.

Pahnihnak: Russia le Tuluk ahhin Krifa lum tung
lo kik tung lo hi an um lo ti awk asi.
Krifa si-nak hi a sang ngaingai. Zeitikhmanh ah kan
philh lo ding cu, "Hremnak a fah chin lengmang
paoh ah Krifa tha a chuak chin lengmang" ti hi asi.
Russia ralkapnih an chuahmi cauk pakhat 'Red Star'
ah cun, "Zisu Kri a biatu hna nih cun mi vialte hi tei
an kan timh. An nun can thatnak nihhin mi tampi a
hiip hna. Khua kipah hin Krifa hna cu an va kal i an
va zohkhenh hna. Thing a phor lo mi hna an phor
piak hna i Krifa an si nak cu an nun ah a lang;
biakinn chung phung chimtu hi cu upa deuh an si
ko. A dang hi cu an ziaza a tha thil tha a tuah mi an
si.

Communist pawl zong nih an chim tawn mi cu
Krifa sa that sa zuar pawl hmanh nih pei an sa
funnak karah Thawng tha Bia catlap fa tete hna hi
an tenh tawn cu. Seh zung riantuan tu hna zong hi
zung in an tum ka in an kir than i catial nak seh ah
Thawngtha Bia an va tial than tawn. Krifa ngakchia
tete zong cu tai an ma ko. An saya te angki zal le an
handback chung i Thawngtha Bia catial sanh hi an
zuam.

Hi Krifa bu hna hi cu an thinlung hi, 'thiang
tein rawh mi sui' bantuk an si. Krifa hna cu Commu-
nist nih hrawh tim hna hmanh sehlaw. an hrawk
kho bal lai lo, Krifa hna thian hlimnak langhter tu
ceu an si ko.

Pathumnak: Pastor le an zung riantuantu hna:

A pathumnak riantuantu hna cu Communist hna lakah, ti toih zongah a mit kho lo mi mei' bantuk an si. Ngakchia hmanh hi pumh le khomh hi thlah an si. Luat ngai bantuk in um ter an si nain a phunphun in phung lam an ser piak hna. A poi lo, fakpi in kanzuam ko lai.

Thlacamnak nihcun zeizong kha a tuah khawh,
An caah thla ka cam lai lo maw;

Bawipa ka thlacamnak kha ka theih piak tuah.

Caang Ruk Nak

Krifa phung nih Communist a tai ning

A thupmi Krifa kan tam ko nain hi min hi Communist ram Krifa hna nihcun a min hi an thei tuk lem lo. Nitlak lei ramin a ra mi, Communist umtuning a thli in a hawng zohtu hna nih an kawh-nak min asi. A thupmi Krifa bu hi va tlawng ve hmanh law, zapi hmuh awk cun an um lem lai lo. Sihmanhselaw an um lo ti nak cu asi lo. Khual tlawng lio nih hmuh ding cur an um hrimhrim lo. Russia ralkap hna sin i a thli tein Thawngtha Bia kan chimning cu a cunglei ah fiang tein ka chim cang.

Bomh an herhnak kong ka chim cang kha, a Sawhsawh i nan ruah lo nak hnga a tanglei ah ka hun chim than lai:

Kum 1966, November ni 7 ah khan Caucasus ram Suhumi khua laicer ah A thupmi Krifa bu nih phungchimnak an ngei. A pummi zong an tam ngaingai. Cu ka phung an chimnak thawng cun hrintharnak a hmu mi minung 47 an um. Black Sea an ti mi rilli kamah an dihlak in tipilnak an ing colh.

Ulchitelskai Gazata an ti mi magazin pakhat nihcun, 23.8.1968 ni ah hi ti hin a tial: Rostov-on-

Don khua Baptist Krifabu cu, Communist uknak
 tengah um i hmatpungtin hmuh zong kha an duh lo
 hlei ah, Communist upa hna nih an hruaitu caah an
 pek mi hna upa zong kha an duh hna lo ruangah
 1968, May thla ah khan khualai ah anni chawk i an
 duh lonak an langhter (sandah an piah) A hmai thla
 ahcun Kulunda khua i Krifa pakhat cu Hmara an ti
 mi nu nih a va pa ruak a hmuhning cu hitin a chim:
 A kutah thirhri khihna a um i, a ke hna cu mei
 khanghna lawngte a si. A hna cu namte chunhna
 hma lawngte an si. A pumpuluk in tukna hma
 lawngte an si. Cu konglam cu Krifabu nih an chuah i
 Sacret Manefesto ti mi cauk ah an tial. Cu tluk cun
 Krifa hna cu serhsat le tukvelh an si ko nain tih lo
 tein an um ko. Martar pa ruak vui nak hmun ah cun
 Krifa tampi an kal i, an kir pah ah lam pawngah an
 dir i an au than: Bawi Kri caah asi, kan thih zong le
 kan caah vanthatnak asi, Kan taksa cu thi ko hmanh-
 selaw, kan thlarau nan that kho ballai lo, tiah an au.
 Cu ti an au nak cun minung tampi nih Bawi Kri an
 hmuh pah. Cu an tiin pah ahcun Don an ti mi tiva
 ah minung 80 nih tipil nak an in colh. Cu hna lakah
 minung 23 hna cu Communist youth an ti mi Com-
 munist mino pawl an si.

Communist ralkappawl cu motor in an rak tli i
 Krifa hna anni pumh lio cu an hung kulh hna.
 Ralkap pawl nih cun a hruaitu pawl cu tlaih ding an
 ti hna. Asi nain Krifa pawl nihcun an khuk ani bil i
 Pathian sinah thla an cam: "Zangfahnak tein kanni
 pumh tal cu dih ta ko usih," tiin thla an cam i an

nawl hna. Krifa hruaitu upa hna caah cun an nawl piak hna i, kan tlaih piak sawh hna hlah u tiah an hun nawl hna. Ngakchia tete cu Communist upa hna nih Krifa bu konglam hal dingin an auh hna i, minung tampi hmai ah an dir ter hna. Atu ahhin a thupmi Krifabu konglam, ka sinah an rak kuat mi cauk tete an um i cucu ka hun leh hna hmanh lai:

Bia rianrang:

Kan Pathian le kan Bawipa Zisu Kri nihcun hmangamnak in pe ko hna seh.

Kum 1966, May ni 16 ah khan Evangelist Krifabu 500 hna cu Mescos khua Union of Socialist Republic ram i a um mi Communist party Central Committee hmai i an va kalnak kong rianrang tein ka hun in chimh hna. General Secretary Brezhnev hmai ah kan duhnak kan hun chim. Minung 500 hna cu Secretary pa inn-hmai ah-cun an tlung. Communist duh lo nakin an riantuan voikhatnak asi. An duhnak an hal mi cu an let hna lo. Ca an hei tial than i, cu an ca zong cu Stroganov ti mi pa nih a rak pek piak duh fawn hna lo.

Minung 500 hna cu lung fakim lam lianpi kam ahcun an dir, zan i motor in a chawki mi nih lungin an cheh hna. A thaizing ah cun Krifa minung 500 hna cu inn nganpi pakhat chungah hin luh an fial hna. Annih an duh ve lo. Mr. Brezhnev hrimhrim kan ton lai tiah cu lam nganpi kamah cun an dir ko. Zan lei suimilam 1.45 ah cun Bus 28 a hung phan i,

cu Krifa hna cu an tlaih hna i an hrem hna. Pakhat le pakhat an kut anni sih i, "Kan nun chung ni tawite ah hin a nuam lio bik cu kan Bawipa Zisu Kri ca i zumh awk tlak te i nun hi asi ko," tiah hla an sa. Sungthoh pawl nihcun fung anni lak i, an tha dih umnak chuah in an tuk an velh hna, an thi le an daw cu chim awk tha lo asi ko. Bus chungah cun an khumh hna i khaw ze an phak pi hna zong theih asi ti lo.

Minung 500 hna cu thong chungah an dihlak in tlak an si tiah a hnu ceu ah theih asi. Krifa upa zumh awk tlak pahnih G. Bins le Herey hna cu Communist party Central Committee zung chungah cun an va lut i, Krifa 500 hna kha khawika ah dah nan chiah hna? tiin an va hal hna. Anmah zong cu an tlaih hna i thong chungah an khumh ve hna.

Cu bantuk thil cu A thupmi Krifabu nih cun an tih hnga maw? Nai sai. . . tih hlah e. Pakhat le pakhat lung fek tein dir ko usih. Kan Bawipa Zisu Kri caah cun kan tuar ko lai. Thihnak zong tlung ko seh, vanchiatnak phunkip zong phan ko seh, nihsawh zomhtaihnak le mualphonak phunkip zong tlung ko hmanhseh, kan Bawipa Zisu Kri vailam cu i put in hmaiah fong chin ko usih, tiin pakhat le pakhat anni fawrh.

A thupmi Krifabu nihcun, "Atu lio cu seit-an nih ceih ko hmanhsehlaw, kan lenhn-gannak ni cu a chuak deng cang!" tiah an ti.

Dawtmi Alexei Neverov le Boris Gamashev le A

xen Zubv zong nih pravada Vostaka tadinca ah an hun chuah mi le Radio in siseh, Tape record in siseh, an chuah mi kha nan rak theih cio theu lai. A thupmi Krifabu hna nihcun Soviets Caia Moldavia tadinca zongah an hun chuah ve. Communist Cozah nih an onh hna lo nain khualai hawi ah pumhnak an ngei. Thawngtha Bia chimnak an ngei lengmang ti in sualphawtnak an ngei lengmang tiin an hun tial.

Hi tadinca nihhin 15.9.1966 ni i a tial mi ahcun, "Ngakchia pa pathum le nu ngakchia pali hna cu tlanglawngah an cuang i, Pathian hla an sa. An hlasak mi cu, 'kan can that lio te i Bawipa riantuan hi zeitiukin dah a nuamh' " ti hi asi. Tlanglawng dinhnak hmun kip le Bus dinhnak hmun kipah Thawngtha Bia cu an chim i, palik sinah an lei hna caah an tlaih hna ti-in bia an ceih lio hmanthlak zong an cuan ter.

Pathian hla an sak ruang i sual an phawt hna lioah cun, zung chungah ngakchia hna cu an khup anni bil i, 'Bawipa, kan dihlah nunnak cu na kutah kannin pek. Nangmah kanin zumh ruang i sual phawt kan si hi kan lunglomhnak kan chim kho lo, Bawipa na min thangthat si ko seh,' tiah thla an cam. An hruaitu bik Mandan nihcun biaceihtu upa hna hmaiah cun ngakchia hna sual an phawt hna nak hla kha a hun sak pi hna.

Kum 1966, October 24 ni ah a hung chuak mi Ukraini tadinca pakhat ahcun Russia ram i A thupmi Krifabu hna cu thong voithum tiang an tlak zongah an chuah le cangka in Thawngtha Bia an

chim than lengmang ko, tiah a tial. Hi tlukin a dingmi Krifa hna nuncan an hmu ko nain. Krifa a ti menmen mi nih Krifabu an dirh len ve ko hi, Pathian thluachuahnak cu an hmu bal lai lo, tiah a tial.

A thupmi Krifabu hna hi cu zeibantuk hremnak le thonginn zong nih an zumhnak cu a hrawk kho bal lailo. A kal hmasa mi Krifa hna nak khan an ngamhnak le an tuarnak hi a zual deuh ti awk asi. Nitlak lei ram nan thonginn bantuk hna ah hin nan ruah sual hnga, Russia ram thonginn cu chim khawh lo tiangin a har.

Nauka tadinca pakhat nihcun krifa hna nih a deu in an chuahmi thawngtha bia kong zong a hun tial. Illustrated Weekly ti mi thawngthanhnak bantuk hi si dawh asi. Cu bantuk cu an ser i. Lenglei phaw ah cun Tolstoy nih a tialmi Anna Karenina ti mi hna hi a cuan ter. A chung tu ah cun Bible bia hi a tam bik cu a tial tawn tiin a hun chuah. A hlan lio i an tuah mi zongah hin Communist hla a lo ngai tung i Zisu Kri thangthatnak hla a si tung mi te hna hi an tial chih tiah 30.6.1966 ni ah khan Kazakstan-kai Pravda tadinca ahcun an hun tial.

Zisu Kri nihcun Thluachuahnak in pe ko hna seh! Zisu Kri cu kan zumh i kan thangthat awk asi. Kannih kan ca i a kan hruaitu ding cu Bible thiang hi asi. Phung dang zehmanh kan duh lo. Mi hme, mi lian an dihlak an thlarau kawl hi rianrang tein kan tuan ding tu asi ko, ti hi asi. Russia hna nih mino thangthar hna Krifa si ter lo ding in anni zuamnak kha kandoh awk kan rian biapi bik asi. Tlangval no

tete hna zong nih Thlarau hla cu an sak i, anni cawnpiak. Communist hna an cauk cu khur chungah an phum dih tawn.

A thupmi Krifabu ca chuahmi an hun cuan ter than mi cu, Khaan bi te, thutnak hmanh a tha lo mi khaan ah khin an thu i an thlan nih cun ti kholh in a kholh hna. An meiinn cu fa tein an ceu ter i, leng lei ah sungthoh an um maw um lo tiin congту anni thlah, anni dawtning cu ka chim khawh hmah asi lo, tiin an hun tial. Bawipa nihcun a dawtnak thla a kan zarh i, Komsonols pawl nihcun chawn duh lo zong cun kan um ko hna seh. annih cu kan herh lem hna lo, tiah an ti.

A thupmi Krifa Buhna hruainak le khuakhan nak cu Thlarau hruai le um pi mi cu an si taktak ko. Biaceihtu pakhat pa nih cun, A thupmi Krifa nu pakhat sinah hitihin bia a hal. "Mi nu, zeicahdah nan Krifa bu chungah hin luh terle hruai peng hi na ka timh?" tiah a ti. Mi nu nihcun hitihin a leh: "Asi, vawlei cung pumpi in pei Bawi Kri ramah cun hruai le luh ter kan timh cu," tiin a leh.

Biaceihtu pakhat ve nihcun, "Mi nu, na biaknak nih hin vawlei fimnak hi a kalh," tiah a hun ti. "Einstein le Newton te hna nakin Science na thiam deuh asi lai hi," tiah mi nute nihcun a hun ti. "Einstein le Newton hna zong hi Krifa dah kaw an si; hi hna hi sianginn i kan cawnnak ah cun vawlei cun-gah Science a thiambik an si tiin dah kaw kan cawn, Bawi Kri hi A bia hi hngalh in zum kho usih law cu vawlei pumpi damnak a pe khotu dah kaw asi cu,"

tiah a hun leh hna.

A thupmi Krifabu riantuannak hi vawlei cungmi vialte nih thei kho hna sehlaw, kan dihlak in kan tuah awk thil hi a rak si. Protestant hruainak hna hi minung kan nuncan a remhtu ngaingai a rak si. Hi nuncan tha deuh ding hin Carl Max zong nih ca in a rak tial i, a kan cawnpiak kha, tiah a hun ti hna. Nu te cu biaceih tu bawi nihcun leh awk hngal loin a zoh ko.

Krifa pa pakhat nihcun hitihin a hun ti ve: "Biaceih tu ka pu, nang hi Sceincetist minthang ngai mi Simpson Chloroform, sii le ai vialte zong a hmutu pa nak khan cun na hrut deuh ko hih. Anih cu, a thil hmuh mi vialte lakah zeidah a ngan bik tii an hal ah khan, hi vawlei fimnak hi asi lo, Zisu Kri nih kei misual bik zong hi a rak ka dawt i, a rak ka ngaih-thiam dah tiin ka soal vialte cu ka hmu i, cu thil cu a lianngan i khuaruahhar awk bik cu asi, tiah dah kaw a rak ti kha, tiah a hun ti ve hna.

A thli te in a thupmi Krifabu nih ca pakhat an chuah mi ve ahcun, "Krifabu hi ngn seh tiin thla kan cam lo; Asinain mi nih Bawi Kri ah zumh awk tlak in an nun i, kan bawipa Zisu Kri duhnak kha hngaltu an si nak ca tu ah kan cam. Kri bantuk in Pathian lianngannak a langhtertu kha kan si awk asi," tiah an hun tial. Zisu nih, rul bantuk in fim ulaw, thuro bantuk in nan lung cu nemter u, a ti bantuk khan, mi hruaitu cu kan um lo, asinain a kan hruaitu cu Zisu Kri a si ko, tiah an hun tial.

Uchitelskaia Gazata ti mi tadinca nih, 30.1.64 ah

khan, Volnecino-Korskii district Voromin khua in Lecturer (Saya) pakhat nihcun, "Pathian a um lo" ti nak kong hi a chim len ko ti asi. A bia chim dihah cun Krifa hna nih hitihin bia an hal: "Asi ah Communist hna nih hin nan phung nan zuluh tung lo. Fir hlah lai nawang hlah ti hawi hna hi nan ti ve tung; Hihi khoika in nan lak mi dah asi?" tiah an hun hal. Anihnih cun hi bia hi Bible ah kan lak mi asi tiah a hun ti hna. Zumtu vialte cu lunglawm ngai in an um. Cu pumhnak ah cun Krifa hna bia cun an dong.

A zual chin—Krifa hremnak cu

Cuhlan nak in A thupmi Krifa hna nihcun harnak cu an tong chin lengmang ko. Russia tadinca an chuah mi zongah Krifa hna cu a bubu in kan tlaih ko hna, ti in an tial. Hmun pakhat ah cun Krifa minung 82 hi mihrut thongah chiah dingin bia khiah asi. Can tlawmpal ahcunminung 24 cu an thlacam a sau tuk ruangah a thih zong an thih phah, tiah an tial. An thlacam sau tuk ruangah si loin an hrem hna nak a fak ti hi fiang tein a lang. Hremnak fak bik pakhat cu, an nu le an pa hna nih an fa le Pathian bia an chimh hna asi ahcun an fa le cu an nu le an pa hmuh ti lo nak dingah an lak piak hna, zeitik hmanh ah hmuh ti lo asiko, a fak ti ulaw, nung na thih tian cu.

Uciteskai Gazata nihcun Ignatii Mullin le a nupi kong cu hitihin a chim: Hi hna nu pa hi bia-ceihtu bawi nihcun 'nan Krifa si nak hi a si ti lo' tiah ti ko u tiah a ti hna. An duh lo a hngalh in 'Nan fa nu

maw nan duh deuh nan Pathian dah' tiaha ti than hna. Mullin nihcun ka Pathian nak in a hohmanh ka thim kho hna lo, "tiaha leh. Bible ahcun aho hmanh nih keimah nakin a nu pi le a fa le a dawt deuh ati ahcun a ka zultu ah a tlak lo, tiaha ti. Cu a chimmi bia cu thir vampang phen i a um mi Krifa hna sinah a langh taktak caah Bawipa cu thangthat in um ko seh. Krifa vialte hna, ruat ve tuah?

Protestant Krifa bu lawng si loin, Orthodox Krifabu hna zong hi Russia ramah zumh awk tlak ngaingai in an um nak a um ve. Minung thong tampi hna cu thongah an tla ve i hrintharnak zong tampi nih an hmuh ve. Zei thil a tlun zongah Bawipa caah zumh awk tlak tein an nung ve ko.

Russia ram cu Communist uknak tangah kum 50 tiang a um cang. Hi chung i an tadin chuahmi ahcun Communist nih Krifa hna cu cawl kho loin kan tuah hna lai tiaha an ti. Asi nain A thupmi Krifabu ria ntuannak cu chim khawh loin Bawipa nih thluachuahnak a pek i, a thlite cun a ceu ngaingai ko cang. Kri ah punkhat asi mi, Russia ram i a ummi ka dawt le hna konglam hi a tlawmpal in ka hun chim than lai:

A hmasa bikah Varia ti mi bawi Kri sinah a hruaitu Maria cakuat asi lai:

Hi hi asi.

"Ka umnak hmun teah khan ka um ko. Ka hawi le zong nih an ka dawt ngaingai. Komsomol (Communist Youth League) hna lak i mi pakhat nih cun a ka dawt ngaingai. Voikhat cu hi tin a ka ti: "Mi ze

bantuk dah na si e? An serhsattu vialte zong na dawt khawh dih hna?" tiah a hun ka ti. Kei nihcun kan Pathian nihcun kan hawi le daw dingin a kan fial lo. Mi vialte hi pei nan dawt dih hna lai a kan ti cu," tiah ka leh.

Hinu nih hin hamak a ka pek ngai tawn. Asi nain a caah thla ka cam piak lengmang tawn. Voikhat cu kei hi tah na ka daw maw? tiah a ka ti than. kei nih cun, 'Kan dawt' tiah ka leh. A ka fuh i a ka pom. Kan pahnih cun kan tap i, lunglornak chim khawh lo he Bawi Kri ah pum khat cu kan si cang. Zangfahnak tein thla rak cam piak cio dingin kan cah hna. A min cu Varia asi.

An hmuhka cun mi tampi nih fakpi in an au i, Pathian cu a zam tak bantuk in an i tuah tawn. An thinlung takah cun Bawi Kri cu an tanh ko. Hi hna ca zongah hin thla rak cam piak cio dinginkan sawm hna.

Bawi Kri ah nan farnu,

Maria.

Cakuat pahnihnak:

Cakuat hmasa ah khan Pathian a zum lo mi ngaknu Varia kong kha ka tial cang. Ka lomhnak chim khawh lo mi hi nan sinah ka hun in theihter than hna. Varia nihcun Bawi Kri cu fiang tein a hmuh cang i a hmuhnak kong cu mi vialte sinah a au pi. Bawi Kri dawtnak a hmuh le cangka te cun lung

retheihnak pakhat a ngei. A lung retheihnak cu, cu hlan i Pathian ze i a rel lo nak kong kha a ruah tikah fak tuk in a theih. Voikhat cu Pathian a zumlo mi hna anni pumhna hmunah hin Varia he cun kan va kal. Zeihmanh chim lo dingin ka thlah. Asinain zehmanh san a tlai lo, ka thlah kho lo. Varia cu a tho i biachimnak can a hal hna. Bia chimnak cu an pektak ve ko i, zehmanh thin phannak ngei hleng lo te cun, a tho i, Zisu Kri cu a kan khamhtu taktak a rak si. Nan sualnak vialte cu i ngaichih ulaw, Bawipa sinah cun ra ve ko u, tiah a ti hna.

Mi hna cu, dai dup in an um ko i, a bia chim dih cun Krifa hla cu thang piin a hun sak colh-a hla sakmi cu, "Bawipa cu ka zah pi lo," timi hla hi asi.

Meeting a dih cun Varia cu an tlaih i thongah cun an thlak taktak ko. Atu hi May ni 9 asi cang i, a konglam zehmanh ka thei rih lo. Bawipa cu thil ti kho tu asi caah, a mi hna le a fa le hna a kan vengtu cu Bawipa cu asi cah thlacamnak in philh hlah usih.

Nand Dawt,

Maria

Cakuat pathumnak:

August ni hnih ni ah khan Varia cu thong chungah ka va hmuh. Ka lung fah cu ka chim kho hrim lo. Kum hleikua minung asi nain, a mui hmai hna cu zoh awk a tlak ti lo. Rawl tam in Bawipa caah cun a tuar ko. A langin a duh herh hna cu ka kua tawn nain a sin zong a phan bal lo. A tak pum in a vual dih. Cu tluk harnak lakah cun 'Bawipa caah cun ka tuar ko lai, tiah a rak ka ti tawn. U nau dawt mi hna, zum lo

tu hna caah cun ruah thiam le theih thiam a har ko. Asinain cu nunnak a ngeitu hna caah cun an lomhnak hi an chim cawk lo. Zei thil hmanh nih Bawi Kri he cun a kan then awk asi lo, tiah an ti.

An kulhnak lenglei cu, "Varia, na bia chim mi kha na ngaichih cang maw?" tiah ka hal. Anihniu cun, "Ka ngaichih lo, dam tein ka chuah ahcun Zisu Kri dawtnak cu ka chim than ko lai. Harnak tuar ah maw na ka rel? Bawipa a ka dawtnak ruangah hin ka lawm i, harnak vialte hna hi ka caah lomhnak ah an cang ko," tiah a ka leh.

Ram kipah a ummi Krifa vialte hna, a caah thla-cam rak philh hlah u. A thil ngehmi vialte cu an chuh dih i, atu i a tak cung ummi te lawng hi asi ko. Nai te i phaisa nan rak kan kuat mi zong kha amah caah ka chiah ko. Atu nakin a cungah thil fak deuh mi tlung hmanhsehlaw, Bawipa min in a tuar khawh chinchin nak lai, thlacam cu rak philh hlah u.

Nan dawl,

Maria.

Cakuat palinak:

Can saupi hnu ceuah na sinah ca cu kan kuat khawh. Kan khua cu dam tein ka phan kho. Kan umnak cu khuapi inmeng 10 a hlatnak hmun ah asi. Riantuan kho dingin Bawipa nih damnak a ka pek caah ahmasa bik ah Bawipa cu thangthat in um ko seh! Ka hawikom "X" le kei cu motor sernak hmun ah rian ankan tuan ter. Nikhat ah suimilam hleihnih le hleithum chung hi rian cu kan tuan. Kan eidin cu

a chia ngaingai. Asinain cu kong cu chim ka duh mi asi lo.

Nangmah hmangin Bawipa nih a khamhnak chungah a ka luhter caah Bawipa cu ka thangthat ko. Asinain hi hmun ka um hnu cu, ka nun nih hin khoika lei lam dah a panh ti hika thei kho lo. Zisu Kri dawtnak cu ka hmuh mi hna sin paoh ah cun ka rak chim lengmang ko. Zisu Kri dawtnak cu zei nih dah a ka then lai? then hlah e,—thonginn zong nih a ka then lai lo. Ka nunnak cu dih ko hmanhselaw, kei cu ser thar ka si cang ai ti kha ka hngalh. Ka hmur hi a cawl khawh cung cu Bawipa caah si ko seh. Hi tluk a dawtnak a liannganmi hi chim loin zeitindah ka um khawh hnga?

Ruah lo piin hunmuh ahhin Krifa tampi an rak um. Hlasak thiamthiam le phungchim thiamthiam zong tampi an rak um. Hmunkhat te i thlacamnak kan hun ngeih le bang ah cun kalomhnak hi ka chim kho hrimhrim lo. Hi hmun ka phak hnuah hin hla zong tampi ka thiam. Kei zong tipilnak ka ing ve cang. Ka dawtmi Maria um ve law cu kanni nuam tuk kohnga. Asi nain Pathian nih kan umnak hmun cioah kan zohkhenh ko sehlaw, a caah zumh awk tlak cu kan si ter ko seh.

Krifa asi mi vialte hna kha an kut na hun ka tlaih piak hna lai. Bawipa nih thluachuahnak a ka pek bangtuk in nannih zong thluachuah in pe ko hna seh. (Hebrew 12: 1-3) chung kha rak rel te. Ka unau vialte hna nih a langin na kut an hun in tlaih. Pathian caah zumh awk tlak na si nak cu thihni tiang

ca si koseh. Kan unau, kan hawi le hna zong ka konglam hi hun chim ve hna.

Na dawtmi,

Varia.

Cakuat panganak:

Ka dawtmi Maria, na sinah ca tawite ka hun tial than. Pathian dawtnak tawngin ka hawi 'X' le kei cu kan dam lio cen asi. Hmun dang i an kan kuatnak ah khan kan um ko rih. Na kan dawtnak hi ka nu dawtnak bantuk asi caah na sinah lomhnak bia ka hun chim. Thil na hun ka kuatmi cu a dihlak in ka rak hmuh. Na thil kuatmi vialte lakah Bible na hun ka kuatmi kha ka rak i lawm bik. Kan hawi le sin i ca na hei kuat tikah an cung i ka lomhnak hi na hei theih ter hna lai.

Kan Pathian nihcun a dawtnak chim khawh lo cu kan sinah a chiah ko caah vawlei cung minung vialte hna lakah a lawm bik ka si ko rua tiah ka ruah. Serhsatnak ka in ding vialte hna cu a dawtnak langhter nak caah ka rel. A dawtnak ka hngalh ni ri in tuchun ni tiang, a caah zumh awk tlak in ka dir ko. Ka thih ni tiang Bawipa caah zumh awk tlakin ka um khawhnak lai nan dihlak in thla rak ka cam piak u. Bawipa nih cun in zohkhenh ko hna seh! Seitan ral nan tuknak cungah thawnnak in pe kohna seh. Kei le ka unau 'X' nih cun a lang tlangin kan rak in hnamh hna. Fak tukin rak kan ruat hlah u. Vanah khin kan

laksawng cu tampi chiah piak kan si cang. (mat. 5:11-12)

Nan dawt,

Varia.

Hi cakuat hi Communist ngaknu Vari cakuat a hmanung bik cu asi. Bawi Kri a tanh ruangah an tlaih i serhsatnak phunkip tuarin thong chung ah an thlak i, cu hnu cu a konglam theihnak zehmanh kan ngei tilo. Hi nu nihhin. A thupmi Krifabu zumh fehnak cu a langhter ngaingai ko. Philh loin a caah thla cam piakve usih.

A thupmi Krifa bu hna sin ah ka bia cah

A thupmi Krifabu ti hi kan si tawn. Asinain mi ngan mi lian kan si lo. Bawi Kri a thi le a sa a ei tlak dinng zong kan si lo. Asinain A tupmi Krifa bu hi kum tampi ka rak hruai ve hna. Kum hleili chung thongah ka tla i, kum hnih chung le bang cu vawlei tang muihnak chungah thlak ka si. Cu hmunah cun Bawipa kan Pathian nih a hung ka um pi i, cu hmun zong cun a rak ka chuah. Atu cu Nitlak lei Krifabu hna sinah lunglowm tein a ka hruai cang.

Zumh awk tlak Krifa hna rel cawk lo thisen le thlan chung i a ummi hna le atu a nung lio mi, ram tangah a thli thupin mithli he a pum tawn mi hna in nan sinah zangfah ka rak in nawl hna.

Kan dai thlanh hlah u,

Zei rel loin kkan um hlah u;

Kan philh soal hlah u,
Kan herhmi thilri cu kan pe ko u!

Nan hnanmi thilri cu Bawipa nih an cham ko hna lai. Hi thil vialte hi chim dingin nan sinan ka ra. A thupmi Krifabu caah hi thil hi ka rak in hal hna. Communist ram i a ummi kan unau hna au thawng hi ngai hmanh. Rumnak le uamhnak an in hal hna lo. Thangthar mino, sualnak zu an dinmi hna teinak le dohnak caah an in hal mi hna asi. Pathian Bia nung cu annih vialte nih an hngalhnak lai, Bible kan in hal hna. Bible loin zeitindah thlaici an tuh Khawh lai?

Dr. pakhat pa cu khual atlawng i, a khual tlawn- nak ahcun tlanglawng pakhat a ril i, mi tampi hma pu in an rak ril ko kha a hmuh hna. Dr. pa cu motor cungin a hung tum i, ai hliammi hna cu a hun zoh hna. Zei ti awk a tha lo, zeicah tiah ka hriamnam zehmanh ka ken lo tiah a ti hna. Cu Dr. pa nih cun a hriamnam cu rak i ken selaw cu a dam mi zong khi an um men ko hnga. Cu bantuk cu asi ko, Bible lo cun.

Bawi Kri caah raltha in a dir mi au nak aw hi zeitindah na leh ve lai? Hriamnam kan herh! Bible kan herh! Cauk a phunphun kan herh! Kan herhmi vialte hi rak kan pe ko u. Cu pin cu kanmah kan rak cawl ve ko lai, ti hi asi.

Luatnak ram Krifa hna nih an bomh hna

Luatnak ram Krifabu tampi hna nih cun kan

Pathian tihzahnak in le zumh ngamnak in tampi an bomh hna. "Krifa hna cu rak hrem ti hna hlah u," ti zongin an au. Cu zong cu bomhna nganpi asi ko.

Communist hna ca i thlacam hi hruh ah nan rel soal hnga. Kan Bawipa Zisu Kri zong nih vailam cungin "Ka pa, an thil ti soal mi vialte hi ngaithiam ko hna. An theih lo caah asi," tiah a rak ti. A thih thlawmpal ah a thlacamnak a tlinnak cu kan hmuh. Mi 5000 nih i ngaichihnak an ngei i an hrinthar ti kha kan hmuh.

Pastor tampi hna nih Communist cu ze rello in nan rak um soal men ko lai. Atu ah cun Communist ramah na unau Krifa tampi an um cang. Annih he cun Bawipa thawnnak cu bochan in Communist ram cu tei ko usih. Nang le kei kan rian ngan bik cu, cucu asi ko.

Bible le thawngtha bia cu an herh ko

Bible zong siseh, thil dang zong siseh, kuat na duh hna ahcun kuat khawh an si ko. Kei zong nih tampi ka kuat ve cang hna. A kuatnak kongah na khuaruahhar hlah. Kei zong Rumania ka rak um lioah khan Bible an hun ka kuatmi tampi ka rak hmuh. An ca i bomh le pek hi i thawk hmasa ko, asi kho hnga maw? ti awk a um lo.

Bible cu an herh hringhran ko. Kan unau hna hi Bible mui a hmu bal lo mi zong tampi an um. Voikhat cu khuate mi pa pahnih, hni puan chia ngaingai he ka sinah an ra. Cu hna cu khuasik chung paoh cu

tlang cung hawhra tamnak hmun vawlei cawh in kuli a tuan mi an si. An Kuli tuan man cu Bible cawk nak ah ti asi. Cu lio te cu American ram in Bible fa tete cu an rak ka kuat i, ka ngei lio te asi. Annih an duhnak cu a thar asi lo zongah a cafang ai hngalh paoh ahcun zeizat paoh kan pek ko lai ti asi. An ra i, "Bible cawk ding na ngei maw?" tiah an hung ka hal. Bible thar tete cu ka hun chuah i ka hun pekhna. Annih nih cun a man cu an huni chuah i an hun ka pek. A man a hau lo, ti khan va rel ko u, Bawipa nih thluachuahnak in pe ko hna seh, tiah ka ti hna.

Lunglawm tein an tiin i, a rauh hlan ah minung sawmthum min hi an hun tial i anni lomhnak cu ca in an hun ka kuat. Cu Bibel uk hnih te cu hmun sawmthum ah an then i, sawmthum nih an rel tinak a si. Minung sawmthum nih an rel dih cun, midang sawmthum nih rel than dingin an rak timh ning asi. Ka hawipa pakhat hawi nih cun Bible chia nawnte pakhat hi a nupi he leh an rak i thahnak sui kut-donghrawlh in a thlen.

Communist Bible ve cu a leng phaw ah PATHIAN ZUM LOMI HRUAINAK tiin an tial, A chungah cun pathian a um lo ti nak kong le thil tha lo phun tlingin a khat. Cu cauk cu ngakchia kha an cawn ter hna. A zum lo mi hna nih an chim mi bia cu zumtu fa le nih an bia kha leh khawh hna awk asi. Bomh chanhnak dang pakhat cu, phaisa in bomh hi asi. Phaisa an ngeih lo caah ze rian hmanh an tuan kho lo. Thlakhat ah tlawm tete na rak kuat mi hna zong nih khan, Bawipa ram cu a kauh ter ko lai. Ei

awk ngeih lo bu in Bawipa rian cu tuan khawh asi fawn lo.

Cu lawng si loin Radio chungin ram kipah Thawngtha Bia cu chim ko hna usih. Communist zong nih Radio cu an ngaih ve ko. Bawipa cu an hmuh nak ve lai. Radio chungin Thawngtha Bia chim zong cu bomhnak ngaingai asi ve.

Bawi kri caah martarnak a ingmi chungkhar

Martar chungkhar hna zong hi kan bomh awk hna asi. Chungkhar tampi nih Bawipa caah harnakan in lio pi asi. An nu le an pa hna nih thong an tlak tak hna i, thong chungah minung rel cawk lo cu an thi. An fa le cu are bangin an vai ko. Martar hna cu an tam chin lengmang fawn. Kannih zong hi ralkap Krifa asi mi hna nih kan bawm hna hlah sehlaw, kan dihlak in thong chungah cun kan thi ve ko hnga.

Thong chungah khan ka keza ah an ka tuk paoh ahcun au lo awk a tha lo i ka au tawn. Zeicahdah ka ai tawn hnga? Ka ke le ka kaa cu pumkhat an si caah asi ko. Luatnak ram ah a um mi Krifa vialte hna, nannah cu Kri a taksa cu nan silo maw? Communist uknak tangah a um mi Krifa hna an taksa zong nan si ve lo mei? A hremnak hna ruangah hin au loin maw na um ko lai?

Kan Bawipa Zisu Kri cu Gesmani dum chungah thla a cam lioah khan, a zultu Peter le Zawhan le James cu lamnai te ah an um ko nain Bawipa cu an rak hngilh tak. Cu tluk i lung rethei thla a cam mi cu

dah kaw an rak hngilh tak ko cu. Nang unau, zeitindah na ruah? Communist ramah na nau serhsat in an um ko lioah hin zeitindah na bomh ve hna lai?

Na unau hna nih thir vampang phenah harnak an tuar ko lioah hin nang na rak i hngilh ve soal maw? Asi ah zeitindah na bomh hna lai?

Na unau hna nih bawmtu kan ngei lo, bawmtu kan herh tiin an au lio lengmang can ah hin nang na bawm ve hna lai maw?

Kan dai thlanh hlah u,
Kan philh hngin hlah u;

Communist ram i a um mi A thupmi Krifa zumh awk tlak marter hna le na unau hna sinin bia an hun in cah. Communist ram ah Thawngtha Bia chim na duh ve asi ahcun, a tanglei address ah hin thil na hun kuat khawh hna.

The Love in Action Society
V-31, Green Park
New Delhi-110016